

Soortenmanagementplan vleermuizen, huismus en gierzwaluw

GILDENWIJK TE GORINCHEM

GIGO20240141

8 juli 2025

Definitief, versie 3

Soortenmanagementplan vleermuizen, huismus en gierzwaluw

GILDENWIJK TE GORINCHEM

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Gorinchem
T.a.v. [REDACTED]
Postbus 108
4200 AC Gorinchem

Adviesbureau: VanderHelm Milieubeheer B.V.
Nobelsingel 2
2652 XA Berkel en Rodenrijs
010 -249 24 60
[REDACTED] www.vdhelm.nl

Projectfoto's: [REDACTED] MSc. / [REDACTED]
BSc. / [REDACTED]

Wijze van citeren: *VanderHelm Milieubeheer B.V. (2025). GIGO20240141 Soortenmanagementplan vleermuizen, huismus en gierzwaluw Gildenwijk te Gorinchem, versie 3 d.d.08-07-2025.*

© VanderHelm Milieubeheer B.V.

Projectcode: GIGO20240141

Verantwoording	Status / versie	Definitief, versie 3
	Datum	8 juli 2025
Auteur	[REDACTED] BSc. & [REDACTED] MSc.	
Kwaliteitscontrole	[REDACTED]	
Vrijgave	[REDACTED]	

Horizon 2020
European Union Funding
for Research & Innovation

provincie
Zuid-Holland

Gemeente
Gorinchem

INHOUDSOPGAVE

1	AMBITIE EN LANGETERMIJNVISIE	4
1.1	GEMEENTEBREDE AMBITIE EN LANGETERMIJNVISIE	4
1.2	LANGETERMIJNVISIE WOONWIJKEN WEST	5
1.3	AMBITIE EN LANGETERMIJNVISIE GILDENWIJK	5
2	BESCHRIJVING PLANGEBIED, ACTIVITEITEN EN ACTOREN	8
2.1	BESCHRIJVING PLANGEBIED	8
2.2	ACTIVITEITEN	15
2.3	ACTOREN	19
2.4	WETTELIJK BELANG	21
2.5	ALTERNATIEVENAFWEGING	23
3	CONCLUSIES BASISONDERZOEK	27
3.1	HOTSPOTS IN BEELD	27
3.2	LOKALE STAAT VAN INSTANDHOUDING (SVI)	31
3.3	INTERPRETATIE NETWERKEN EN BELANG VOOR SVI	34
3.4	EFFECTENBEOORDELING	37
4	MITIGATIE- EN COMPENSATIEPLAN	40
4.1	ONGESCHIKT MAKEN ('NATUURVRIJ')	40
4.2	FASERING IN TIJD	41
4.3	MITIGATIE EN COMPENSATIE VAN VOORTPLANTINGS- EN RUSTPLAATSEN	44
4.4	AFWEGINGSKADER STADSECOLOOG	47
5	MONITORINGSPLAN	55
5.1	VOGELS	55
5.2	VLEERMUIZEN	56
6	ADMINISTRATIE, PROCESSEN EN COÖRDINATIE	59
6.1	COMMUNICATIEPLAN	59
6.2	ADMINISTRATIEPLAN	62
6.3	MANAGEMENTPLAN	63
7	REFERENTIELIJST	66

BIJLAGE 1	Kwaliteitsborging en verantwoording
BIJLAGE 2	Regionale situatiekaart projectgebied
BIJLAGE 3	Begrippenlijst
BIJLAGE 4	Adressenboek (wordt separaat geleverd)
BIJLAGE 5	Basisrapport nulmeting (wordt separaat geleverd)
BIJLAGE 6	GIS-dashboard, mitigatiekaart en beschermde elementenkaart
BIJLAGE 7	Berekeningen (alternatieve verblijfplaatsen)
BIJLAGE 8	Onderbouwing belang en alternatievenafweging De Doosjes (wordt separaat geleverd)
BIJLAGE 9	Rapportages energie-advies voor VvE's (wordt separaat geleverd)
BIJLAGE 10	Mitigatieplan inbouwvoorzieningen
BIJLAGE 11	Bekende werkzaamheden fase 1 en 2
BIJLAGE 12	Werkprotocollen (wordt separaat geleverd)
BIJLAGE 13	Samenwerkingsovereenkomst gemeente Gorinchem en Poort6 (wordt separaat geleverd)
BIJLAGE 14	Communicatieplan gemeente Gorinchem (wordt separaat geleverd)
BIJLAGE 15	Lokale Adaptatiestrategie (wordt separaat geleverd)
BIJLAGE 16	Omgevingsvisie Gorinchem (wordt separaat geleverd)
BIJLAGE 17	Beleidsplan Duurzaamheid Gorinchem (2017 – 2021) (wordt separaat geleverd)
BIJLAGE 18	Concept Gebiedspaspoort Woonwijken West (wordt separaat geleverd)
BIJLAGE 19	Toestemmingsformulier deelname SMP

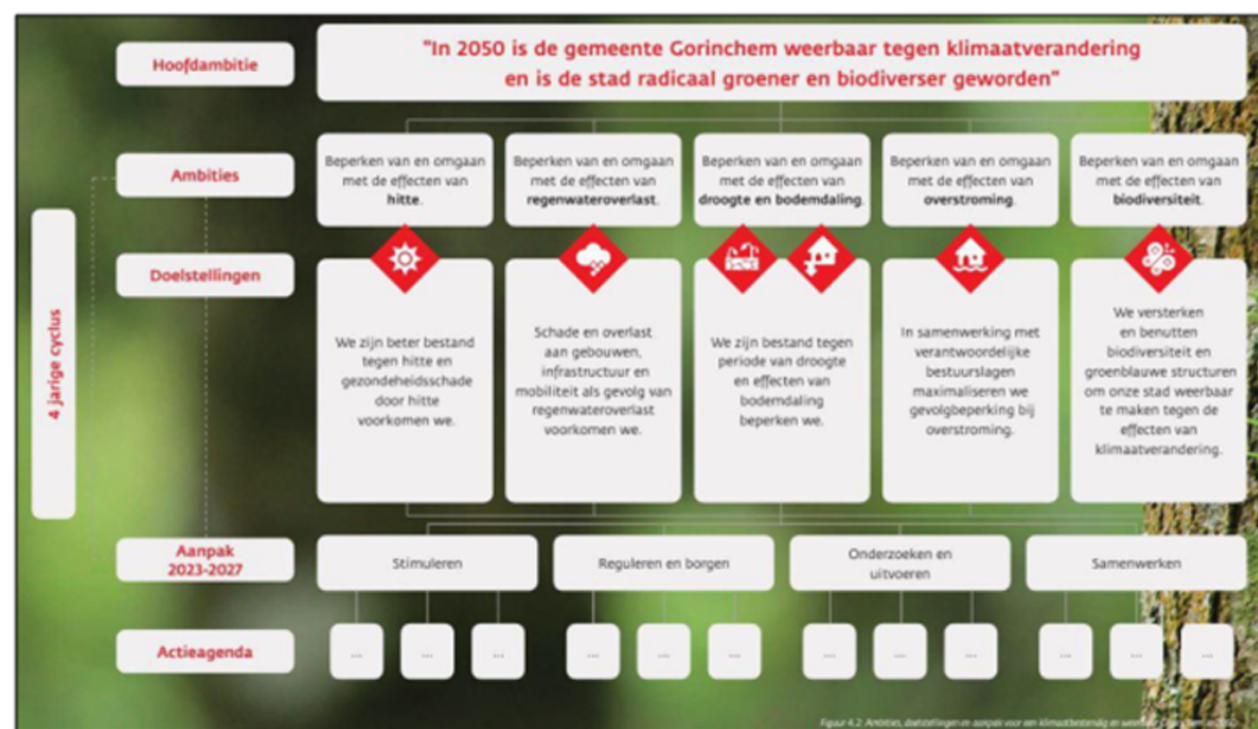
1 Ambitie en langetermijnvisie

1.1 Gemeentebrede ambitie en langetermijnvisie

Gemeente Gorinchem heeft een duidelijke langetermijnvisie voor de biodiversiteit in de stad. De omgevingsvisie 2050, Stad in Balans (vastgesteld in 2024, zie bijlage 16), omschrijft het beleid voor de fysieke leefomgeving integraal.

In de omgevingsvisie staat dat ontwikkellocaties energieneutraal en klimaatbestendig ontwikkeld moeten worden en dat ze moeten bijdragen aan het verbeteren van buurten. Belangrijk daarbij is ook het vergroenen van de openbare ruimte. Zo wordt Gorinchem een *“een groene, natuurinclusieve stad, die klimaatbestendig is”*. Bovendien heeft Gorinchem het [convenant Klimaatadaptatief Bouwen van provincie Zuid-Holland](#) ondertekend. Dat betekent dat bij nieuwbouw klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen de standaard is. Het programma van eisen van het convenant wordt daarbij gevolgd.

Natuur is een gezond en veerkrachtig ecosysteem met een grote diversiteit aan planten en dieren. Het is dus een belangrijke buffer tegen klimaatverandering. Helaas verandert het klimaat sneller dan de natuur het kan bijhouden. Klimaatverandering is daardoor één van de oorzaken van de biodiversiteitscrisis. De Lokale Adaptatiestrategie (LAS, vastgesteld in 2023; zie bijlage 15) zet de koers uit voor een klimaatbestendig en natuurlijk Gorinchem. Doelstelling is om de gemeente in 2050 weerbaar te maken tegen klimaatverandering en om de stad radicaal groen en biodivers te ontwikkelen. Het biedt een visie en structuur om stapsgewijs te werken aan een klimaatbestendige en natuurinclusieve stad (zie Afbeelding 1). Nieuwe ontwikkelingen worden daarom klimaatadaptief en natuurinclusief gebouwd (Omgevingsvisie Gorinchem, 2024).

Afbeelding 1: Figuur 4.2 uit de Klimaatadaptatiestrategie Gorinchem 2023-2027. *Helemaal rechts staan de ambities met betrekking tot de biodiversiteit weergegeven.*

Gorinchem werkt haar beleid, als opgenomen in de Omgevingsvisie 2050, uit in themagerichte en in gebiedsgerichte programma's. Vanaf het najaar van 2024 werkt Gorinchem dus verder uit hoe de radicaal groene en natuurinclusieve stad wordt bereikt. Het themagerichte programma heeft de naam "Programma Blikse natuur". Relevante thema's waar kaders voor ontwikkeld worden zijn:

- Standaard natuurinclusief bouwen en ontwikkelen;
- Groenblauwe structuren (visie-ontwikkeling als toetsingskader voor herstructureringsprojecten, infrastructurele projecten, omgevingsvisie, bestemmingsplannen etc.);
- Borgingsregels voor biodiversiteit, klimaatadaptief bouwen, SMP e.d. in het omgevingsplan;
- Biodiverse investeringen, zoals bijvoorbeeld het oplossen van verkeersknelpunten voor egels.

Het programma heeft na vaststelling (verwacht 2025) een gemeentebrede toepassing. Totdat dit programma van toepassing is zal worden gewerkt conform het in 2017 vastgestelde Beleidsplan Duurzaamheid Gorinchem (2017 – 2021; zie bijlage 17). Hierin staat uitgewerkt hoe gemeente Gorinchem de biodiversiteit wil verbeteren middels vier stappen:

1. Door biodiversiteit in de openbare ruimte te verbeteren;
2. door biodiversiteit als vast onderdeel mee te nemen bij projecten;
3. door het vergroten van kennis over de natuur, en
4. door het vergroten van kennis en waardering van de natuur bij de inwoners

1.2 Langetermijnvisie woonwijken west

Voor de woonwijken in het westelijk deel van Gorinchem (Gildenwijk, Haarwijk en Stalkaarsen, zie Afbeelding 2) is in juni 2025 een gebiedsgerichte aanpak (Gebiedspaspoort Woonwijken West) in concept goedgekeurd (opgenomen in . Het gebiedspaspoort is een ruimtelijk programma onder de Omgevingswet. Het paspoort geeft onder andere het antwoord op de vraag hoe we woonwijken biodivers en klimaatadaptief inrichten. De komende jaren volgt een dergelijk gebiedspaspoort ook voor andere woonwijken.

Binnen het Concept Gebiedspaspoort Woonwijken West zijn verschillende zaken uitgewerkt, zoals:

- Natuurinclusieve nieuwbouw met vergroeningsopgave, conform het thematisch programma Blikse natuur (hiervoor beschreven).
- Welke groenblauwe structuren belangrijk zijn en bescherming moeten krijgen. Deze staan beschreven in bijlage V van het Gebiedspaspoort (bijlage 18). De groengebieden moeten worden versterkt en verbonden (toezegging vanuit de omgevingsvisie). Het beschermen van deze structuren wordt geborgd via programma Blikse natuur en het omgevingsplan.
- Op welke manier het groenblauwe netwerk kan worden uitgebreid, teneinde een biodiverser, gezonder en aantrekkelijker leefmilieu te creëren. In de huidige situatie zijn de Woonwijken West voor 45% groene wijk, dit moet 50% worden. In paragraaf 4.3 van het Gebiedspaspoort staat uitgewerkt hoe de kwaliteit van het aanwezige groen dient te worden verhoogd.
- Werken volgens SMP (waaronder onderhoud SMP, in de Gildenwijk). Gemeente Gorinchem heeft de ambitie om in alle drie de woonwijken west (Gildenwijk, Haarwijk en Stalkaarsen) te werken onder een soortenmanagementplan (hierna "SMP"), te beginnen met de Gildenwijk. Eindbeeld is zelfs een gemeentebreed SMP (ijkjaar 2050).

Afbeelding 2: Satellietbeeld van gemeente Gorinchem (gemeentegrens aangegeven met blauwe stippellijn). De woonwijken west liggen binnen het gele onderbroken kader, de Gildenwijk is weergegeven binnen de rode lijn.

1.3 Ambitie en langetermijnvisie Gildenwijk

Totdat het Programma Blikse natuur is vastgesteld en het Gebiedspaspoort Woonwijken West definitief is vastgesteld worden bestaande gebieden, zoals de Gildenwijk, zoveel mogelijk geoptimaliseerd conform de Omgevingsvisie, het LAS en het Convenant Klimaatbestendig Bouwen. Dit houdt dus in dat nieuwbouw,

renovatie- en isolatiewerkzaamheden klimaatbestendig en natuurinclusief worden uitgevoerd, waarbij bovendien wordt voldaan aan gezondheids- en vergroeningsopgaven.

Ten behoeve van een klimaatbestendig(er) Gorinchem wordt een warmtenet uitgerold, te beginnen met de Gildenwijk (zie Afbeelding 2). Door de hoge warmtedichtheid in deze jaren '60 wijk met matig geïsoleerde woningen is de uitrol van een warmtenet bij uitstek geschikt om tegen de laagste maatschappelijke kosten de bebouwde omgeving te verduurzamen, toewerkend naar een aardgasvrije wijk (zie ook Afbeelding 3). Meer informatie over de keuze voor de Gildenwijk en nieuwsberichten over de (voorbereidingen van de) aanleg van het warmtenet is te vinden op de website warmtenetgorinchem.nl.

Naast de aanleg van het warmtenet worden – in het kader van bestendig onderhoud en de doelstellingen uit het landelijk Klimaatakkoord – veel renovatie- en isolatiewerkzaamheden voorzien ter plaatse van de bestaande bebouwing in de Gildenwijk. Om de plaatselijke deelpopulaties van beschermde diersoorten te versterken ten tijde van de uitrol van het warmtenet (en gedurende de energietransitie in de algemenere zin van het woord) heeft Gemeente Gorinchem, in samenspraak met woningcorporatie Poort6, besloten om VanderHelm Milieubeheer B.V. een SMP op te laten stellen voor de zwaarder beschermde diersoorten die de Gildenwijk rijk is: de huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis. Het opstellen van onderhavig SMP is medemogelijk gemaakt dankzij een subsidie van de provincie Zuid-Holland (Horizon 2020 – European Union Funding for Research & Innovation).

Afbeelding 3: Potentie voor duurzame warmtebronnen binnen de gemeente Gorinchem. De Gildenwijk (rode cirkel) is een van de meest kansrijke stadsdelen voor de installatie van een warmtenet. Bron: Transitievisie gemeente Gorinchem.

Het SMP bestaat uit een aantal basiscomponenten, die zijn terug te vinden in de verschillende hoofdstukken van onderhavig rapport:

- beschrijving ambitie en langetermijnvisie (huidig hoofdstuk);
- beschrijving plangebied, actoren en activiteiten (hoofdstuk 2);
- conclusies basisonderzoek¹ (doelsoorten en conclusie aanwezige functies; hoofdstuk 3);
- mitigatie- en compensatieplan (hoofdstuk 4);
- monitoringsplan (hoofdstuk 5);
- procesbeschrijving, administratie- en managementplan (hoofdstuk 6).

¹ De voor het soortenmanagementplan verzamelde ecologische data worden in de Nationale Databank Flora en Fauna ingevoerd.

Het basisonderzoek heeft in kaart gebracht welke soorten en functies binnen de Gildenwijk aanwezig zijn, wat de potentiële effecten van geplande activiteiten en ontwikkelingen zijn, welke knelpunten zich voordoen en hoe die knelpunten kunnen worden voorkomen of worden opgelost. Door deze kennis van de Gildenwijk te gebruiken in een gebiedsgerichte, integrale benadering wordt ingezet op:

- het versterken van netwerken van (beschermde) soorten binnen de Gildenwijk;
- het versterken van de algehele biodiversiteit binnen het gebied;
- het oplossen van knelpunten;
- het op grootschalig natuurinclusief bouwen en verbouwen binnen projecten.

Door het SMP in de Gildenwijk in te zetten als een pilot, op basis waarvan uiteindelijk een gemeentebreed SMP kan worden opgesteld, kan onderhavig SMP een grote bijdrage leveren aan een efficiënte wijze van omgaan met (beschermde) soorten in relatie tot geplande activiteiten, waarbij zowel de soorten als de activiteiten winst behalen. Het SMP is een concrete uitwerking van (gemeentelijk) beleid door invulling te geven aan de doelstelling om de biodiversiteit te versterken. Dit, door het aanbieden van een groter en breder netwerk aan geschikt leefgebied voor de genoemde soorten en dit op te bouwen netwerk te behouden voor de toekomst. Het SMP geeft derhalve invulling aan de visie van de gemeente en de ambitie van Gorinchem om op een duurzame wijze om te gaan met beschermde soorten, door de lokale Staat van Instandhouding (hierna Svl) gunstig te houden of te krijgen.

2 Beschrijving plangebied, activiteiten en actoren

2.1 Beschrijving plangebied

De Gildenwijk is gerealiseerd op de voormalige polder Kwakkernaat (bron: Topotijdreis Kadaster) en betreft een woonwijk in het zuidwesten van Gorinchem, en ligt ingeklemd tussen de A27, Banneweg en spoorlijn (zie Afbeelding 4). De Gildenwijk bestaat uit verschillende buurten met een mix van rijtjeswoningen, appartementencomplexen, flatgebouwen en vrijstaande bebouwing. In totaal bevat de wijk 3.371 adressen, waarvan 2.997 een functie hebben als woning (bron: BAG, 2021), en heeft een bevolking van 5.190 personen (2021). De rest van de adressen bestaan voornamelijk uit gebouwen met overige gebruiksfuncties, winkels, bijeenkomstfunctie, onderwijsfunctie en gezondheidszorgfunctie. In paragraaf 1.1.2 zal dieper ingegaan worden op de verschillende bouwtypen die aanwezig zijn in de Gildenwijk.

Afbeelding 4: ligging SMP-gebied binnen de gemeente Gorinchem. Bron: Esri Nederland.

Wat betreft groenzones is het centraal gelegen Gijs van Andelpark en Natuurcentrum Gorinchem het meest omvangrijke gebied. Hier zijn ook veel (donkere) waterpartijen aanwezig. Dit park staat middels drie grote watergangen met een groenstrook aan weerszijden in verbinding met groenzones buiten de wijk, zoals de strook langs het spoor (ten zuiden) en het gebied met sportverenigingen (ten westen). Daarnaast zijn binnen de wijk ook veel kleinschalige groenzones aanwezig in de vorm van perkjes, bermen, tuinen, boomspiegels en bomenrijen, grasvelden rondom appartementencomplexen en ruige hoekjes.

Direct ten zuiden van de Gildenwijk ligt opvolgend industriegebied, het Kanaal van Steenenhoek, meer industriegebied en de Boven-Merwede.

Ten westen van de Gildenwijk ligt de wijk Molenvliet. Deze wijk bestaat voornamelijk uit sportterreinen (Atletiekbaan, hockeyvelden, voetbalvelden, jeu de boules-veld, korfbalvelden, zwembad), bijbehorende parkeerplaatsen, boomvakken als afscheidingen en volkstuinen.

Ten noorden en noordoosten van de Gildenwijk liggen de woonwijken Stalkaarsen en Haarwijk, met voornamelijk laagbouw (grondgebonden rijwoningen en semi-vrijstaande huizen) met groene tuinen.

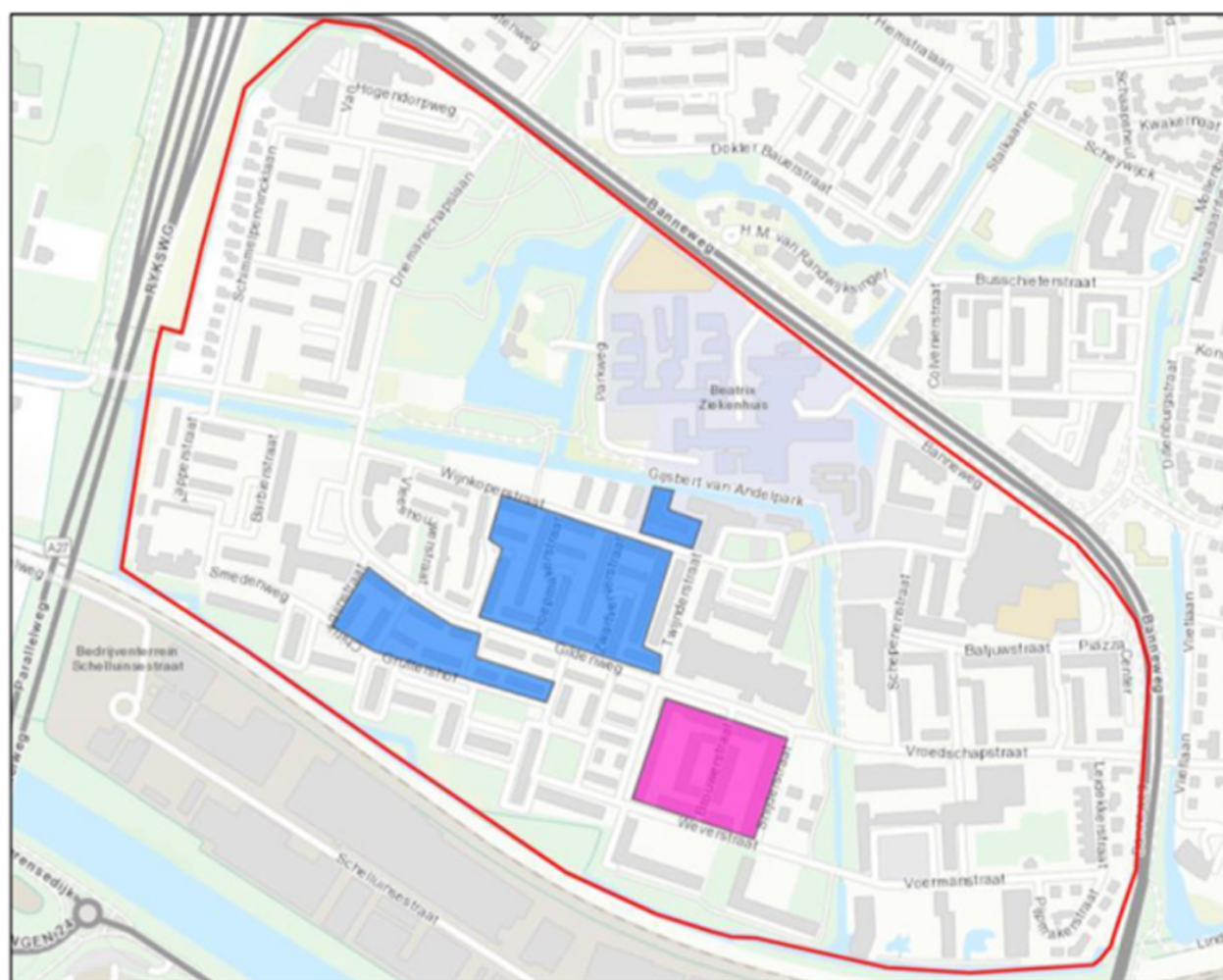
Ten zuidoosten van de Gildenwijk ligt de historische binnenstad van Gorinchem, omgeven door de vestingwallen. De bebouwing hier bestaat voornamelijk uit grondgebonden oudbouw, en is rijk aan monumenten. De binnenstad wordt doorsneden door de Linge en is vooral langs de vestingwallen groen. Het centrum van de binnenstad is sterk versteend.

De bredere omgeving van Gorinchem bestaat voornamelijk uit landbouwgrond en rivierenlandschap. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Lingegebied & Diefdijk-Zuid, dat zich op circa 2000 meter ten noordoosten van de Gildenwijk bevindt. Het dichtstbijzijnde natuurgebied betreft echter De Avelingen, dat op minder dan een kilometer ten zuidwesten van de Gildenwijk ligt, en onderdeel uitmaakt van het Natuurnetwerk Nederland.

Begrenzing SMP-gebied

Het plangebied, de Gildenwijk, bevindt zich in de plaats Gorinchem, in de gemeente Gorinchem, in de provincie Zuid-Holland. De projectbegrenzing is weergegeven in Afbeelding 5. Een klein aantal complexen binnen het SMP-gebied is op 'reguliere' wijze onderzocht (projectmatige aanpak) op beschermde elementen (zie Afbeelding 5, de complexen binnen de blauwe en roze gearceerde vlakken). Ter plaatse van deze complexen is niet of nauwelijks veldonderzoek gedaan tijdens de nulmeting. Dit omdat de resultaten van de reguliere onderzoeken voldoende dekkend zijn als nulmeting. De resultaten van de reguliere onderzoeken zijn derhalve opgenomen in onderhavig rapport, waardoor het onderzoek volledig gebiedsdekkend is.

Daarnaast is een 'adressenboek' opgesteld waarin alle bekende adressen binnen het SMP gebied (bron: BGT) zijn gekoppeld aan de gegevens die van belang zijn voor het project: onderzoeksresultaten nulmeting SMP, werkzaamheden per gebouw, belanghebbenden, type gebouw enz. Dit adressenboek wordt separaat geleverd.

Afbeelding 5: Het SMP-gebied (de Gildenwijk te Gorinchem) is weergegeven binnen een rode lijn. De delen van het gebied die al middels een (regulier) soortgericht onderzoek zijn onderzocht tussen 2019 en 2021 zijn blauw gearceerd. De delen van het gebied die al middels een (regulier) soortgericht onderzoek zijn onderzocht tussen 2022 en 2023 zijn roze gearceerd. De rest van het gebied is onderzocht middels de nulmeting (2021 – 2022).

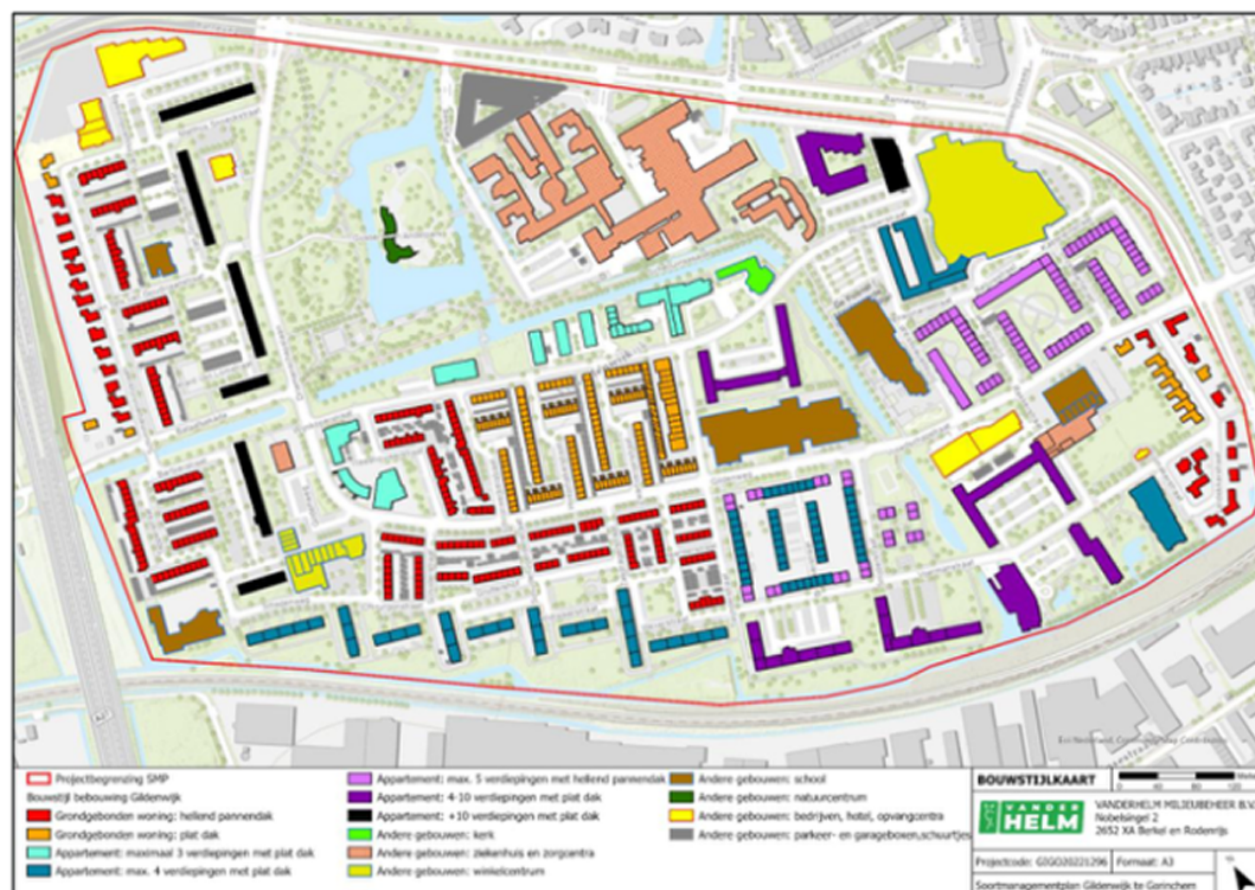
Verschillende gebouwtypen

De Gildenwijk kent veel verschillende gebouwtypen en in totaal 155.938 m² aan bebouwing. Om alle typen – overzichtelijk – te kunnen bespreken is onderscheid gemaakt tussen woningen en andere gebouwen. Binnen woningen is onderscheid gemaakt tussen grondgebonden woningen en appartementenblokken. In en Afbeelding 6 is een tekening opgenomen van de verschillende typen gebouwen binnen de Gildenwijk.

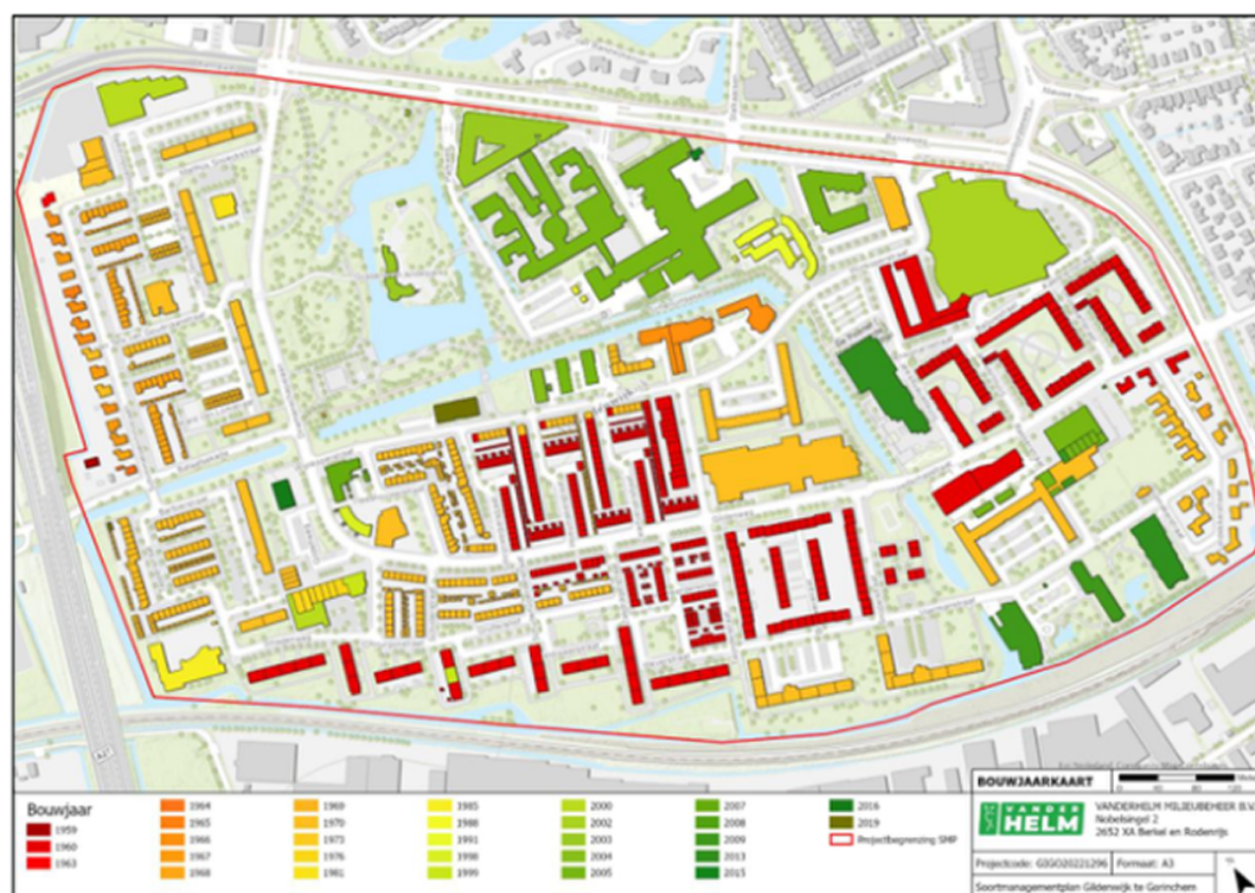
Tabel 1: overzicht typen gebouwen binnen het SMP gebied.

Type gebouwen binnen het SMP gebied		Aantal gebouwen	Oppervlakte (m ²)	Oppervlakte (%)
Woningen	Grondgebonden woning: plat dak	180	10.778	6,9
	Grondgebonden woning: hellend pannendak	286	18.082	11,6
	Appartement: maximaal 3 verdiepingen met plat dak	18	6.742	4,3
	Appartement: maximaal 4 verdiepingen met plat dak	86	15.076	9,7
	Appartement: maximaal 5 verdiepingen met hellend pannendak	103	9.701	6,2
	Appartement: 4-10 verdiepingen met plat dak	23	14.047	9,0
	Appartement: +10 verdiepingen met plat dak	18	6.635	4,3
Ander gebouw	Andere gebouwen: kerk	1	1.010	0,6
	Andere gebouwen: parkeer- en garageboxen, schuurtjes	518	12.233	7,8
	Andere gebouwen: school	12	15.761	10,1
	Andere gebouwen: winkelcentrum	14	16.077	10,3
	Andere gebouwen: ziekenhuis en zorgcentra	9	22.476	14,4
	Andere gebouwen: bedrijven, hotel, opvangcentra	8	6.605	4,2
	Andere gebouwen: natuurcentrum	2	715	0,5
Totaal		1.278	155.938	100%

De verschillende typen worden in onderstaande alinea's kort toegelicht. Ook worden aantallen gebouwen en bouwjaar genoemd (bron: Basisregistratie Adressen en Gebouwen). In Afbeelding 6 is een overzicht opgenomen van het bouwjaar van de gebouwen in het SMP gebied.

Afbeelding 6: overzicht van de verschillende typen gebouwen binnen de Gildenwijk. Rood en oranje: grondgebonden woningen, lichtblauw t/m zwart: appartementenblokken. Overige kleuren: andere gebouwen (niet woningen).

Afbeelding 7: overzicht bouwjaar bebouwing binnen de Gildenwijk. Oudere gebouwen zijn rood, nieuwste gebouwen zijn groen.

Woningen

Grondgebonden woningen – hellend pannendak

Binnen het SMP gebied zijn in totaal 286 grondgebonden woningen met hellende pannendaken aanwezig. Deze woningen zijn allemaal gebouwd tussen 1960 en 1970. De woningen zijn opgetrokken uit baksteen en beschikken over schoorstenen, dakgoot langs de onderste pannenrij en dakramen. In zowel de langs- als kopgevels zijn stootvoegen aanwezig, mogelijk bieden deze toegang tot een spouwmuur die niet overal is geïsoleerd. De kopgevels beschikken ook over kantpannen met ruimte eronder die mogelijk toegang bieden tot het dak. Alle woningen hebben een voor- en achtertuin. In de achtertuin zijn meestal ook lage schuurtjes aanwezig. Deze woningen zijn geconcentreerd in het middelste en de meest westelijke- en oostelijke delen van de wijk (zie Afbeelding 6). Rijtjeswoningen (tussenwoningen met langgevels en hoekwoningen met kopgevels) komen het meest voor. In Afbeelding 8 is een voorbeeld opgenomen van dit type woning. In het meest westelijke- en oostelijke deel van het SMP gebied zijn ook enkele vrijstaande woningen aanwezig.

Grondgebonden woningen – plat dak

Binnen het SMP gebied zijn in totaal 180 grondgebonden woningen met platte daken aanwezig. Deze woningen zijn allemaal gebouwd tussen 1959 en 1970. De bouwstijlen van deze woningen variëren veel: sommige woningen zijn opgebouwd uit baksteen, andere hebben gevels met plaatbedekking. De woningen met gevels van baksteen hebben over het algemeen ook een overstek en boeiboord van hout of kunststof. In sommige gevels zijn stootvoegen aanwezig, mogelijk bieden deze toegang tot een spouwmuur die niet overal is nageïsoleerd. De platte daken zijn over het algemeen afgewerkt met bitumen dakbekleding. Net zoals de woningen met pannendaken, beschikken deze woningen ook over voor- en achtertuinen, in de achtertuinen zijn meestal ook lage schuurtjes aanwezig. Deze woningen zijn voornamelijk geconcentreerd in het middelste deel van de wijk in de vorm van rijtjeswoningen (zie Afbeelding 6). De woningen ingeklemd tussen de Wijkoperstraat, Gildenweg en Twijnderstraat worden naar verwachting vanaf 2026 gesloopt (zie beschrijving werkzaamheden in paragraaf 1.2.1), waarna nieuwbouw plaats vindt. In het meest westelijke- en oostelijke deel van het SMP gebied zijn ook enkele vrijstaande woningen met plat dak aanwezig. In Afbeelding 8 is een voorbeeld opgenomen van dit type woning.

Afbeelding 8: impressie enkele grondgeboden woningen met pannendak (links) en met plat dak (rechts).

Appartementenblokken – maximaal 3 verdiepingen, plat dak

Binnen het SMP gebied zijn in totaal 18 lagere appartementenblokken met plat dak aanwezig met maximaal drie verdiepingen. Deze woningen zijn gelegen in het centrale deel van het SMP gebied, langs de Wijkoperstraat. Het betreft zowel woningen uit de jaren 60 en 70 van vorige eeuw (1966, 1970) als recentere appartementen en nieuwbouw (1998, 2004, 2005, 2007 en 2019). De appartementen hebben een plat dak en zijn opgetrokken uit baksteen. De dakranden zijn afgewerkt met metalen dakstrips of smalle boeiboorden. In de gevels zijn enkele (meestal smalle, minder dan 1,5 cm breed) stootvoegen aanwezig. Mogelijk beschikken de gebouwen over een spouwmuur. Het is niet bekend of de spouwmuur overal is na-geïsoleerd. De platte daken zijn over het algemeen afgewerkt met bitumen dijkbekleding. Een enkel gebouw beschikt over een plat dak met kiezels. In Afbeelding 9 is een voorbeeld opgenomen van dit type woning.

Appartementenblokken – maximaal 4 verdiepingen, plat dak

Binnen het SMP gebied zijn in totaal 87 gebouwen aanwezig van deze categorie. Deze woningen (portiekflats) zijn voornamelijk geconcentreerd in het zuidelijke deel van de wijk. Hier zijn ook veel groenstructuren aanwezig tussen- en rondom de appartementenblokken. De meeste portiekflats zijn gebouwd in 1960. De portiekflats zijn opgetrokken uit baksteen, in de gevels zijn veel open stootvoegen aanwezig die toegang bieden tot een spouwmuur. De spouwmuur is niet overal na-geïsoleerd. Op de langsgevels zijn balkons aanwezig. De appartementenblokken beschikken over blinde kopgevels. De dakranden zijn afgewerkt met een boeiboord. Vaak zijn bij ramen, kozijnen en regenpijpen beschadigingen aanwezig in verband met achterstallig onderhoud. De platte daken zijn over het algemeen afgewerkt met bitumen dijkbekleding, met verspreid over het dak schoorstenen van baksteen. In Afbeelding 9 is een voorbeeld opgenomen van dit type woning.

Afbeelding 9: impressie lagere appartementenblokken (max. 3 hoog, links) en portiekflats (max 4 hoog) in het zuidelijk deel (rechts).

Appartementenblokken – maximaal 5 verdiepingen, hellend pannendak

Binnen het SMP gebied zijn in totaal 103 gebouwen aanwezig van deze categorie. Deze woningen (appartementen) zijn voornamelijk geconcentreerd in het noordoostelijke deel van de wijk. Deze appartementenblokken beschikken over 4 of 5 woonlagen, en zijn allemaal gebouwd in 1960. Naast een hellend pannendak beschikken de gebouwen over balkons en gevels opgetrokken uit baksteen met veel open stootvoegen en dakgoten. Naar verwachting is de spouwmuur niet overal na-geïsoleerd. Ter plaatste van de kopgevels is een overstek aanwezig en een dakrand met kantpannen. In Afbeelding 10 is een voorbeeld opgenomen van dit type woning.

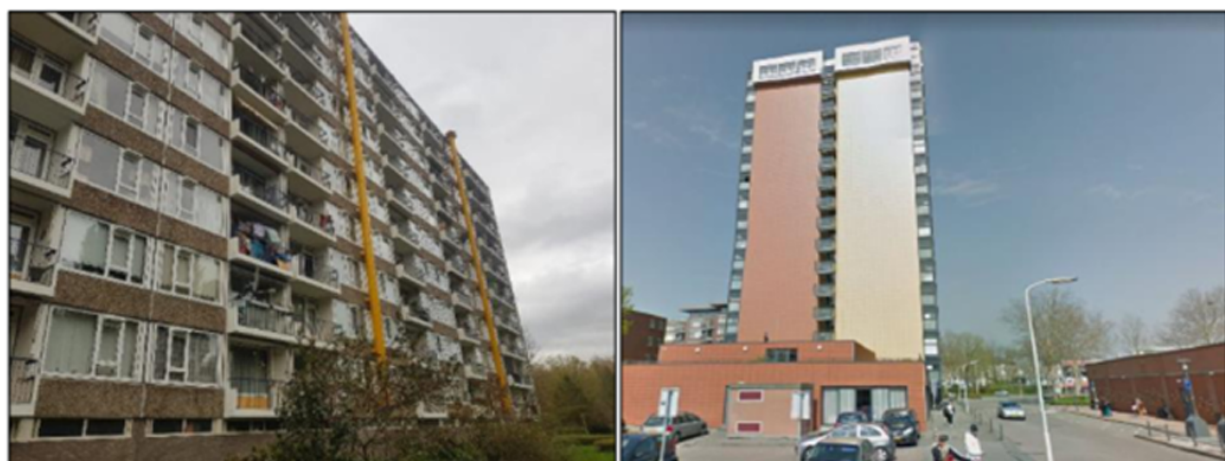
Afbeelding 10: impressie appartementen met hellend pannendak (links) en flatgebouwen van maximaal 10 woonlagen (rechts).

Appartementenblokken – 4 tot 10 verdiepingen, plat dak

Binnen het SMP gebied zijn in totaal 23 gebouwen aanwezig van deze categorie. Deze woningen (lagere flatgebouwen met plat dak) zijn voornamelijk geconcentreerd in het zuidoostelijke deel van de wijk. Deze appartementenblokken beschikken over maximaal 10 woonlagen, en zijn allemaal voornamelijk gebouwd in 1970, met een klein aandeel nieuwbouw uit 2005 en 2009. De langsgevels van deze flatgebouwen bestaan voornamelijk uit balkons, overige delen van de gevels (inclusief blinde kopgevels) zijn regelmatig bekleed met gevelbeplating. De dakranden zijn meestal afgewerkt met daklijsten of metalen dakstrips. Op een enkele locatie (daar waar geen gevelbeplating aanwezig is) zijn enkele stootvoegen aanwezig. Het is onduidelijk of deze stootvoegen toegang bieden tot een spouwmuur. Ter plaatste van enkele van deze flats heeft al na isolatie plaats gevonden (bron: Poort6). In Afbeelding 10 is een voorbeeld opgenomen van dit type woning.

Appartementenblokken – 10+ verdiepingen, plat dak

Binnen het SMP gebied zijn in totaal 18 gebouwen aanwezig van deze categorie. Deze hoge flatgebouwen met plat dak zijn voornamelijk geconcentreerd in het westelijke deel van het projectgebied, in de omgeving van de Driemanschapslaan. In de noordoostelijke hoek van het SMP gebied is nog één hoog flatgebouw aanwezig: de Piazza-flat. Langs de langsgevels zijn balkons aanwezig. Stootvoegen ontbreken in de gevels van deze hoge flatgebouwen. Bij dakranden bij de hoogste verdiepingen zijn op sommige locaties wel kieren aanwezig, met name bij de blinde kopgevels. Ook bij balkons is vaak enige ruimte aanwezig tussen de gevel en het balkon zelf. In Afbeelding 11 is een impressie opgenomen van deze hogere flatgebouwen.

Afbeelding 11: impressie hogere flatgebouwen westelijke deel (links) en Piazza-flat (rechts) in het oostelijke deel van het SMP gebied.

Andere gebouwen

Binnen het SMP gebied zijn naast woningen, ook nog andere gebouwen aanwezig die geen woonfunctie hebben (circa 48% van het totale aandeel bebouwing binnen de wijk). Dit betreft onder andere het Beatrixziekenhuis en bijbehorende gebouwen, scholen, twee winkelcentra, enkele bedrijven (hotel, autogarage en dealer) en verschillende overige gebouwen zoals bijvoorbeeld het Natuurcentrum Gorinchem en andere gemeentelijke gebouwen en een parkeergarage naast het ziekenhuis. Over het algemeen is dit lage nieuwbouw (meestal gebouwd na 2000, zie overzicht bouwjaar in Afbeelding 7) met platte daken. Alleen het ziekenhuis omvat hogere bebouwing met ook enkele (deels) blinde kopgevels met op meerdere locaties stootvoegen. De gevels van de overige bebouwing (met name winkelcentra) zijn vaak bedekt met dakbeplating. De gevels van scholen en kerken zijn soms wel opgetrokken uit baksteen. Hier zijn op enkele plekken stootvoegen aanwezig. Tot slot zijn verspreid door de hele wijk honderden lage schuurtjes, opslagruimtes en overige gebouwtjes aanwezig. In Afbeelding 12 is een impressie opgenomen van de twee meest voorkomende andere gebouwen binnen het SMP gebied: schuurtjes en scholen.

Afbeelding 12: enkele voorbeelden andere gebouwen (garageboxen: links, school: rechts).

2.2 Activiteiten

Ontheffingsaanvraag

De gebiedsgerichte ontheffing wordt aangevraagd voor een periode van 5 jaar (augustus 2025 tot augustus 2030), direct gevolgd door een verlenging van 5 jaar (augustus 2030 tot augustus 2035) en wordt aangevraagd voor het overtreden van verbodsbepalingen uit artikel 3.1 en artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming in verband met het voornemen tot:

- het opzettelijk vernielen, beschadigen en wegnemen van nesten en rustplaatsen van de huismus en de gierzwaluw, en
- het opzettelijk storen van deze vogelsoorten, waarbij sprake is van wezenlijke invloed op de Svl.
- het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de laatvlieger en
- het beschadigen of vernielen van vaste rust- en verblijfplaatsen van deze vleermuissoorten.

Tevens wordt - worst case - ontheffing aangevraagd voor:

- het opzettelijk doden van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger, aangezien overtreding van deze verbodsbepaling ondanks zorgvuldig werken niet geheel kan worden uitgesloten.

De functies die per soort in het projectgebied aanwezig zijn, en/of worden verwacht, en waarvoor dus ontheffing wordt aangevraagd, staan weergegeven in Tabel 2.

Tabel 2: Aangetroffen en verwachte beschermde elementen van beschermde fauna, binnen het projectgebied. De aangetroffen elementen zijn weergegeven met "JA" en rood gearceerd. De verwachte elementen zijn aangegeven met "JA" en oranje gearceerd. De uitgesloten elementen zijn aangegeven met "Nee" en groen gearceerd.

Soort	Type verblijfplaats					Belangrijk groen
	Zomer-	Kraam-	Paar-	Winter-	Nest	
Huisumus	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	JA	JA
Gierzwaluw	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	JA	JA
Gewone dwergvleermuis	JA	JA	JA	JA*	n.v.t.	JA
Ruige dwergvleermuis	JA	Nee	JA	JA	n.v.t.	JA
Laatvlieger	JA	JA	JA	JA	n.v.t.	JA

* zowel individuele winterverblijfplaatsen als massa-winterverblijfplaatsen zijn aanwezig binnen de Gildenwijk.

Werkzaamheden

De werkzaamheden die onder het SMP zullen vallen bestaan grotendeels uit

- Sloopwerkzaamheden;
- Bouwactiviteiten;
- (Na-)Isolatie van daken (van binnenuit of van buitenaf);
- (Na-)Isolatie van gevels (van binnenuit, middels spouwmuurisolatie of middels voorzetgevels);
- (Na-)Isolatie van vloeren (van onderaf of van bovenaf en eventueel opvullen kruipruimte);
- Het klaarmaken van de bebouwing voor aansluiting op het warmtenet;
- Werkzaamheden aan de gevel, zoals:
 - Voegwerkherstel;
 - Schilderwerk;
 - Vervanging gevelbekleding (waaronder windveren, boeiboorden, daklijsten, borstweringen);
 - Zandstralen;
 - Hogedrukreiniging;
 - Impregneren;
 - Enz.
- Werkzaamheden aan de buitenschil, zoals:
 - Kozijnen of ruiten vervangen of plaatsen;
 - Dakgoot vervangen/rechthangen;
 - Dakgootbekisting aanbrengen/vervangen;
 - Regenpijpen vervangen;
 - Dorpels vervangen/reinigen;
 - Waterslag vervangen/herstellen;
 - Aanleggen warmtepomp;
 - Aanleggen airconditioning;
 - Enz.

- Werkzaamheden aan het dak, zoals:
 - Vervangen dak;
 - Vervangen of rechtleggen dakpannen;
 - Vervangen ruit;
 - Vervangen of rechtbuigen loodflappen;
 - Vervangen dakfolie;
 - Vervangen panlatten;
 - Vervangen dakbeschot of bebording;
 - Vervangen gordingen;
 - Vervangen spanten;
 - Enz.

Daarnaast worden binnen de gemeente Gorinchem omgevingsvergunningen behandeld. Deze vergunningen kunnen te maken hebben met de gebouwde omgeving, waarbij ze betrekking kunnen hebben op het SMP-gebied. Met het team omgevingsvergunningen binnen de gemeente Gorinchem wordt een werkwijze opgezet, waarin vergunningsaanvragen die invloed hebben op het leefgebied van beschermde diersoorten in de Gildewijk eerst besproken worden met de stadsecoloog. De stadsecoloog zal oordelen of de werkzaamheden onder het SMP kunnen vallen en wat de vervolgstappen van het proces zijn. De vergunningsaanvragen waar de stadsecoloog voor bijgeschakeld wordt zijn de volgende:

- Aanbouw, uitbouw of bijgebouw bouwen of vervangen;
- Woonruimte toevoegen of wijzigen;
- Bouwwerk of deel van een bouwwerk slopen, of asbest verwijderen;
- Bestaand gebouw verbouwen;
- Dakkapel plaatsen, vervangen of veranderen;
- Nieuwe kozijn plaatsen of vervangen;
- Boom of beplanting onderhouden of weghalen;
- Nieuw gebouw bouwen;
- Zonnepanelen of zonneboiler plaatsen of vervangen;
- Bestaande aanbouw, uitbouw of bijgebouw verbouwen;
- Bouwwerk onderhouden;
- Werkzaamheden in, aan of op een monument of archeologisch monument uitvoeren, of dit anders gebruiken;
- Gevel isoleren, gevelpaneel vervangen of andere werkzaamheden aan de gevel uitvoeren;
- Dakraam plaatsen of vervangen;
- Bouwplaats inrichten;
- Luik, rolluik, rolhek of zonwering plaatsen of vervangen;
- Afscheiding tussen balkons of dakterrassen plaatsen of vervangen. Afhankelijk van de aard van de constructie.

Ten behoeve van de hierboven opgesomde werkzaamheden zullen ondersteunende werkzaamheden worden uitgevoerd, zoals:

- Het plaatsen van steigers (rolsteigers, open steigers, of dichte steigers);
- Het snoeien van groen (bijvoorbeeld ten behoeve van de plaatsing van steigers);
- Het verwijderen van groen (bijvoorbeeld ten behoeve van de plaatsing van steigers);
- Het nieuw uitslijpen van stootvoegen (bijvoorbeeld ten behoeve van natuurinclusieve oplossingen);
- Het plaatsen van daklijsten, dakgootbekisting of windveren (bijv. t.b.v. natuurinclusieve oplossingen);
- Enz. enz.

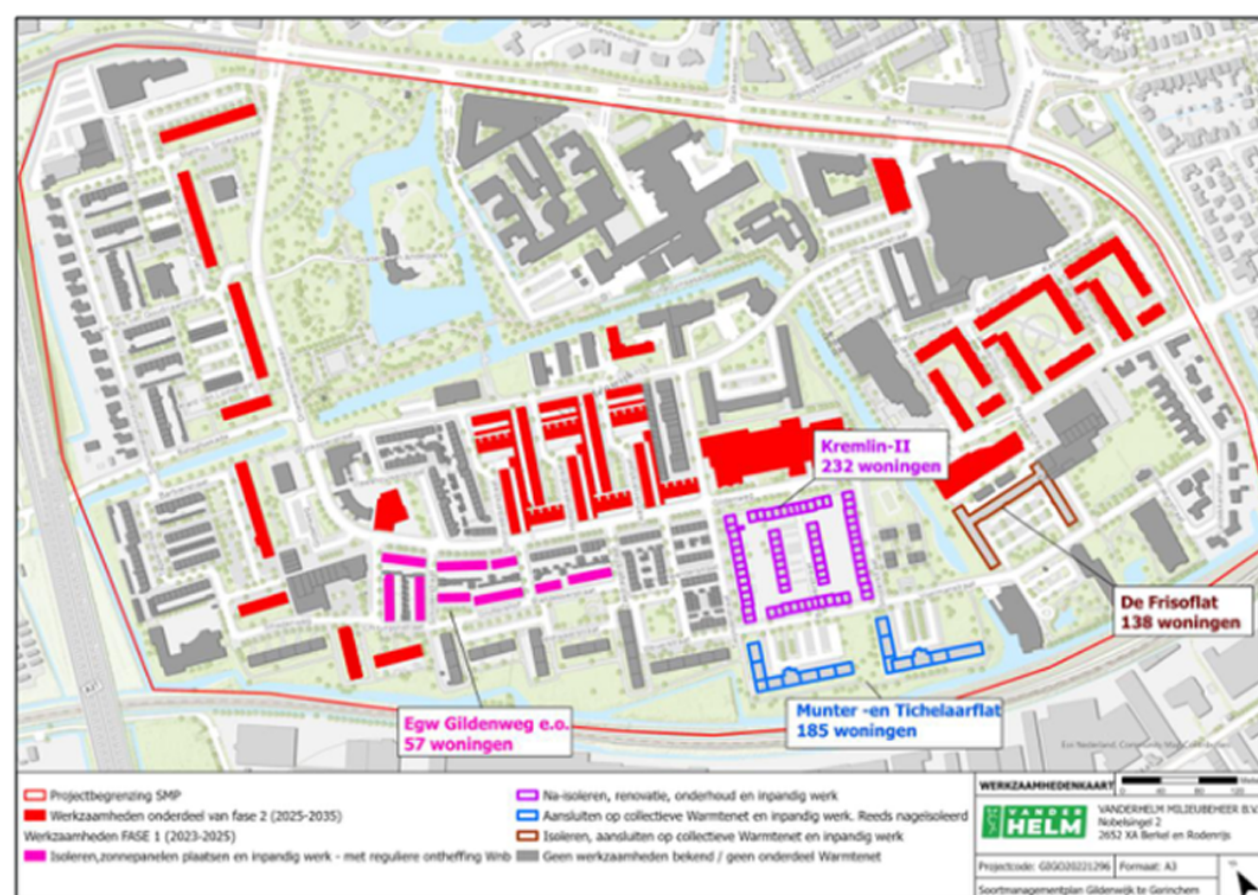
Fasering werkzaamheden

Aangezien dit een lang participatieproject inhoudt, wordt het project in fasen uitgevoerd. Op het moment van schrijven van onderhavig document is in principe duidelijkheid over de gebouwen die aangesloten gaan worden op het warmtenet tijdens een eerste fase van het project, in de periode 2022-2025 (zie Afbeelding 13). Het warmtenet is inmiddels aangelegd (zie Afbeelding 14).

Daarnaast is Gemeente Gorinchem momenteel bezig om samen met alle partners de tweede fase van het project (2025-2035) uit te werken. Op het moment van schrijven van onderhavig rapport is bekend welke

gebouwen in beheer bij woningbouwcorporatie Poort6 aangesloten worden op het warmtenet (zie Afbeelding 14 en Afbeelding 15). Belanghebbenden die zich willen aanmelden voor werken onder het SMP worden via een online aanmeldformulier door een aantal vragen geleid. Naar aanleiding van de uitkomsten van deze vragen worden zij in contact gebracht met de Stadsecoloog, die erop toe zal zien dat werkzaamheden in de juiste periode en op de juiste wijze worden uitgevoerd. Vanuit actieve benadering van VvE's door de gemeente is inmiddels duidelijk dat twee VvE's voornemens zijn werkzaamheden uit te voeren onder het SMP. Met deze partijen worden in principe dezelfde stappen doorlopen als hiervoor beschreven. Aangenomen mag worden dat er in de toekomst meer particulieren en VvE's onder het SMP willen werken om aan te kunnen sluiten op het warmtenet. Omdat hier op het moment van schrijven nog geen inzicht in is, worden deze mogelijk toekomstige werkzaamheden niet toegeschreven aan fase 1 of fase 2, maar aangeduid als "overig".

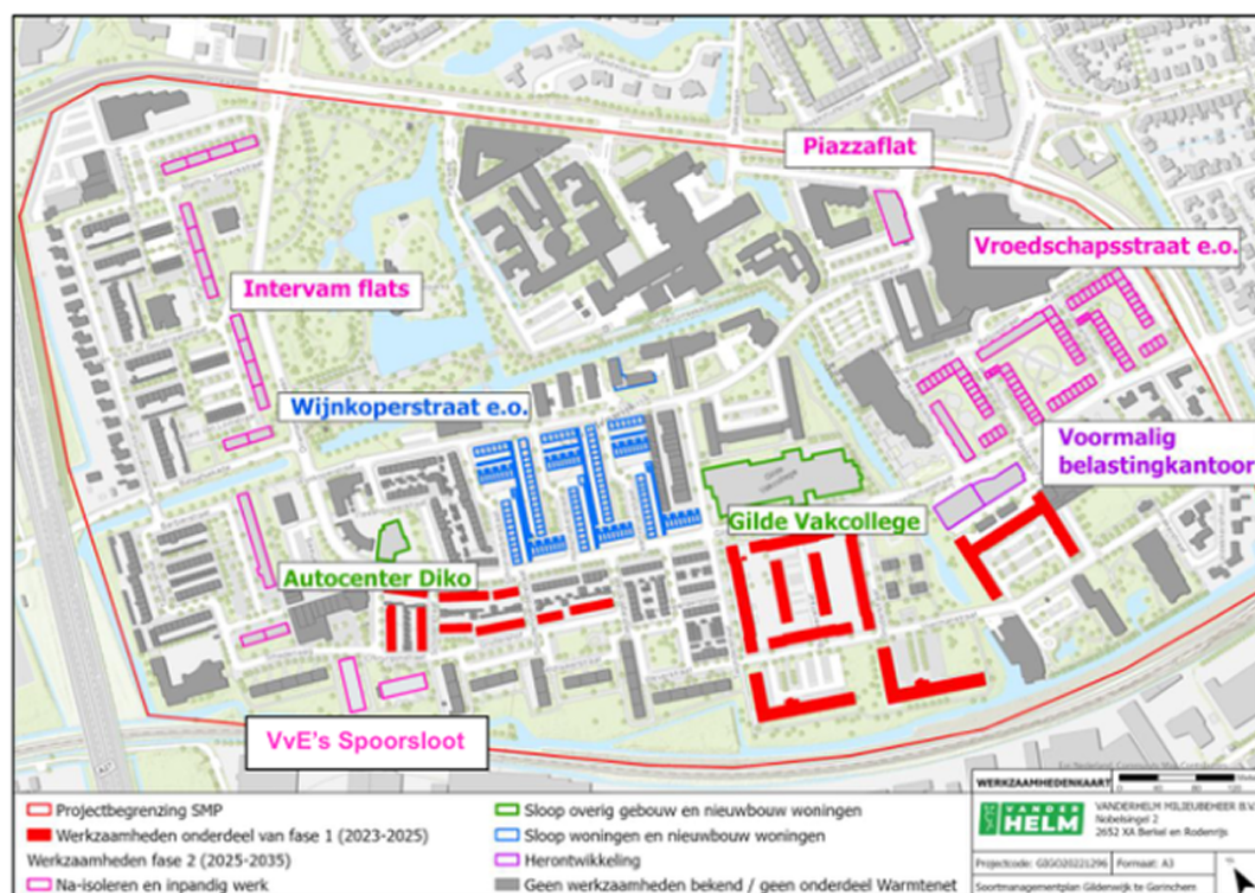
De werkzaamheden die al wel bekend zijn (in fase 1 of 2) staan tot in detail uitgewerkt in bijlage 11.

Afbeelding 13: locaties (blauw, roze, paars en bruin) waar werkzaamheden uitgevoerd worden tijdens fase 1 van het project. Dit betreft van west naar oost: Kremlin II (paars); Munter- en Tichelaar flat (blauw) en Frisoflat (bruin). De werkzaamheden aan de woningen aan de Gildenweg (roze gearceerd) worden vanaf 2022 uitgevoerd, maar maken geen onderdeel uit van de SMP ontheffing. Dit omdat voor deze 57 woningen een reguliere ontheffing Wet natuurbescherming is verleend (zaaknummer: 01027357) waarmee gewerkt kan worden. Binnen de rode bebouwing worden werkzaamheden uitgevoerd tijdens fase 2 (2025-2035).

Afbeelding 14: Overzicht van de aangelegde leidingen.

Afbeelding 15: locaties waar werkzaamheden uitgevoerd worden tijdens fase 2 van het project. Dit betreft van west naar oost: Intervam flats, VvE's Spoorloot, Autocenter Diko, grondgebonden woningen omgeving Wijkoperstraat, Gilde Vakcollege, Piazzaflat, voormalig belastingkantoor en appartementen Vroedschapsstraat e.o.

2.3 Actoren

Belanghebbenden

In hoofdstuk 1 is reeds vermeld dat het warmtenet-project een participatief proces is waarbij bewoners van de Gildenwijk worden gestimuleerd om hun woningen stapsgewijs te gaan verduurzamen, te starten met isolatie en bij verdere verduurzaming een aansluiting op het warmtenet of een all-electric oplossing zoals een warmtepomp. Daarnaast zal gemeente Gorinchem bewoners van de Gildenwijk stimuleren om ook overige werkzaamheden uit te voeren onder het SMP, teneinde de plaatselijke deelpopulaties van beschermde soorten te versterken.

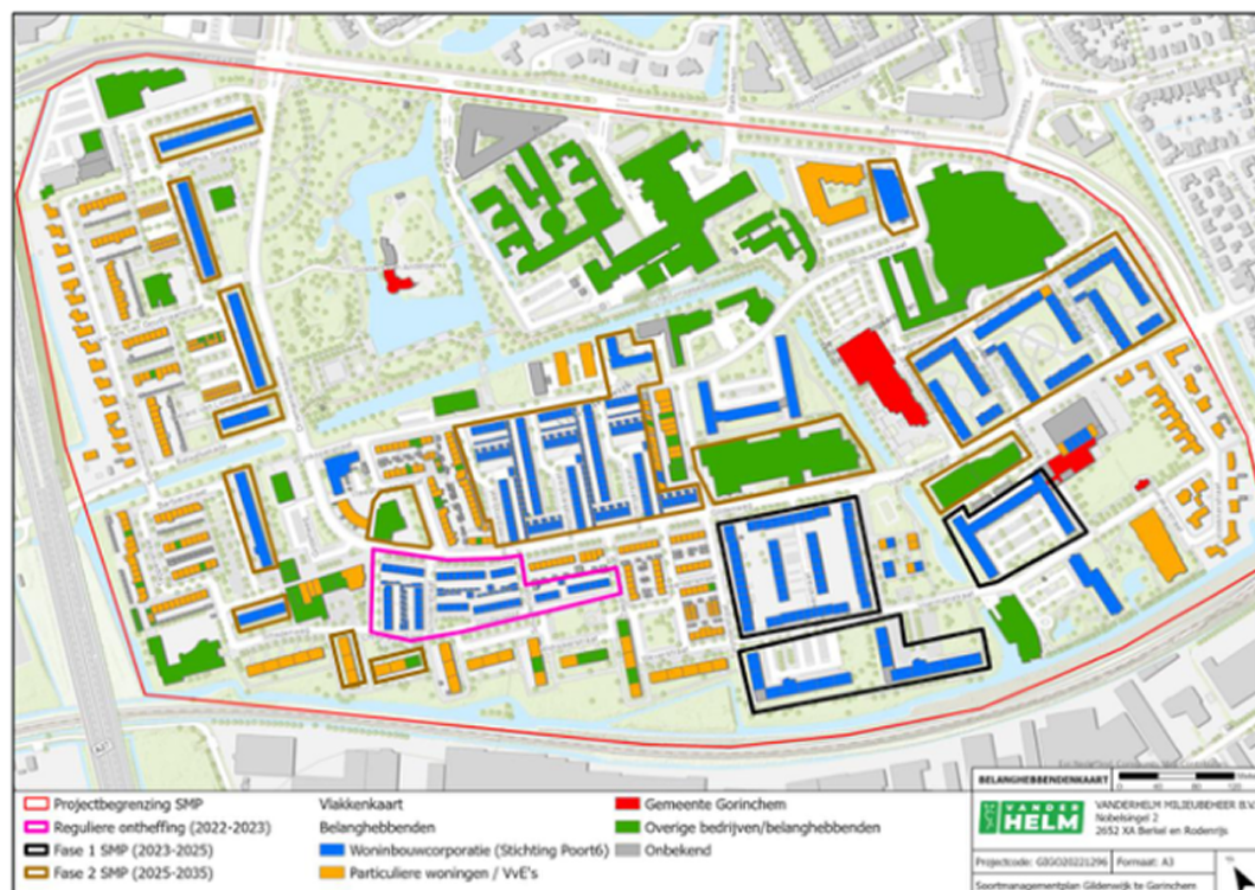
De belanghebbenden kunnen verdeeld worden in vier grote categorieën:

- **Gemeente Gorinchem:** heeft enkele gebouwen in beheer binnen de wijk en is daarnaast ook initiatiefnemer van het project.
- **Woningbouwcorporatie (Poort6):** is binnen de Gildenwijk de stakeholder met de meeste gebouwen in beheer. Dit betreft honderden woningen, zowel grondgebonden rijtjeswoningen als appartementenblokken (maximaal 5 hoog) en flatgebouwen. Vrijwel alle gebouwen in beheer bij Poort6 binnen de Gildenwijk zijn onderdeel van onderhavig SMP (zie Afbeelding 16).
- **Particuliere eigenaren en VvE's:** is de tweede grootste groep binnen de Gildenwijk. Omvat zowel individuele particuliere eigenaren (vaak vrijstaande grondgebonden woningen) als eigenaren verenigd onder VvE's. Voor deze groep loopt al jaren een participatietraject waarbij energieadvies geboden en gegeven wordt en gekeken wordt naar mogelijkheden voor verduurzamingen. Voor in totaal 5 typen woningen binnen de wijk is een uitgebreid energieadvies opgesteld met behulp van referentiewoningen. Deze rapportages zijn opgenomen in bijlage 9 van onderhavig SMP. Voor VvE's zijn er wel vaak juridische en praktische knelpunten met betrekking tot deelname. Toch is de verwachting dat enkele VvE's in de komende jaren willen gaan aansluiten op het project. Wat betreft particulieren verwacht de gemeente Gorinchem in samenwerking met energieadviseurs pas rond 2025 een concreet aanbod richting particulieren te kunnen gaan doen. De

werkzaamheden ter plaatse van particulier bebouwing zijn derhalve onderdeel van fase 2 van het SMP (2026-2035).

- **Overige bedrijven:** omvat alle overige gebouwbeheerders (bedrijven, scholen, kerken, zorginstellingen met aanleunwoningen, etc.) Ook eventuele toekomstige projectontwikkelaars (bijvoorbeeld voor de herontwikkeling van de locatie van Autocenter Diko of het voormalige belastingkantoor) vallen onder deze categorie.

In Afbeelding 16 is een overzicht opgenomen van de verschillende belanghebbenden binnen de Gildenwijk per fase van het project.

Afbeelding 16: overzicht belanghebbende binnen het SMP gebied t.o.v. fasering (zwart: fase 1, bruin: fase 2). De werkzaamheden die uitgevoerd worden binnen het kader van een reguliere ontheffing zijn omgeven met een roze kader.

Ontheffingshouders

Onderhavig SMP wordt aangevraagd door twee belanghebbende partijen die beide ontheffingshouders worden.

- **Woningbouwcorporatie Poort6:** verantwoordelijk voor het uitvoeren van de in onderhavig SMP beschreven werkzaamheden ter plaatse van de bebouwing die in beheer is bij de corporatie (blauw gearceerde bebouwing in Afbeelding 16 binnen zwart of paars kader). Poort6 voert de werkzaamheden uit met ecologische begeleiding door interne of externe ecologen om zo conform de richtlijnen van het SMP te werken.
- **Gemeente Gorinchem:** verantwoordelijk voor het uitvoeren van de in onderhavig SMP beschreven werkzaamheden ter plaatse van alle bebouwing die niet in beheer is bij woningbouwcorporatie Poort6 (niet blauw gearceerde bebouwing in Afbeelding 16). In onderhavig SMP is eerder aangegeven dat er een proces loopt om particuliere eigenaren en VvE's te overtuigen om werkzaamheden uit te voeren onder het SMP. De verwachting is dat zeker enkele VvE's in de komende jaren willen gaan aansluiten op het project. Gemeente Gorinchem begeleidt particulieren en VvE's wat betreft de werkzaamheden en planningen die benodigd zijn onder het SMP. Denk hierbij aan advies in wijze van ongeschikt maken, planning van de werkzaamheden en toe te passen natuurinclusieve maatregelen. Dit staat verder uitgewerkt in hoofdstuk 4. Gemaakte afspraken zullen door gemeente Gorinchem worden opgenomen in een overeenkomst met de betreffende particulieren. Vervolgens worden de particulieren gemachtigd om onder de ontheffing van gemeente Gorinchem te werken.

In hoofdstuk 6 wordt beschreven hoe de processen om te borgen dat de werkzaamheden te allen tijde conform de richtlijnen van onderhavig SMP worden uitgevoerd worden gecoördineerd en hoe de administratie zal verlopen.

2.4 Wettelijk belang

De belangen 'ter bescherming van flora of fauna' (artikel 3.3, vierde lid, van de Wet natuurbescherming, hierna 'Wnb') en 'in het belang van de van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats' (artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb) zijn de vooraanstaande belangen die ter onderbouwing van onderhavige aanvraag worden aangedragen. Dit staat ook uitgewerkt in de visie en ambities van gemeente Gorinchem, waarover werd gesproken in hoofdstuk 1. Daarnaast wordt de gebiedsbrede ontheffing op de Wnb aangevraagd onder het belang van de 'volksgezondheid of openbare veiligheid' en 'dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'. Hieronder wordt voor alle drie de aangedragen belangen onderbouwd waarom dit belang van toepassing is op onderhavige ontheffingsaanvraag.

Belang 1: Ter bescherming van flora of fauna

Door de werkzaamheden uit te voeren onder een gebiedsbrede ontheffing en SMP ontstaan kansen om de verspreiding van de beschermde gebouwbewonende soorten (urgente energietransitie) op wijkniveau in kaart te brengen. Hiermee zijn netwerken en populaties in kaart gebracht en kunnen mitigerende maatregelen toegepast worden die rekening houden met de aangetroffen populaties en netwerken in plaats van enkel de verblijfplaats in een concreet gebouw. Dit laatste is een nadeel van conventioneel vleermuis-, gierzwaluw- en huismusonderzoek, waarbij veel te vaak de focus ligt op hetgeen dat aangetast wordt in het plangebied zelf, en niet zo zeer op de effecten op netwerken en dus de lokale staat van instandhouding. Bovendien geldt: als geen beschermde elementen worden aangetroffen in het plangebied, dan is het ook niet wettelijk verplicht is om te voorzien in mitigatie. Dit terwijl het onderzoek een steekproef blijft, waardoor mogelijk het plangebied wel potentie heeft (of had) om deze soorten te herbergen. Op langere termijn kan dit leiden tot een afname van potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen, gierzwaluw en huismussen.

Een gebiedsbrede aanpak (SMP) biedt kansen om mitigerende maatregelen, handhaving en monitoring voor de langere termijn vast te leggen voor een compleet stadsdeel met honderden woningen. Dit in samenwerking met gemeente Gorinchem, woningbouwcorporatie, bevoegd gezag en adviesbureaus. Middels onderhavig SMP worden op (bijna) alle locaties waar werkzaamheden worden uitgevoerd permanente voortplantings- en rustplaatsen gecreëerd. De te plaatsen voorzieningen zullen worden afgestemd op de omgeving, opdat het netwerk optimaal versterkt wordt. Dit staat verder uitgewerkt in hoofdstuk 4. In sommige gevallen zal dit een vervanging zijn van (mogelijke) verblijfplaatsen die door de werkzaamheden verloren gaan, maar het zal ook gebeuren dat hierdoor (typen) verblijfplaatsen beschikbaar komen op nieuwe locaties, wat bij zal dragen aan

het netwerk van de plaatselijke populaties van de huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger en dus zal leiden tot een ecologische 'plus'.

Gemeente Gorinchem heeft het [convenant Klimaatadaptatief Bouwen van provincie Zuid-Holland](#) ondertekend en tekent hiermee voor de ontwikkeling van een klimaatadaptieve en natuurinclusieve bebouwing. Het convenant biedt hulpmiddelen voor het stimuleren van biodiversiteit in de bebouwde omgeving. Naast het werken conform dit convenant zet gemeente Gorinchem ook via andere wegen in op een radicaal groenere en natuur inclusievere stad, zoals ook staat beschreven in hoofdstuk 1 van onderhavig SMP.

Tot slot vindt door de aanleg van het warmtenet ook een reductie van de stikstofuitstoot plaats, aangezien verbranding van fossiele brandstoffen (waarbij stikstofoxiden vrij komen) deels wordt vervangen door een duurzame energiebron (warmtenet). Ook wordt de uitstoot van fijnstof teruggedrongen. Tezamen leidt de reductie in uitstoot van stikstofoxiden en fijnstof op termijn tot betere lucht- en waterkwaliteit, wat positieve impact heeft op de Nederlandse flora en fauna. Hiermee wordt door het project een bijdrage geleverd aan het [schone lucht akkoord](#).

Belang 2: Volksgezondheid of openbare veiligheid

Het regulier onderhoud van woningen in beheer bij een woningbouwcorporatie is een standaard procedure op te voldoen aan de meest recente bouwvoorschriften en energetische eisen. De woningen in het projectgebied zijn veelal gebouwd in de jaren 60, 70 en 80 van de vorige eeuw waardoor veel woningen toe zijn aan groot onderhoud ((bron: [Transitievisie](#), pagina 41).

Oude, niet goed geïsoleerde en geventileerde woningen kunnen leiden tot vocht en schimmelproblemen, hetgeen een zeer ongezond binnenklimaat oplevert. Wetenschappelijke studies bij adolescenten met ademhalingsstoornissen tonen aan dat een grote meerderheid van de gevallen van astma, astmatische bronchitis en chronische bronchitis en 70% van de gevallen van chronische neusverkoudheid, voorkomen bij adolescenten die in vochtige huizen wonen (bron: [www.perfectkeur.nl](#)). Op basis van een ander onderzoek is daarnaast een consistente associatie gevonden tussen vocht in de woning en het voorkomen van luchtwegsymptomen zoals hoesten en piepen. Het is waarschijnlijk dat schimmels een rol spelen in de relatie tussen vochtige woningen en gezondheidseffecten, maar een kwantitatieve onderbouwing hiervan ontbreekt nog (bron: [www.rivm.nl](#)). Door de woningen te verduurzamen en dit te combineren met uitvoering van regulier onderhoud, kan een bijdrage geleverd worden aan het belang volksgezondheid binnen de Gildenwijk.

Daarnaast is het energiezuiniger maken van woningen een belangrijk doel van zowel [landelijke](#), [regionale](#) als [lokale](#) akkoorden en visies. Dit omdat hiermee klimaatverandering tegengegaan kan worden. Klimaatverandering kan leiden tot belangrijke risico's voor de volksgezondheid en openbare veiligheid in Nederland zoals:

- Zeespiegelstijging met risico op overstromingen in de lagere delen van Nederland (ook Gorinchem).
- Toename van weersextremen (zwaardere regenval afgewisseld met langere droogteperiodes en hittegolven).
- Beperkingen in zoetwatervoorzieningen.
- Grote gevolgen voor ecosystemen en biodiversiteit, die indirect ook van invloed zijn op het welzijn van de mens.

Door gebruik van fossiele brandstoffen te verminderen en duurzamere energiebronnen te zoeken (zoals bijvoorbeeld een Warmtenet) draagt de energietransitie bij aan het vertragen en reduceren van de impact van klimaatverandering, luchtvervuiling en de hieraan gerelateerde gevolgen voor volksgezondheid en openbare veiligheid.

Belang 3: Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten

Op landelijk niveau is afgesproken in het [Klimaatakkoord](#) dat in 2050 circa 7 miljoen woningen en 1 miljoen gebouwen aardgasvrij moeten zijn. In dit akkoord staat dat gemeenten de regie hebben in deze gebiedsgerichte aanpak. Dit heeft in het geval van de gemeente Gorinchem geresulteerd in de uitwerking van een [Regionale Energiestrategie \(RES\)](#), opgesteld in samenwerking met gemeente Molenlanden. De doelstellingen van deze strategie zijn:

- In 2030 wordt 20% energie bespaard.

- In 2030 komt 35% van het energiegebruik via natuurlijke bronnen zoals zon, wind, water en bodem.
- In 2050 is de regio energieneutraal.

Gemeente Gorinchem heeft een [Transitievisie warmte](#) opgesteld waarin staat hoe de gemeente ervoor gaat zorgen dat woningen en andere gebouwen beter geïsoleerd worden en van het aardgas af gaan. Uit deze visie (zie pagina 22) komt naar voren dat op dit moment slechts 39% van de woningen in de gemeente een energielabel van A of B heeft. De overige woningen hebben nog steeds een label C (26%), D (14%), E (8%), F (6%) of G (7%). De urgentie om te verduurzamen, renoveren en te zoeken naar alternatieve energiebronnen is dus groot binnen de gemeente Gorinchem.

De Gildenwijk zelf is een wijk grotendeels gebouwd in de jaren 60, 70 en 80 van vorige eeuw. Een groot deel van de woningen is in beheer bij Woningbouwcorporatie Poort6. Veel van deze woningen zijn toe aan groot onderhoud (bron: [Transitievisie](#), pagina 41). Door aanpassing van de warmtevoorziening te combineren met extra verduurzamingsmaatregelen (bijvoorbeeld na-isoleren) is er veel energiewinst mogelijk. Veel van de woningen hebben in de huidige situatie energielabel C/D/E maar kunnen verbeterd worden naar A/B/C (bron: Poort6). Daarnaast biedt de Gildenwijk ook nog eens veel kansen voor het toepassen van innovatie energiebronnen: een collectief warmtenet. Dit omdat veel woongebouwen al collectieve warmtevoorziening hebben, waardoor het op grote schaal omschakelen naar een gedeelde nieuwe warmtebron (voor een groot deel van de wijk) eenvoudiger is. Daarnaast wordt gestreefd om de aanleg van een warmtenet te combineren met diverse stedelijke opgaven, zoals de rioleringsopgave die gepland is voor 2030 in deze wijk (bron: [Transitievisie](#), pagina 41). Dit maakt de Gildenwijk aantrekkelijk om voorrang te geven om een dergelijk grootschalig project uit te voeren.

Het warmtenet project zal leiden tot een duurzamer woningbestand met energiezuinige woningen (energielabel A of B, verwarming middels warmtenet) die voldoen aan de energetische eisen van de toekomst en zo een bijdrage leveren aan de energietransitie, van groot openbaar belang.

Middels het Warmtenetproject zal het aardgasgebruik en de CO₂ uitstoot binnen de Gildenwijk substantieel teruggedrongen worden (bron: [Transitievisie](#), pagina 42). In verband met klimaatverandering, eindigheid van fossiele brandstoffen en toenemende geopolitieke spanningen, dienen de doelen van het Warmtenet project redenen van groot openbaar belang.

2.5 Alternatievenafweging

In hoofdstuk 1 en paragraaf 2.4 staat uitgewerkt waarom gekozen wordt voor werken middels een SMP. In hoofdstuk 1 is ook al beschreven waarom de Gildenwijk zich bij uitstek leent als 'pilot' voor een groter en uiteindelijk zelfs gemeentebreed SMP. In paragraaf 2.2 staat beschreven dat de werkzaamheden binnen de Gildenwijk, onder onderhavig SMP, grofweg worden verdeeld over twee fasen, waarbij fase 1 reeds van start is gegaan. Tijdens fase 2 zullen – naast gemeente en Poort6 – ook een tweetal VvE's onder het SMP werken. Onder fase "overig" zullen eerdergenoemde partijen, maar ook particulieren (kunnen) werken onder het SMP. Bij de aanvragen van die werkzaamheden zal de (uitvoerend) stadsecoloog een alternatievenafweging maken waarbij – in overleg met de projectleider – een inschatting wordt gemaakt van de elementen die behouden kunnen blijven, de planning die gevolgd dient te worden en de stappen die vóór en na uitvoering van de geplande werkzaamheden genomen dienen te worden. Dit staat verder uitgewerkt in hoofdstuk 4.

In de meeste gevallen wordt de gebiedsbrede ontheffing toegepast om renovatie- en verduurzamingswerkzaamheden uit te voeren. In een enkel geval (zoals bijvoorbeeld bij het Gilde Vakcollege en "De Doosjes") wordt echter gekozen voor sloop/nieuwbouw. In die gevallen is renovatie geen optie, of zou renovatie net zo ingrijpend zijn voor de aanwezige flora en fauna. Hieronder wordt voor deze twee situaties kort toegelicht waarom nieuwbouw het betere alternatief is. De onderbouwing van het belang en de alternatievenafweging voor De Doosjes, vanuit woningcorporatie Poort 6, is ook bijgevoegd in bijlage 8.

De Doosjes

Onder "De Doosjes" vallen twee complexen van Poort6: Complex 404, met 133 eengezinswoningen, en Complex 408, met 19 aanleunwoningen (horend bij het naastgelegen St. Clara). Beide complexen kennen hun eigen problemen.

Complex 404 (133 eengezinswoningen)

- Grote hoeveelheden asbesthoudende onderdelen (bijv. plafonds, luifel, gevelpanelen en ook veel in kruipruimtes)
- Als gevolg van eerdere onzorgvuldige asbestsaneringen zijn veel kruipruimtes besmet. Als gevolg van deze besmetting en regelgeving kunnen geen herstelwerkzaamheden aan leidingen in de kruipruimte worden uitgevoerd.
- Door verzakkingen zijn aansluitingen verslechterd. Door hoge grondwaterstand bovendien veel optrekkend vocht. Dit zorgt voor natte kruipruimtes, een slecht binnenklimaat en verzakte grond onder de woningen.
- De CV-ketels en moederhaarden zijn aan vervanging toe. Bij aansluiting op het warmtenet dient een nieuwe afleverset geplaatst te worden, hiervoor is in de huidige woningen beperkt ruimte.
- Er is sprake van veel geluidsoverlast, die met renovatie niet geheel op te lossen is.
- Er is sprake van slechte ventilatie en kiervorming.
- De kozijnen met ramen en deuren dienen vervangen te worden.
- Om het energielabel van de woningen te kunnen verbeteren naar label C dient de buitengevel geïsoleerd te worden.
- De woningen zijn in de huidige situatie al klein, na renovatie op bovenstaande punten zou het woonoppervlak nóg kleiner worden.

Complex 408 (19 aanleunwoningen)

- De woningen zijn te klein voor deze tijd. In de keuken kan bijvoorbeeld geen eettafel geplaatst worden. In negen woningen is geen ruimte om een wasmachine te plaatsen.
- De woningen zijn voorzien van ramen met houten kozijnen en enkel glas, waardoor ze – ondanks de kleine afmetingen – moeilijk te verwarmen zijn.
- De woningen zijn gehorig.
- Het voegwerk dient vervangen te worden
- De lift dient grondig gereviseerd te worden.
- De dakbedekking dient overlaagd te worden.
- Om de woningen groot genoeg te maken om te voldoen aan de huidige vereisten zou een aanbouw geplaatst moeten worden.

Voor beide complexen geldt dat de nutsleidingen en riolering verouderd zijn, dat de hemelwaterafvoer niet op orde is en dat de trottoirs verzakt zijn. Bij de eengezinswoningen (complex 404) zijn bovendien veel tuinen en schuttingen slecht onderhouden. De hoeveelheid groen in de omgeving (zowel belevingsgroen, groen ter vermindering van hittestress als groen ter bevordering van de biodiversiteit) is zeer beperkt.

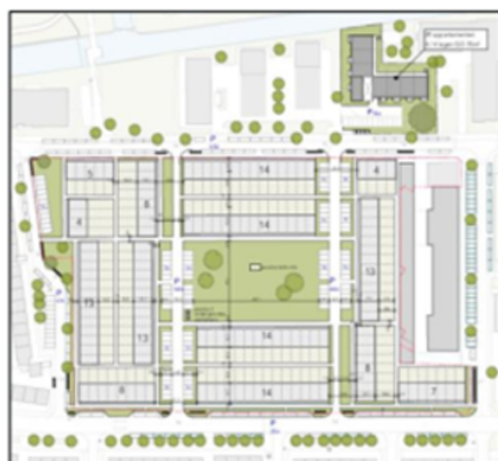
Bij renovatiewerkzaamheden zouden de gevels zodanig ingrijpend gerenoveerd worden dat eventueel aanwezige verblijfplaatsen van fauna niet behouden kunnen blijven. Doordat bovendien werkzaamheden aan de nutsvoorzieningen, rioleringen, hemelwaterafvoer en trottoirs nodig is zou het groen in de buurt niet ongemoeid kunnen blijven. Renovatie heeft dus geen voordelen voor de flora en fauna.

Door te kiezen voor nieuwbouw kunnen de woningen gasloos worden gemaakt (BENG, i.p.v. slechts energielabel C), kunnen de asbesthoudende delen op een verantwoorde wijze worden gesaneerd, kunnen de riolering, hemelwaterafvoer en nuts-voorzieningen grondig worden verbeterd, en kunnen bovendien een zestal eengezinswoningen en tiental appartementen extra worden gerealiseerd. Bovendien kan de openbare ruimte door een andere indeling groener worden ingericht, met kansen voor een ecologisch gebalanceerde wijk (zie Afbeelding 17 en Afbeelding 18 voor een weergave van de huidige situatie en de toekomstige situatie). Bovendien wordt aan toekomstige huurders de voorwaarde gesteld dat tenminste 50% van hun tuin vergroend dient te worden.

Kortom: zowel voor de mens als voor flora en fauna biedt sloop/nieuwbouw in het geval van “De Doosjes” veel voordelen ten opzichte van renovatie.

Afbeelding 17: Huidige situatie ter plaatse van De Doosjes: Drie gelijke stempels eengezinswoningen met weinig openbaar groen en een appartementencomplex.

Afbeelding 18: Toekomstige situatie De Doosjes: Eengezinswoningen rondom gemeenschappelijk groen en een appartementencomplex.

Gilde Vakcollege Techniek

Het huidige schoolgebouw dateert uit de jaren '60 en voldoet niet aan de eisen voor hedendaags onderwijs. Gezien de hoeveelheid studenten in Gorinchem is een toename aan onderwijs-oppervlak wenselijk. Door de opzet van het huidige gebouw (met veel verkeersruimten) kan een groot deel van de vierkante meters binnen het gebouw niet worden ingezet als onderwijsruimte. Om te voorzien in voldoende onderwijsruimte zou een extra verdieping op het huidige pand gebouwd moeten worden.

De huidige onderwijsvisie (gericht op een leven lang ontwikkelen en een goede aansluiting op de regionale arbeidsmarkt) stelt bovendien de voorkeur aan een zogenaamde campus, waar (praktijk)scholen samenwerken met elkaar en met bedrijven. Een dergelijke campus is gesitueerd aan de noordrand van Gorinchem, aan de Grote Haarsekade. De nieuwbouw van Gilde Vakcollege Techniek is dan ook op die campus gerealiseerd.

Het gebouw aan de Gildenweg 4 is dus niet langer in gebruik als onderwijslocatie. Renovatie is niet wenselijk en niet nodig (gezien de nieuwbouw op de campus). Er blijven daardoor twee opties over: transformatie en sloop/nieuwbouw. Gezien de huidige woningcrisis is het aannemelijk dat de toekomstige bestemming van het terrein aan de Gildenweg 4 "wonen" zal zijn. De gemeente is voornemens het hoofdgebouw, dat is ontworpen door architect [REDACTED] (o.a. bekend van de Scheveningse Pier te Den Haag en de Euromast te Rotterdam) en daardoor architectonisch van waarde is, te transformeren tot appartementen. Bij die transformatie zou juist de gevel inclusief kozijnen behouden blijven, daar deze het gebouw de karakteristieke uitstraling van Maaskant geeft (zie Afbeelding 19). Indien de voorgenomen transformatie inderdaad mogelijk blijkt, zal worden onderzocht of de bakstenen toren bij het trappenhuis over een ongeïsoleerde spouw beschikt. Indien dit het geval is zal deze spouw niet na-geïsoleerd worden en toegankelijk worden gemaakt voor vleermuizen.

Afbeelding 19: Zicht op het gebouw van Maaskant, vanaf twee kanten. Opvallend zijn het gebruik van vormen en kleuren.

De overige bebouwing op het terrein van het Gilde Vakcollege Technieck betreft voornamelijk lage bebouwing met veel ramen, die in gebruik was als werkplaats of opslag. Om deze bebouwing te transformeren zouden ingrijpende veranderingen moeten plaatsvinden aan onder andere dak en gevel. Daarmee zullen transformatiewerkzaamheden even invasief zijn voor mogelijk aanwezige flora en fauna. De voorgenomen sloop/nieuwbouw ter plaatse van deze bebouwing biedt meer mogelijkheden en heeft daarmee zowel maatschappelijk gezien als wat betreft de versterking van de biodiversiteit in de Gildenwijk meer potentie.

3 Conclusies basisonderzoek

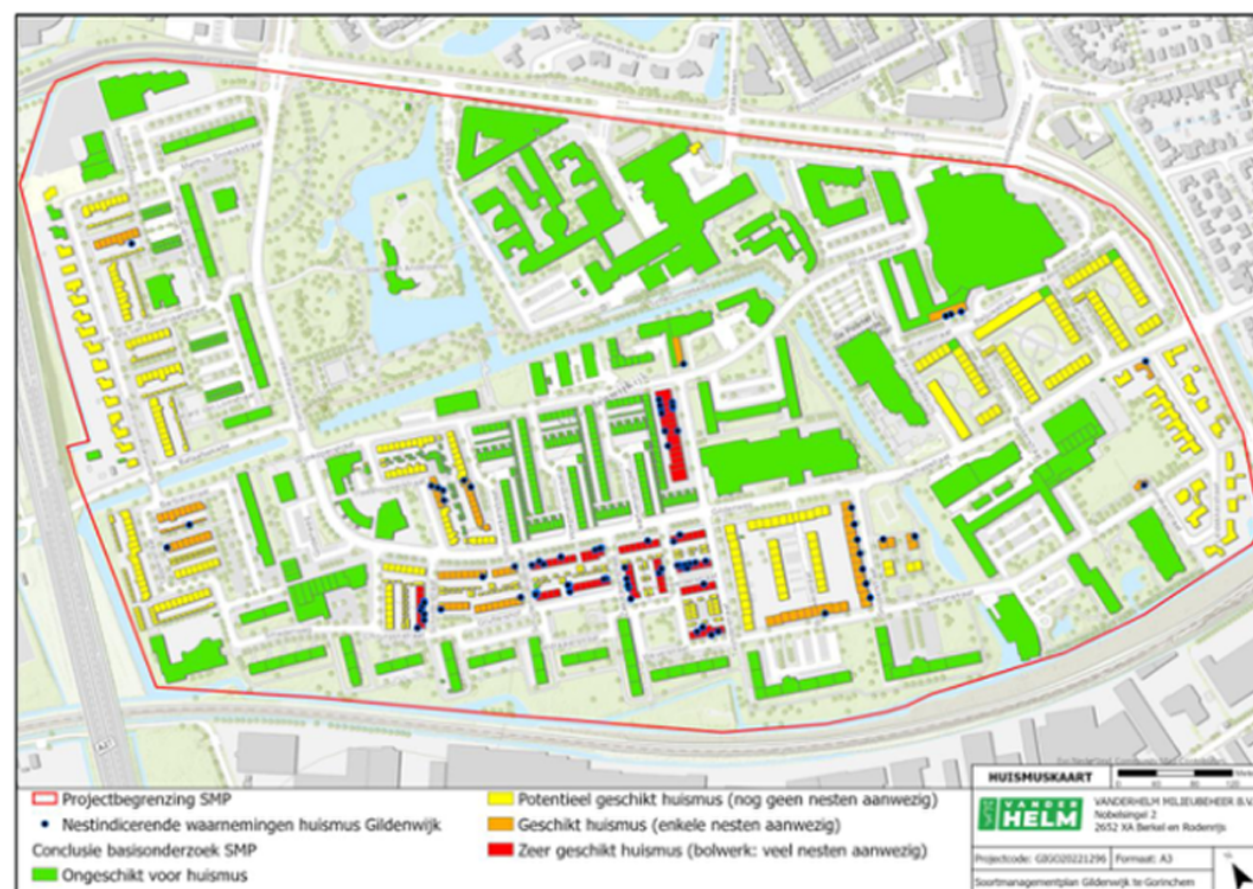
3.1 Hotspots in beeld

Op basis van de potentie-inschatting is in het najaar van 2021 en het voorjaar van 2022 een nulmeting uitgevoerd (beschreven in de rapportage van het basisonderzoek). Daarnaast zijn reguliere onderzoeken uitgevoerd, binnen het SMP-gebied. De onderzoeksresultaten van beide methodieken zijn geanalyseerd in het basisonderzoek (rapportage bijgevoegd in bijlage 5). Middels dit basisonderzoek is inzichtelijk gemaakt welke delen van de Gildenvijk een belangrijke functie voor huismus, gierzwaluw, dwergvleermuizen en laatvlieger vervullen, en welke functie specifiek.

In onderstaande paragrafen worden de resultaten van het basisonderzoek kort toegelicht. Een uitgebreide toelichting van de gehanteerde methode en onderzoeksinspanning is terug te vinden in bijlage 5 van onderhavig SMP.

Huisumus

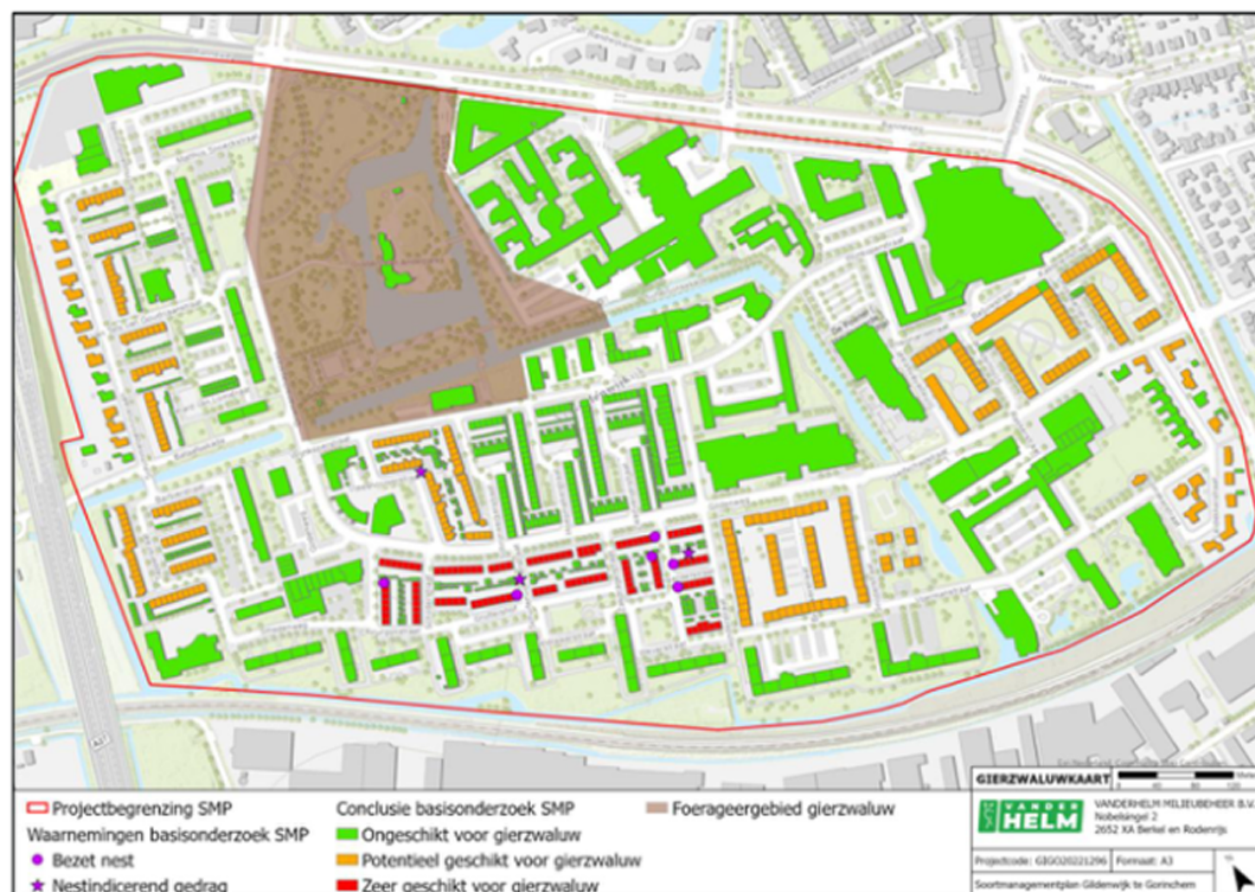
Globaal zijn circa 90 broedpaartjes van huismus aanwezig binnen de Gildenvijk. De populatie in de Gildenvijk wordt daarmee geschat op c. 200 volwassen huismussen. De meeste huismusnesten zijn vastgesteld in de grondgebonden rijwoningen ten zuiden van de Gildenvijk (tussen de Chirurgijnstraat en de Twijndersstraat) en in het appartementenblok aan de Twijndersstraat (ten noorden van de Gildenvijk). N.B. Het appartementenblok aan de Twijndersstraat bevindt zich buiten de gebieden die als "zeer geschikte nestgelegenheid" zijn aangemerkt tijdens de potentiebepaling. De betreffende woning(blokk)en zijn rood gearceerd in Afbeelding 20. Ook het groen in de (directe) omgeving van deze bebouwing werd druk bezocht door huismussen. Ook op andere locaties in de wijk zijn huismusnesten aangetroffen. De aantallen zijn hier echter veel minder groot. Derhalve wordt enkel gesproken van een hotspot op de hierboven beschreven locaties.

Afbeelding 20: Overzicht conclusies basisonderzoek huismussen Gildenvijk. Bronnen van waarnemingen zijn: uitgevoerde nulmeting in 2022 (grootste deel), regulier onderzoek (zie ook afbeelding 30) en data van gemeente Gorinchem.

Gierzwaluw

Aangenomen mag worden dat in 2022 6 broedparen gierzwaluw nestelden binnen de Gildenwijk, en dat alle nesten zich bevonden in de grondgebonden rijwoningen met pannendaken in de omgeving van de Gildenweg (tussen de Chirurgijnstraat en de Twijndersstraat). De populatie gierzwaluwen in de Gildenwijk wordt geschat op 12 tot 32 volwassen dieren.

Afbeelding 21: Overzicht conclusies basisonderzoek gierzwaluw Gildenwijk. Bronnen van waarnemingen zijn: uitgevoerde nulmeting in 2022 (grootste deel), regulier onderzoek (zie ook afbeelding 30) en data van gemeente Gorinchem.

Vleermuizen

In Tabel 3 is een overzicht opgenomen van de vastgestelde verblijfplaatsen van vleermuizen binnen de Gildenwijk.

Tabel 3: Vastgestelde verblijfplaatsen binnen de Gildenwijk middels nulmeting én middels regulier onderzoek (zie ook Afbeelding 30).

Gewone dwergvleermuis				Ruige dwergvleermuis		Laatvlieger	
Zomer-	Paar-	Massawinter-	Kraam-	Zomer-	Paar-	Zomer-	Paar-
44	54	7	8	3	50	2	0

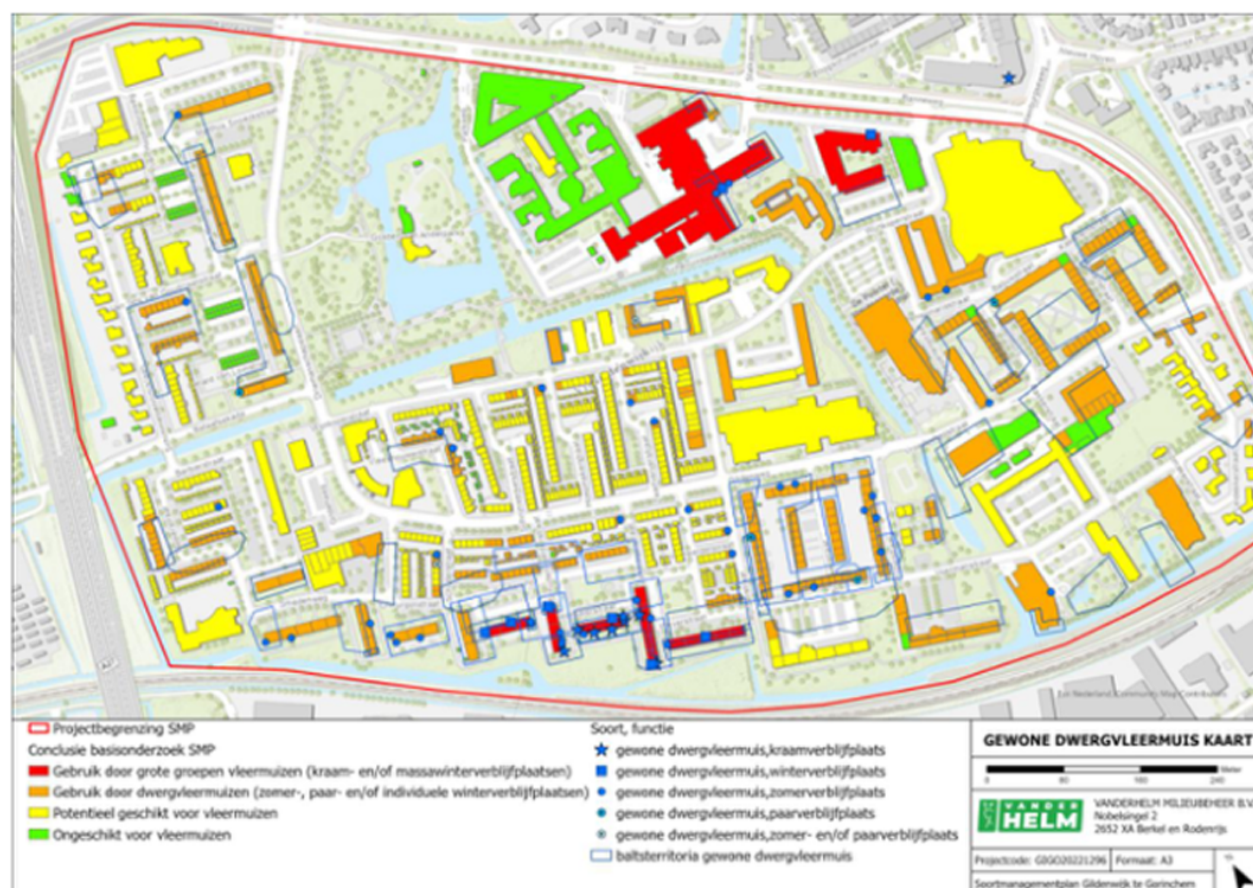
Gewone dwergvleermuis

De populatie gewone dwergvleermuizen in de Gildenwijk wordt geschat op 260 tot 300 dieren. Uit het basisonderzoek blijkt dat een vijftal appartementenblokken langs de watergang in het zuidelijk deel van het SMP-gebied van groot belang is voor gewone dwergvleermuizen. Ter plaatse van deze blokken zijn gedurende meerdere jaren acht kraamverblijfplaatsen vastgesteld, daarnaast is ook massa-winterverblijfplaats indicierend zwermen vastgesteld (op meerdere plaatsen langs de gevels en het dak). Zowel de kopgevels als langsgievels zijn in gebruik als verblijfplaats. Daarnaast is een groot aantal kleine verblijfplaatsen (zomer- of paarverblijfplaats) van gewone dwergvleermuizen vastgesteld in de vijf blokken.

Ook ter plaatse van het Beatrixziekenhuis en een pand vlakbij zijn waarnemingen gedaan die een massa-winterverblijfplaats indiceren. Derhalve zijn ook deze panden rood gekleurd in Afbeelding 22.

Op andere locaties, dan die hierboven beschreven staan, zijn geen grotere verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis vastgesteld. Paarverblijfplaatsen, baltterritoria en zomerverblijfplaatsen zijn verspreid over het gehele SMP-gebied vastgesteld, met als zwaartepunt de appartementenblokken in het zuidwestelijke deel van het SMP-gebied.

Foeragerende gewone dwergvleermuizen zijn veelvuldig waargenomen ter plaatse van de groenblauwe elementen binnen de Gildenwijk: (de waterpartijen in) het Gijs van Andelpark, de watergangen die het SMP-gebied doorkruisen en omgeven, en het naastgelegen groen. Aanvullend op deze locaties werd de waterpartij en het groen bij het Beatrixziekenhuis vaak gebruikt als foerageergebied.

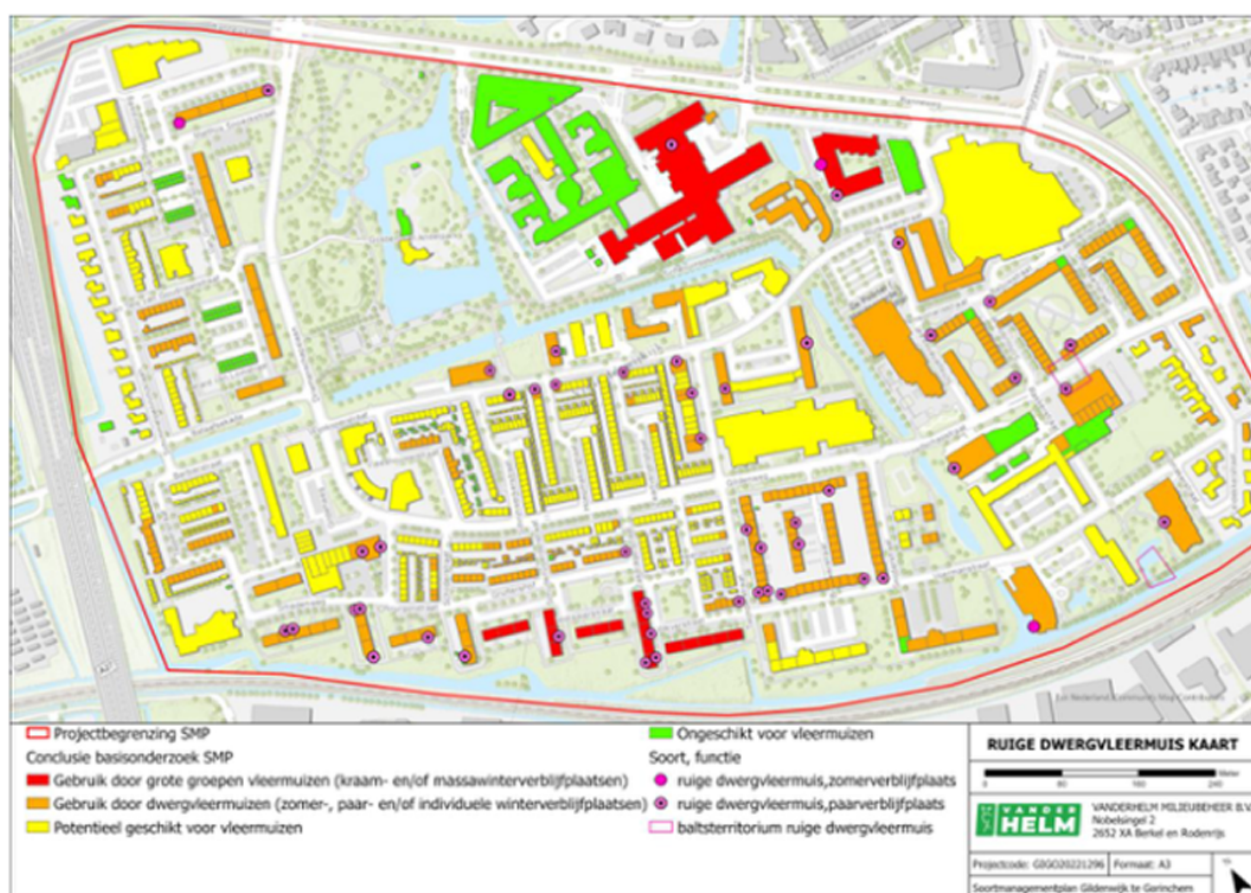

Afbeelding 22: Conclusies basisonderzoek gewone dwergvleermuizen.

Ruige dwergvleermuis

De populatie ruige dwergvleermuizen in de Gildenwijk wordt geschat op c. 50 tot 300 dieren (sterk afhankelijk van het moment van het jaar). Er zijn geen kraamverblijfplaatsen of massa-winterverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis vastgesteld. Paarverblijfplaatsen zijn overal, maar vooral aan de zuidrand van de Gildenwijk vastgesteld (zie Afbeelding 23).

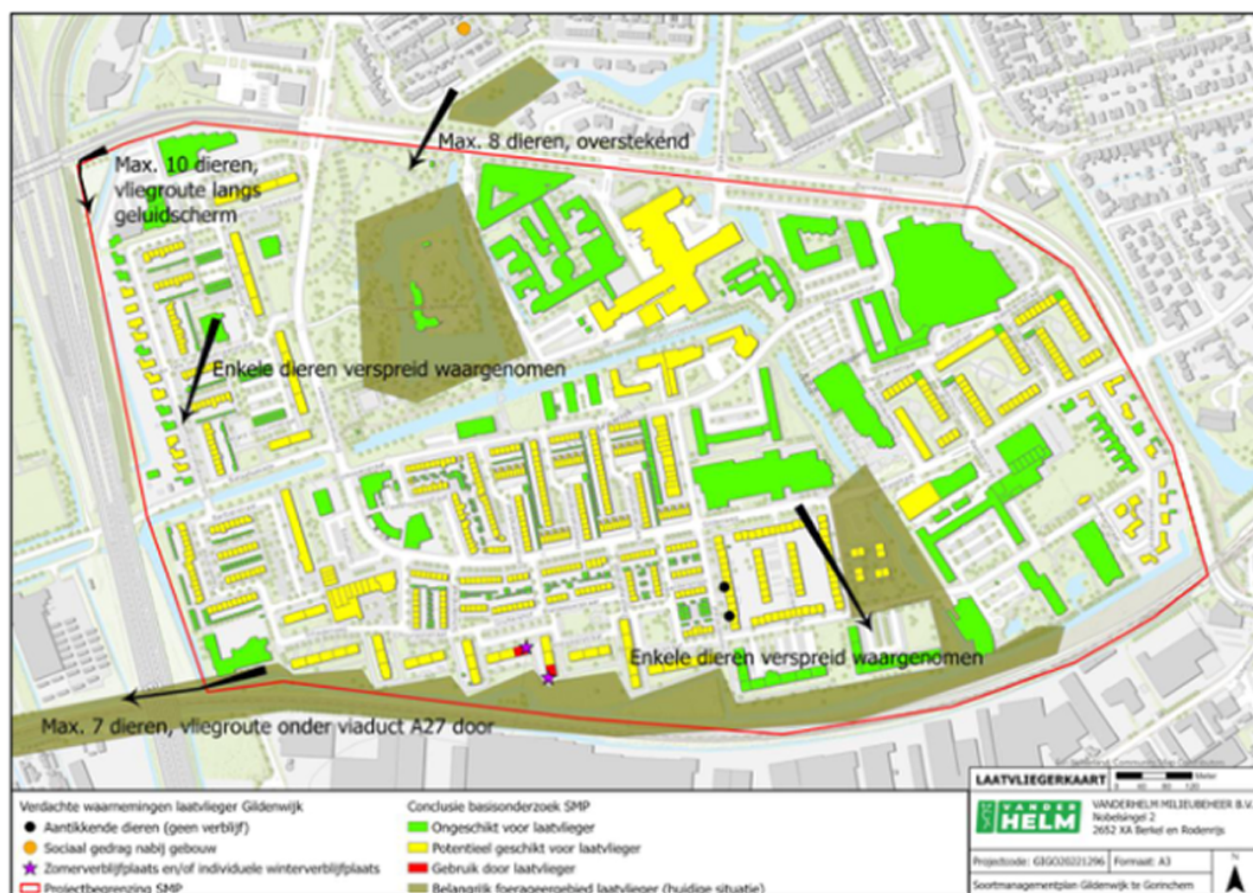
Foeragerende ruige dwergvleermuizen zijn veelvuldig waargenomen ter plaatse van de groenblauwe elementen binnen de Gildenwijk: (de waterpartijen in) het Gijs van Andelpark, de watergangen die het SMP-gebied doorkruisen en omgeven, en het naastgelegen groen. Aanvullend op deze locaties werd de waterpartij en het groen bij het Beatrixziekenhuis vaak gebruikt als foerageergebied.

Afbeelding 23: Conclusies basisonderzoek ruige dwergvleermuis.

Laatvlieger

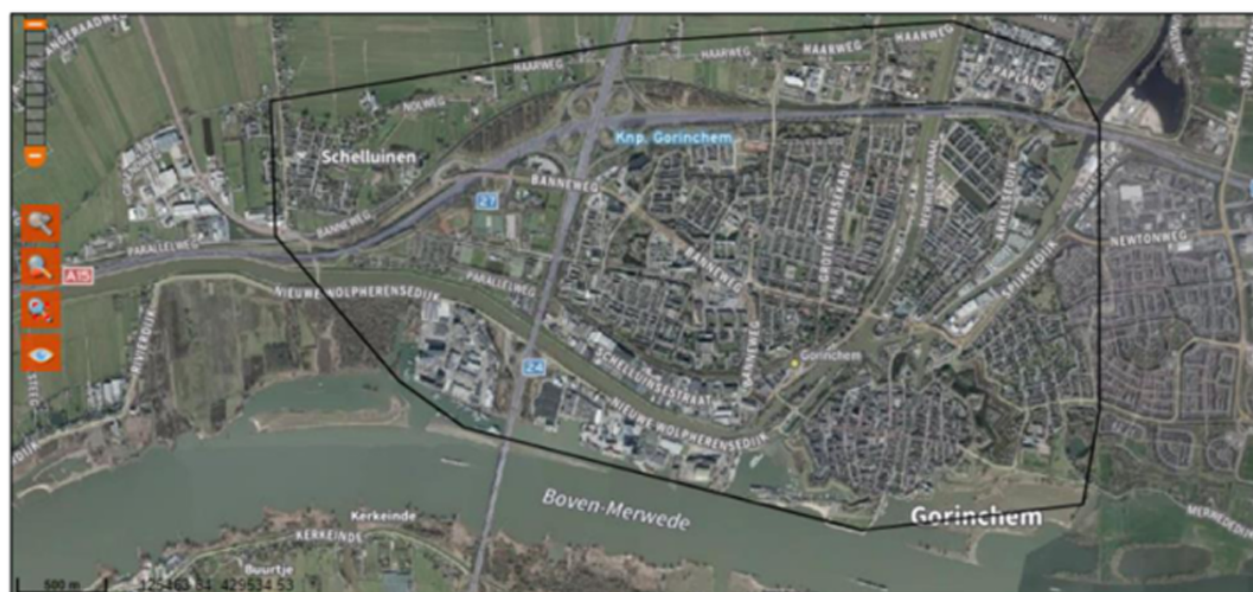
De populatie laatvliegers met een verblijfplaats in de Gildenwijk wordt geschat op maximaal 5 dieren. Gedurende het gehele basisonderzoek zijn weinig laatvliegers waargenomen binnen de Gildenwijk. Dit heeft niet enkel betrekking op het aantal verblijfplaatsen (twee, zie Afbeelding 24), ook op het aantal overvliegende/foeragerende dieren. Opvallend is dat de meeste waarnemingen geconcentreerd zijn in het zuiden van de Gildenwijk en nabij de watergangen langs de west- en zuidrand van de Gildenwijk.

Afbeelding 24: Overzicht conclusies basisonderzoek laatvlieger Gildenwijk. Bronnen van waarnemingen zijn: uitgevoerde nulmeting in 2021 en 2022 (paarse sterren: zomerverblijfplaatsen), regulier onderzoek (zwarte punten: aantikkende dieren maar geen verblijven aangetroffen) en vliegrouleonderzoek (2025). Ter plaatse van de zwarte punten is gedurende 2023 een volledig zomer- en kraamonderzoek naar dwergvleermuizen en laatvlieger uitgevoerd (regulier onderzoek conform Vleermuisprotocol 2021).

3.2 Lokale staat van instandhouding (Svl)

Om uitspraken te kunnen doen over de huidige staat van instandhouding op lokaal niveau is per soort een uitdraai gemaakt van de data in de Nationale Databank Flora en Fauna. Hierbij is een periode van 5 jaar ('laatste 5 jaar') aangehouden en is een gebied van circa 10 km² gehanteerd. Het betreffende gebied is weergegeven in Afbeelding 25.

Afbeelding 25: Gebied dat gehanteerd is voor uitdraai datapunten NDFF t.b.v. bepaling lokale staat van instandhouding.

Huismus

De huismus komt in heel Gorinchem algemeen voor. Binnen het gebied in Afbeelding 25 zijn weinig huismussen bekend ter plaatse van het industriegebied rondom het Kanaal van Steenenhoek en in Molenvliet (de wijk ten westen van de Gildenwijk, die voornamelijk bestaat uit sportterrein). Deze locaties bieden dan ook weinig geschikt habitat voor de huismus. In de rest van het gebied komt de huismus juist wél veelvuldig voor. Zowel in de wijken Stalkaarsen, Haarwijk, als de historische binnenstad zijn veel waarnemingen van huismus bekend. Ook in de verder van de Gildenwijk verwijderde wijken Lingewijk en Wijdschild staan huismussen wijdverspreid ingetekend. Langs de Haarweg (ten noorden van de A15) zijn huismussen waargenomen op tenminste de helft van de aanwezige erven. Op basis van de verspreiding en aantallen (> 600) van de – in de NDFF opgenomen – waarnemingen van de huismus kan worden gesteld dat de huidige Svl van de huismus, op lokaal niveau, goed is.

Gierzwaluw

De gierzwaluw komt – binnen het gebied in Afbeelding 25 – vooral veel voor in de historische binnenstad van Gorinchem. Ook de wijk Stalkaarsen kent enkele gierzwaluwnesten. Het is moeilijk om op basis van de waarnemingen uit de NDFF of de database van gemeente Gorinchem uitspraken te doen over het aantal gierzwaluwen in Gorinchem, of de verspreiding van hun nesten. Veel gierzwaluwen worden waargenomen wanneer zij hoog in de lucht foerageren, waardoor het moeilijk is om een nestlocatie te koppelen aan een dergelijke waarneming. Tegelijkertijd worden nesten van gierzwaluwen vooral waargenomen wanneer daar gericht onderzoek naar wordt gedaan. Naar schatting broeden er 6.300 tot 9.400 paar in Zuid-Holland, en broedden er tussen 2013 en 2015 51 tot 100 broedparen binnen het Atlasblok (5x5 km) waar Gorinchem in ligt (zie Afbeelding 26). Er is geen reden om aan te nemen dat de landelijke, regionale, of lokale Svl van de gierzwaluw slecht is.

Gewone dwergvleermuis

Bij de gewone dwergvleermuis is een waarnemerseffect evident, binnen de begrenzing en het tijdsbestek, in de NDFF: zo staan er slechts op enkele locaties gewone dwergvleermuizen ingetekend, maar staan er ruim 100 waarnemingen van gewone dwergvleermuis ingetekend tussen de Componistenstraat en Lingsesdijk. Naast dit gebied en de Gildenwijk zijn op nog 7 plekken binnen het doorzochte gebied (zie Afbeelding 25) veel waarnemingen ingetekend. Daarnaast zijn nog enkele tientallen losse waarnemingen ingevoerd. Daar binnen alle 'datahoopjes' verblijfplaats- of territorium indicerende waarnemingen zijn gedaan kan worden geconcludeerd dat op alle plekken waar uitgebreider is gekeken/geluisterd naar vleermuizen een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis is vastgesteld. Wanneer dit gegeven ook wordt toegepast op de delen die niet onderzocht zijn kan worden gesteld dat de gewone dwergvleermuis algemeen voorkomt, en dat de lokale Svl van de gewone dwergvleermuis goed is.

Ruige dwergvleermuis

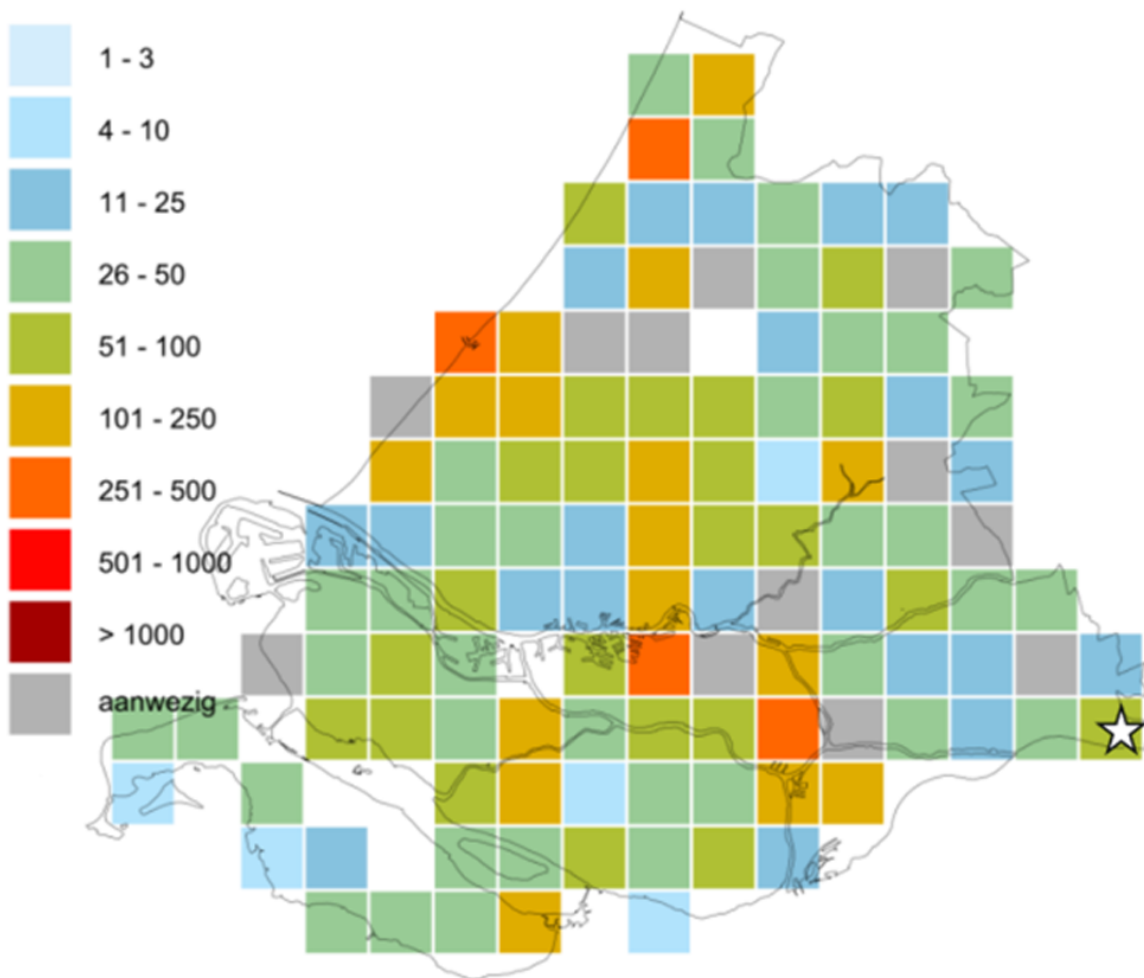
De waarnemingen van de ruige dwergvleermuis volgen het beeld van de gewone dwergvleermuis volledig, zij het dat er aanzienlijk minder waarnemingen van de ruige dwergvleermuis staan opgenomen in de NDFF (circa 25% van het aantal dat voor de gewone dwergvleermuis is opgenomen). Toch kan ook met betrekking tot de ruige dwergvleermuis worden geconcludeerd dat overal waar daadwerkelijk is gelet op ruige dwergvleermuis een verblijfplaats (of territorium) van de ruige dwergvleermuis is vastgesteld, en dat dus mag worden aangenomen dat verblijfplaatsen van deze soort verspreid over heel Gorinchem veelvuldig voorkomen. Kortom: ook van de ruige dwergvleermuis is de lokale Svl goed.

Laatvlieger

In de NDFF staan slechts 70 waarnemingen van laatvlieger, binnen de gekozen begrenzing en het tijdsbestek. Hierbij valt direct op waar onderzoek is gedaan naar vleermuizen, omdat de waarnemingen geconcentreerd voorkomen. Bijna alle waarnemingen in de NDFF betreffen overvliegende of foeragerende dieren. Het is daardoor moeilijk om op basis van de waarnemingen uit de NDFF of de database van gemeente Gorinchem uitspraken te doen over het aantal laatvliegers in Gorinchem, of de verspreiding van hun verblijfplaatsen en belangrijk leefgebied.

Gierzwaluw - Apus apus

Broedvogels verspreiding 2013-2015

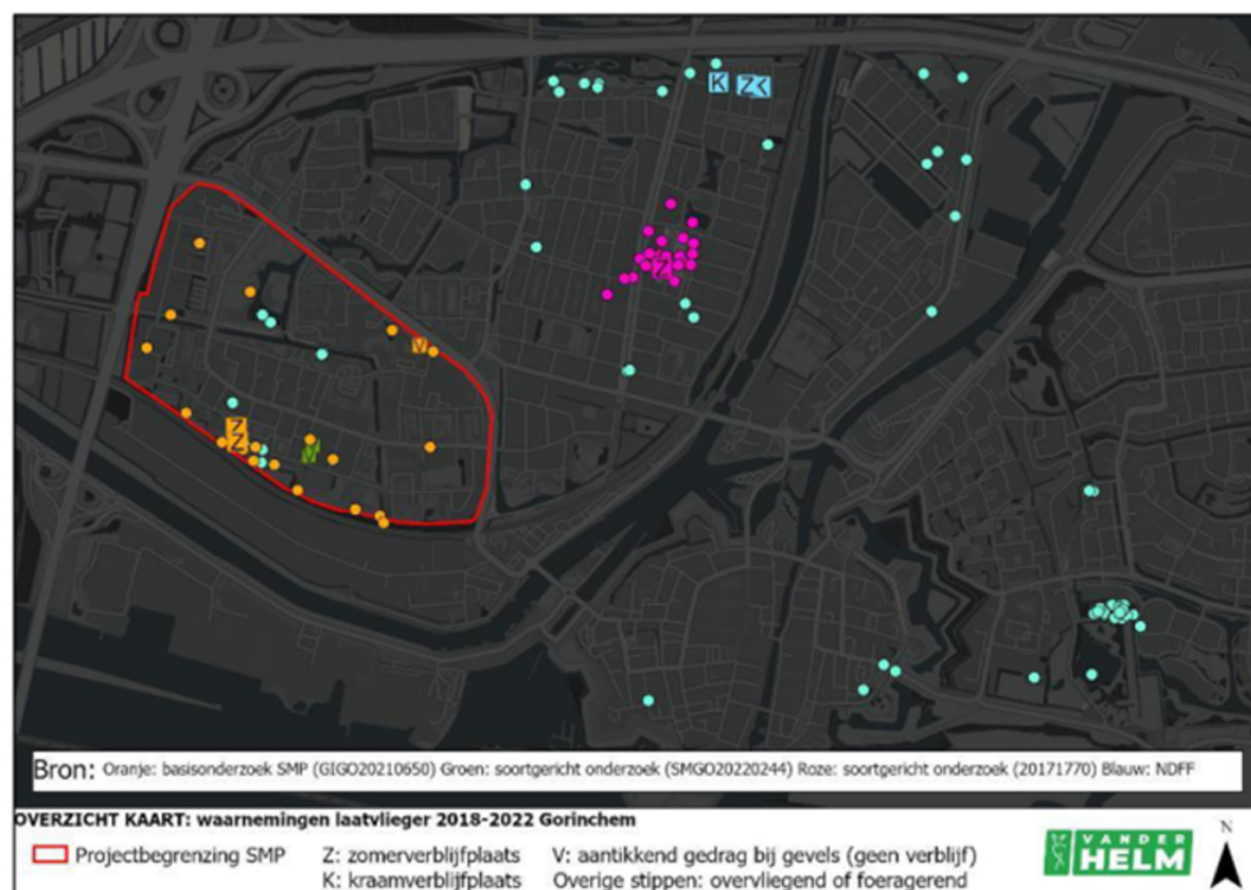

Afbeelding 26: Verspreidingsgegevens broedparen gierzwaluw in Zuid-Holland, zoals weergegeven op de website van SOVON (<https://stats.sovon.nl/stats/soort/7950/?prov=ZH>, geraadpleegd op 8-3-2023). De locatie van Gorinchem is weergegeven met een zwartomlijnde witte ster.

Afbeelding 27 geeft de waarnemingen van laatvliegers in de omgeving van de Gildenwijk weer, in de periode 2018 – 2022. De waarnemingen betreffen voornamelijk resultaten van soortgerichte onderzoeken, uitgevoerd door VanderHelm Milieubeheer. Ten tijde van het onderzoek met code 20171770 (roze in Afbeelding 27) werden aanzienlijk meer laatvliegers waargenomen (ook foeragerend en overvliegend) dan tijdens de nulmeting in de Gildenwijk. De bebouwing waarin de roze zomerverblijfplaats is aangetroffen bestaat niet meer, maar tijdens

het betreffende onderzoek werden veel laatvliegers (vroeg op de avond) waargenomen die vanuit westelijke richting kwamen aanvliegen. Het is dus aannemelijk dat er in het westelijk deel van de Haarwijk of in de wijk Stalkaarsen (ten westen van de Haarwijk en ten noorden van de Gildenwijk) meerdere laatvliegers verblijven.

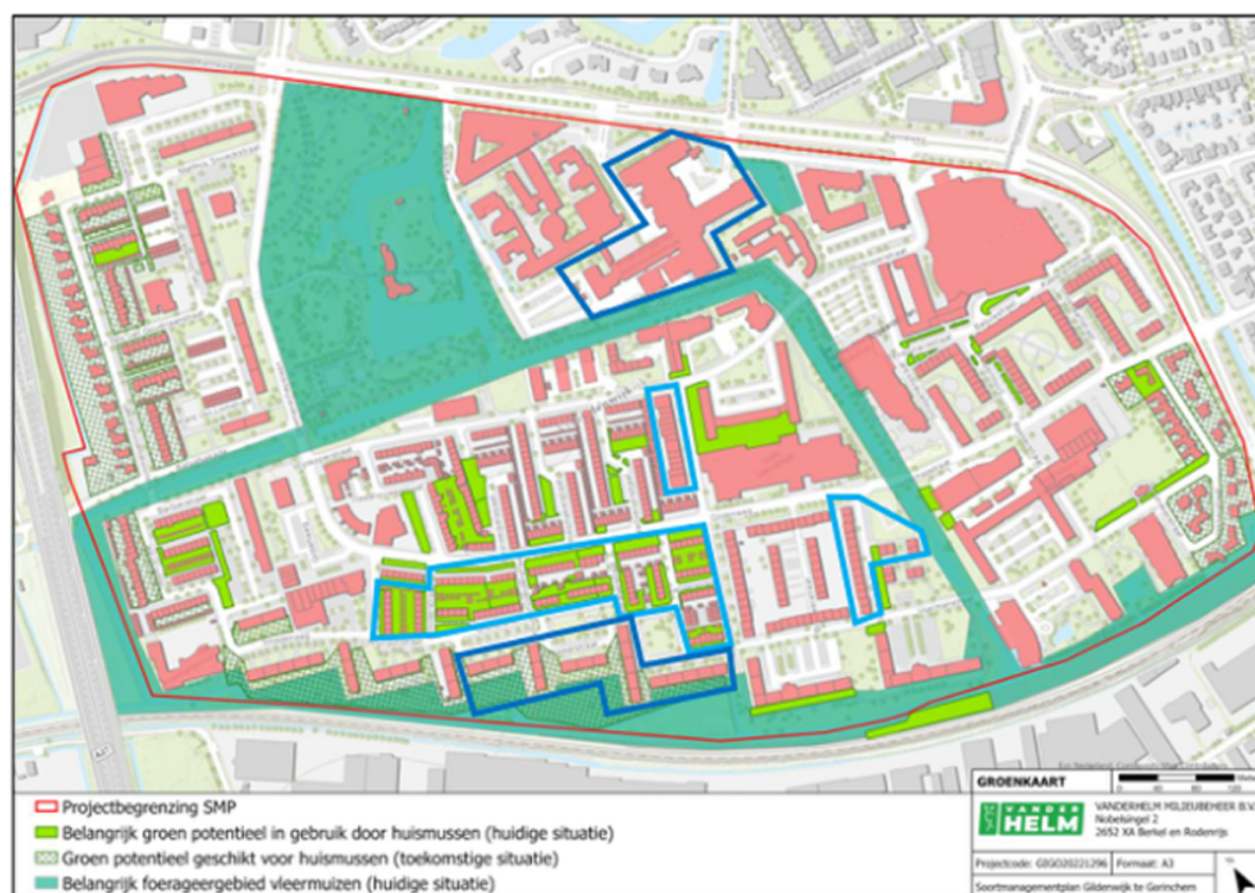
Hoewel de laatvlieger bekend staat als een 'ongrijpbaar', wordt de soort in heel Nederland waargenomen. Er zijn echter te weinig systematische waarnemingen om tot een trend te komen. Op basis van expert judgement is in het Basisrapport Rode Lijst Zoogdieren 2020 de trend 'lichte afname' toegedicht, en is de soort bestempeld als 'kwetsbaar'. De landelijke Svl is daardoor niet gunstig te noemen. Er is geen reden om aan te nemen dat de lokale Svl afwijkt van de landelijke.

Afbeelding 27: Waarnemingen van laatvliegers in de Gildenwijk en omgeving, op basis van verschillende soortgerichte onderzoeken, data gemeente Gorinchem en de NDF.

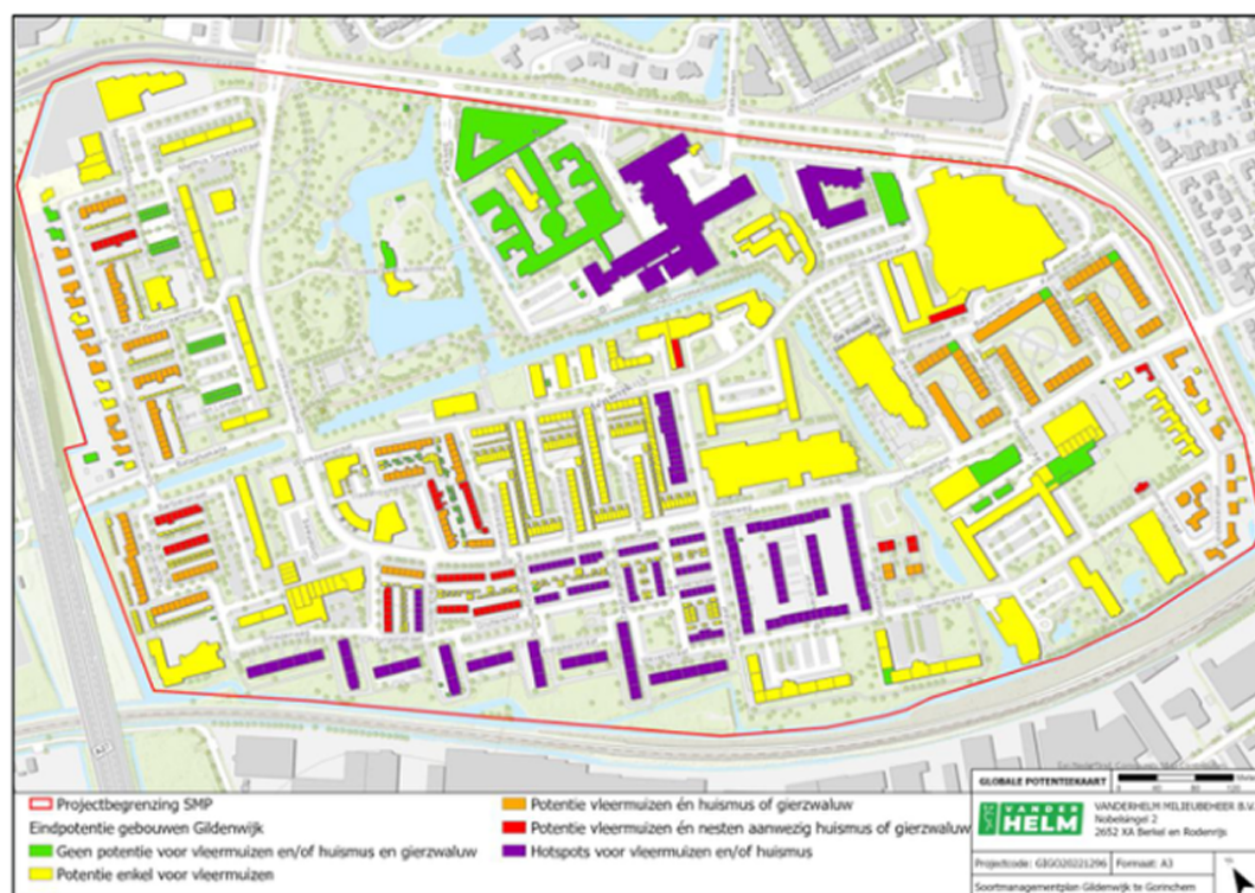
3.3 Interpretatie netwerken en belang voor Svl

Middels onderhavige nulmeting is inzichtelijk gemaakt waar zich de bolwerken van de huismus bevinden, waar de meeste gierzwaluwen nestelen en waar de massa-winterverblijfplaatsen, kraamverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de 'hotspots' met veel zomer- of paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis liggen. Ook van laatvlieger is in ieder geval de potentie van de bebouwing voor de soort binnen de Gildenwijk in detail in kaart gebracht. Voor alle voornoemde soorten is belangrijke leefgebied (zoals schuilgelegenheid, foerageergebieden en vliegroutes) in beeld gebracht. Afbeelding 28 zijn de belangrijke groenblauwe verbindingen binnen de Gildenwijk, evenals de locaties met daarbinnen grote groepen huismussen en gewone dwergvleermuizen, weergegeven.

Afbeelding 28: Groenblauwe structuren binnen de Gildenwijk, van groot belang voor de lokale populaties vleermuizen en vogels. De bolwerken van de huismus liggen binnen de lichtblauwe kaders (de gierzwaluwnesten ook); de kraamverblijfplaatsen en massa-winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuizen liggen binnen de donkerblauwe kaders (de zomerverblijfplaatsen van de laatvlieger ook).

Op basis van de informatie die is samengevat in Afbeelding 28 en de lokale Svl van de betreffende soorten is bepaald op welke locaties werkzaamheden vooral van invloed kunnen zijn op de Svl van de betreffende soorten. Dit resulteert in vijf categorieën, met kleuren weergegeven in de kaart in Afbeelding 29, waarbij categorie 5 de 'zwaarste' categorie is. Werkzaamheden ter plaatse van deze bebouwing hebben potentieel de meeste invloed op de lokale Svl van de soorten waarvoor het SMP is opgesteld. In het mitigatie- en compensatieplan dat wordt beschreven in hoofdstuk 4 van het SMP wordt rekening gehouden met deze categorieën. Onder Afbeelding 29 wordt een toelichting gegeven per categorie.

Afbeelding 29: Conclusies basisonderzoek van het SMP

Categorie paars ("hotspots" voor vleermuizen en/of huismus)

Betreft bebouwing waarin kraam- en/of massawinterverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen en/of een grote dichtheid van zomer- en paarverblijfplaatsen van dwergvleermuizen én nesten (bolwerk) van huismus aanwezig is. Dit zijn tevens de delen van de wijk met de meeste potentie voor laatvlieger, waar ook enkele verblijfplaatsen vastgesteld zijn (zie ook Afbeelding 24). Deze gebouwen en verblijfplaatsen en nesten zijn van groot belang voor de lokale gunstige staat van instandhouding van vleermuizen en huismus, en mogelijk ook voor laatvlieger.

Aangezien er slechts een beperkt aantal broedparen (4 tot 7 broedparen) is vastgesteld binnen de Gildenwijk is er mogelijk geen sprake van een gierzwaluw-bolwerk (vanaf 5 nesten). Door het geringe aantal nesten kan het effect van werkzaamheden echter direct van invloed zijn op de lokale Svl. Alle vastgestelde nesten liggen binnen een huismusbolwerk, en vallen dus alle binnen de twee 'zwaarste' categorieën (de hier besproken categorie paars of de volgende categorie rood).

Categorie rood (potentie voor vleermuizen én nesten gierzwaluw/huisumus)

Betreft bebouwing die potentie heeft voor vleermuizen, en waar tijdens de nulmeting ook zomer-, paar- en individuele winterverblijfplaatsen van vleermuizen zijn aangetroffen. Tijdens het basisonderzoek zijn hier geen kraamverblijfplaatsen en/of massawinterverblijfplaatsen aangetroffen van vleermuizen. In deze gebouwen zijn ook enkele nesten van gierzwaluw en/of huismus aangetroffen tijdens het basisonderzoek, maar in een veel lagere dichtheid dan in de vorige categorie.

Categorie oranje (potentie voor vleermuizen en gierzwaluw/huisumus)

Betreft bebouwing waar tijdens de nulmeting zomer-, paar- en/of individuele winterverblijfplaatsen van vleermuizen zijn aangetroffen. Tijdens het basisonderzoek zijn hier geen kraamverblijfplaatsen en/of massawinterverblijfplaatsen aangetroffen van vleermuizen. Ook zijn hier tijdens het basisonderzoek geen nesten van huismus of gierzwaluw vastgesteld. Echter is de bebouwing wel *potentieel* geschikt (bouwstijl) voor huismus en gierzwaluw. Toekomstige vestiging is niet uit te sluiten.

Categorie geel (potentie enkel voor vleermuizen)

Betreft bebouwing waar tijdens de nulmeting zomer-, paar- en/of individuele winterverblijfplaatsen van vleermuizen zijn aangetroffen. Tijdens het basisonderzoek zijn hier geen kraamverblijfplaatsen en/of massawinterverblijfplaatsen aangetroffen van vleermuizen. In tegenstelling tot de gebouwen uit categorie oranje is deze bebouwing niet geschikt als nestlocatie voor de huismus of gierzwaluw.

Categorie groen (geen potentie)

Betreft bebouwing die ongeschikt is voor vleermuizen, huismus en gierzwaluw.

3.4 Effectenbeoordeling

Mogelijke effecten werkzaamheden aan bebouwing

Om te komen tot een effectenbeoordeling die de basis vormt voor het mitigatieplan, zijn de beschreven werkzaamheden in paragraaf 1.2.1 gecombineerd met de categorieën die in paragraaf 3.3 op basis van de interpretatie van de aanwezige netwerken en het mogelijke belang voor de lokale staat van instandhouding (hierna Svl; GSvl voor "gunstige staat van instandhouding").

In Tabel 4 worden de categorieën uit paragraaf 3.3 nog eens weergegeven.

Tabel 4: categorieën eindpotentiekartaal (zie ook Afbeelding 29)

Geen potentie
Potentie of gebruik alleen vleermuizen
Potentie of gebruik vleermuizen én potentie huismus en/of gierzwaluw
Potentie of gebruik vleermuizen én gebruik huismus en/of gierzwaluw
Bolwerk vleermuizen en/ of huismus

De werkzaamheden ter plaatse van de bebouwing, die staan beschreven in paragraaf 2.2, kunnen worden samengevat in de volgende categorieën:

- Inpandig werk
- Reinigen gevels, herstellen voegwerk en schilderen
- Vervangen of repareren externe elementen
- Vervangen kozijnen
- Ingrenen aan de gevel
- Ingrenen aan het dak
- (Na)isoleren spouwmuur en isolatie buitenzijde
- Sloop / nieuwbouw

Deze categorieën die staan weergegeven in Tabel 4 zijn gecombineerd met de werkzaamheden om te komen tot een effectenmatrix, die is weergegeven in Tabel 5.

Tabel 5: Effectenmatrix werkzaamheden in relatie tot de eindpotentie van de bebouwing

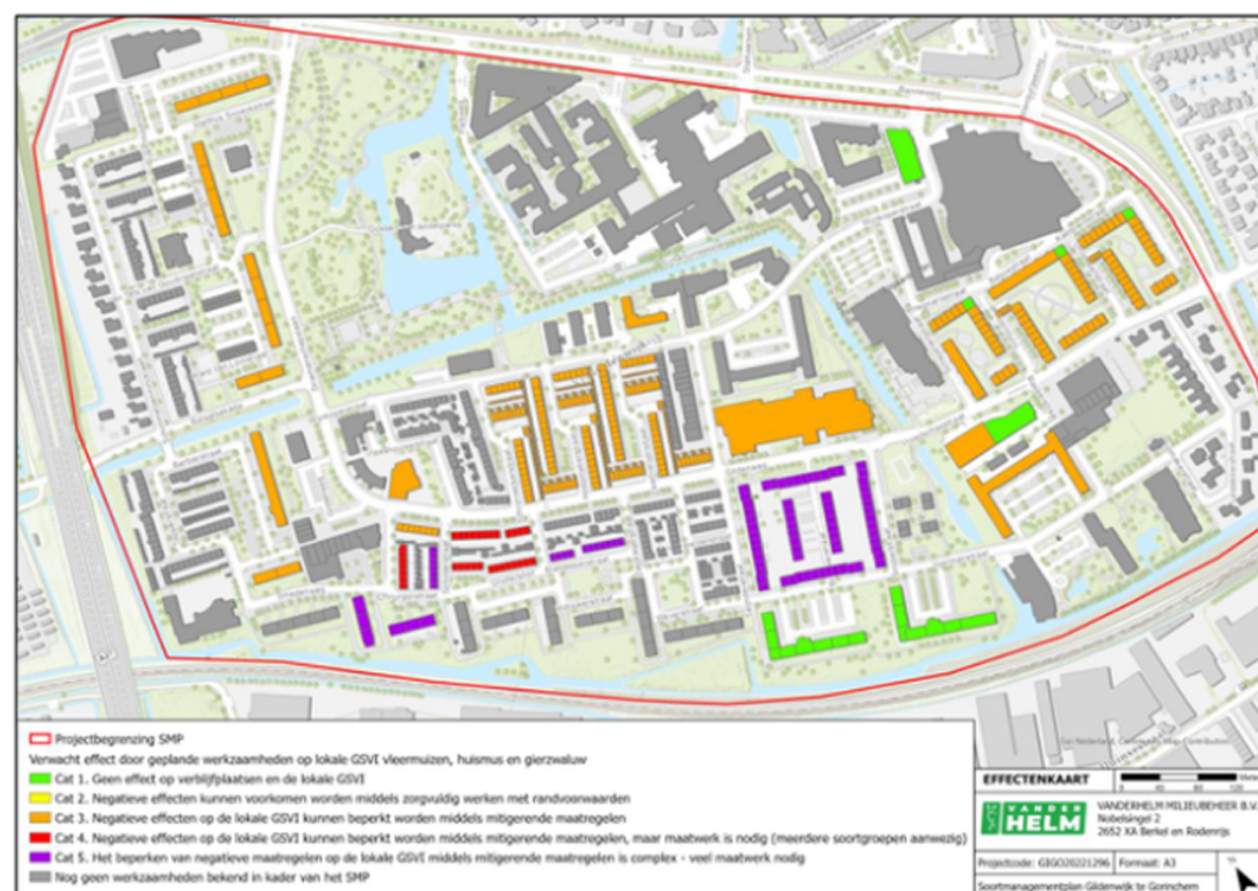
WERKZAAMHEDEN (rijen) vs. EINDPOTENTIE van de bebouwing (kolommen)	Geen potentie	Potentie of gebruik alleen vleermuizen	Potentie of gebruik vleermuizen én potentie huismus en/of gierzwaluw	Potentie of gebruik vleermuizen én gebruik huismus en/of gierzwaluw	Bolwerk vleermuizen en/ of huismus
Geen werkzaamheden	1	1	1	1	1
Inpandig werk	1	1	1	1	1
Reinigen gevels, herstellen voegwerk en schilderen	1	1	1	1	1
Vervangen of repareren externe elementen	1	2	2	3	3
Vervangen kozijnen	1	2	2	4	4
Ingrenen aan de gevel	1	2	2	4	5
Ingrenen aan het dak	1	2	2	4	5
Na-isoleren	1	3	3	4	5
Sloop en nieuwbouw	1	3	3	4	5

Op basis van de effectenmatrix zijn vijf categorieën ontstaan, waarvoor verschillende mitigatietrajecten dienen te worden voorgesteld. Deze mitigatietrajecten worden toegelicht in hoofdstuk 4.

Tabel 6: Categorieën verwachte effecten bij werkzaamheden aan bebouwing. Voor iedere categorie wordt een concreet mitigatietraject voorgesteld

5	Werkzaamheden kunnen hotspots van vleermuizen of huismussen, die van groot belang zijn voor de lokale populatie, permanent aantasten. Het beperken van negatieve effecten op de lokale gunstige staat van instandhouding (GSvl) middels mitigerende maatregelen is complex - veel maatwerk nodig.
4	Werkzaamheden kunnen zowel verblijfplaatsen van vleermuizen als van huismus en/of gierzwaluw permanent aantasten. Negatieve effecten op de lokale GSvl kunnen beperkt worden middels mitigerende maatregelen, maar maatwerk is nodig (in verband aanwezigheid meerdere soortgroepen).
3	Werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen permanent aantasten. Negatieve effecten op de lokale GSvl kunnen beperkt worden middels mitigerende maatregelen.
2	Werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen en/of gierzwaluw en huismus tijdelijk verstoren. Negatieve effecten kunnen voorkomen worden middels zorgvuldig werken met randvoorwaarden.
1	Geen effect verwacht op verblijfplaatsen en de lokale GSvl.

De in Tabel 6 weergegeven categorieën voor verwachte effecten zijn in Afbeelding 30 weergegeven voor de werkzaamheden waarvan reeds bekend is dat zij plaatsvinden (of al plaatsgevonden hebben) in fase 1, of fase 2.

Afbeelding 30: effecten categorieën voor de Gildenwijk. Binnen de grijze gebouwen zijn (nog) geen werkzaamheden bekend in het kader van het SMP. De kleuren komen overeen met de kleurencode van Tabel 6.

Mogelijke effecten werkzaamheden aan het groen

Naast de werkzaamheden aan de bebouwing vinden mogelijk ook werkzaamheden aan het groen plaats. Mogelijke werkzaamheden aan het groen kunnen worden samengevat in de volgende categorieën:

- Snoeien van groen;
 - hierbij wordt uitgegaan van niet-destructief snoeien, waardoor de plant na verloop van tijd herstelt of juist beter kan groeien.
- Verwijderen en terugplanten struikgewas/kruiden;
 - hierbij wordt uitgegaan van terugplanten van begroeiing die binnen één kalenderjaar ongeveer dezelfde maat heeft als dat wat verwijderd is.
- Kappen en terugplanten van bomen;
 - hierbij wordt uitgegaan van de kap van volwassen bomen en het terugplanten van (veel) kleinere bomen, daar grote bomen moeilijker 'aanslaan'.

Ook voor deze werkzaamheden kan een effectenmatrix worden opgesteld, die is weergegeven in Tabel 7

Tabel 7: Werkzaamheden aan het groen versus het belang van dat groen (zie Afbeelding 28)

WERKZAAMHEDEN (rijen) vs. BELANG van groen (kolommen)	Niet belangrijk	Potentieel belangrijk	Belangrijk voor HM	Belangrijk voor VM
Snoeien van groen	1	1	3	2
Verwijderen en terugplanten struikgewas/kruiden	1	2	3	3
Kappen en terugplanten van bomen	1	3	2	4

Zoals reeds beschreven in hoofdstuk 1 hanteert gemeente Gorinchem een groenbeleid waarbij het groenbestand op z'n minst behouden blijft, maar bij voorkeur verbeterd wordt. Dit heeft tot gevolg dat groen dat verwijderd wordt te allen tijde teruggeplant wordt, echter worden mogelijk andere soorten of andere groeivormen teruggeplant. Het assortiment beplanting wordt afgestemd op de levensbehoeftes van de huismus, gierzwaluw en vleermuizen. Op basis van de effectenmatrix in Tabel 7 zijn vier categorieën ontstaan, waarvoor verschillende mitigatietrajecten dienen te worden voorgesteld (Tabel 8). Deze mitigatietrajecten worden toegelicht in hoofdstuk 4.

Tabel 8: Categorieën verwachte effecten bij werkzaamheden aan het groen. Voor iedere categorie wordt een concreet mitigatietraject voorgesteld

4	Werkzaamheden kunnen leiden tot verlies van functionaliteit van elementen die essentieel zijn voor de functionaliteit van (grote) verblijfplaatsen van vleermuizen, en zijn daarmee mogelijk van invloed op de lokale Svl. Negatieve effecten op deze Svl kunnen beperkt worden middels mitigerende en/of compenserende maatregelen.
3	Werkzaamheden kunnen leiden tot tijdelijk verlies van functionaliteit van elementen die essentieel zijn voor de functionaliteit van nesten van de huismus en van (grote) verblijfplaatsen van vleermuizen, en zijn daarmee mogelijk van invloed op de lokale Svl. Negatieve effecten op deze Svl kunnen beperkt worden middels mitigerende en/of compenserende maatregelen.
2	Werkzaamheden kunnen leiden tot een tijdelijke vermindering in functionaliteit elementen die essentieel zijn voor de functionaliteit van nesten van de huismus en van (grote) verblijfplaatsen van vleermuizen. Negatieve effecten kunnen voorkomen worden middels mitigerende maatregelen. Bij zorgvuldig werken en conform bepaalde randvoorwaarden wordt geen effect verwacht op de lokale Svl.
1	Geen effect verwacht op verblijfplaatsen en de lokale Svl.

4 Mitigatie- en compensatieplan

Om de doelstellingen en ambities van het SMP te kunnen realiseren wordt een aantal maatregelen genomen. Zo wordt zorgvuldig omgegaan met dieren door alle bebouwing vóór uitvoering van werkzaamheden ongeschikt te maken. Ook wordt gemitigeerd in tijd middels een strenge fasering (door te borgen dat steeds slechts een beperkt deel van de bekende verblijfplaatsen tegelijk onbeschikbaar zijn) en wordt er gemitigeerd en gecompenseerd met alternatieve verblijfplaatsen (door inbouwvoorzieningen en andere natuurinclusieve oplossingen veelvuldig en op geschikte locaties toe te passen). Bovenstaande maatregelen worden hieronder toegelicht. In paragraaf 4.4 wordt het afwegingskader (o.a. alternatievenafweging) dat de stadsecoloog zal toepassen gepresenteerd. Hierbij wordt ook ingegaan op de te volgen ecologische werkprotocollen.

4.1 Ongeschikt maken ('natuurvrij')

Gemeente Gorinchem is voornemens om middels het SMP bij te dragen aan robuuste (deel)populaties van de soorten waarop dit SMP van toepassing is. Een eerste stap in het versterken van de aanwezige populaties is te voorkomen dat dieren worden gedood (bij werkzaamheden). Om te voorkomen dat dieren onbedoeld/onbewust worden opgesloten in bebouwing waaraan werkzaamheden plaats zullen vinden, worden potentiële verblijfplaatsen en nestlocaties in de betreffende bebouwing vóór uitvoering van de werkzaamheden (tijdelijk) ontoegankelijk (hierna "ongeschikt") gemaakt. Hiertoe worden de volgende handvatten gehanteerd:

- De bebouwing wordt ongeschikt gemaakt door een deskundige aannemer, onder begeleiding van een ecologisch deskundige, zoals bijvoorbeeld de stadsecoloog-buitendienst.
- Voorafgaand aan het ongeschikt maken wordt de bebouwing door een ecologisch deskundige gecontroleerd op de aanwezigheid van broedende (inheemse) vogels.
- De periode waarin ongeschikt gemaakt kan worden is afhankelijk van de – tijdens de nulmeting en/of de monitoring - aangetroffen elementen en wordt bepaald door de (uitvoerend) stadsecoloog, aan de hand van afwegingskaders (zie paragraaf 4.4). Er wordt bijvoorbeeld nooit ongeschikt gemaakt buiten het actieve seizoen van vleermuizen (winterrust is globaal van 15 oktober tot en met 15 april).
- Indien er geen indicatie is van de aanwezigheid van massa-winterverblijfplaatsen of kraamverblijfplaatsen van vleermuizen, en/of huismus- of gierzwaluwnesten in de betreffende bebouwing, dan wordt voor het ongeschikt-maken vastgehouden aan de volgende momenten:
 - Indien werkzaamheden gepland staan te starten in de periode 15 mei – 15 oktober wordt de bebouwing maximaal 1,5 maand vóór de geplande startdatum van de werkzaamheden ongeschikt gemaakt.
 - Indien werkzaamheden gepland staan te starten in de periode tussen 15 oktober en 15 mei, dan wordt de bebouwing ongeschikt gemaakt in september.
- Indien er – op basis van de nulmeting en/of monitoringsonderzoek - een indicatie is van de aanwezigheid van een massa-winterverblijfplaats of een kraamverblijfplaats van vleermuizen in de betreffende bebouwing, dan wordt de betreffende bebouwing ongeschikt gemaakt in de laatst mogelijke augustus/september voorafgaand aan de geplande startdatum van de werkzaamheden. In die periode zijn de kraamverblijfplaatsen niet meer in gebruik en worden massa-winterverblijfplaatsen juist verkend (zie Tabel 9 voor de natuurkalender die hierop van toepassing is). Door juist in die periode te zorgen dat het verblijf ongeschikt is kunnen de vleermuizen tijdig op zoek naar een geschikt alternatief.

Tabel 9: Natuurkalender massa-winterverblijfplaatsen en kraamverblijfplaatsen van vleermuizen. Donkerrood geeft de gevoeligste periode weer, de verblijfplaats is naar verwachting in gebruik. Rood geeft de mogelijk gevoelige periode weer: de verblijfplaats is mogelijk in gebruik. Blauw geeft verkennend gedrag weer.

	jan	feb	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec
Winterverblijfplaats												
Kraamverblijfplaats												

- Indien er een indicatie is van de aanwezigheid van een gierzwaluw- of huismusnest, dan wordt de bebouwing ongeschikt gemaakt in september/oktober, nadat de gierzwaluwen vertrokken zijn en de huismussen klaar zijn met broeden, maar voordat de koude-periodes van de winter aanvangen. Dit dient te worden bepaald door een deskundig ecooloog, zoals bijvoorbeeld de stadsecoloog-buitendienst.
- Na uitvoering van de ongeschikt-maak-werkzaamheden wordt een zogenaamde 'wachterperiode' van twee weken gehanteerd, waarin tenminste zes halve nachten met goede weersomstandigheden liggen (temperatuur boven 8 graden Celsius, droog, windkracht van maximaal dan 3 Bft).
- Na afloop van de wachterperiode wordt een controlebezoek uitgevoerd door een deskundig ecooloog om te checken dat er geen dieren meer in het betreffende gebouw aanwezig zijn. Pas na vrijgave van de bebouwing - door de deskundig ecooloog die het controlebezoek heeft uitgevoerd - kan gestart worden met de geplande werkzaamheden.

4.2 Fasering in tijd

De aansluiting op het warmtenet uitgevoerd in meerdere fasen: fase 1 (2022-2025), fase 2 (2025-2035) en fase "overig". In de eerste fase worden slechts werkzaamheden uitgevoerd ter plaatse van gebouwen in het bezit van Poort6 en in het bezit van Gemeente Gorinchem. Tijdens de tweede fase zullen ook werkzaamheden worden uitgevoerd aan eigendom van Poort6 en Gemeente Gorinchem (deze werkzaamheden zijn reeds bekend, zie bijlage 11 voor een uitgebreide beschrijving van deze werkzaamheden), maar er staan ook werkzaamheden op het programma voor VvE's. In fase "overig" kunnen werkzaamheden worden uitgevoerd voor alle betrokkenen, echter zijn deze werkzaamheden nog niet bekend.

Particulieren en VvE's kunnen hun geplande werkzaamheden straks aanmelden bij de gemeente, waarna de gemeente ze te kennen geeft op welke momenten en onder welke voorwaarden deze werkzaamheden mogen worden uitgevoerd. Hieronder wordt uitgebreid beschreven hoe tijdens beide fases geborgd wordt dat er te allen tijde voldoende alternatieven beschikbaar blijven voor de aanwezige fauna.

Fase 1

Een groot deel van de werkzaamheden in fase 1 (zwarte bebouwing in Afbeelding 31) betreft inpandige werkzaamheden, waarbij geen nesten van huismussen of gierzwaluwen, of verblijfplaatsen van vleermuizen worden verstoord of verloren gaan. Dit is bijvoorbeeld van toepassing op de Munter- en Tichelaarflat en de Gildenhof (zie Afbeelding 13). N.B.: Deze werkzaamheden vallen strikt genomen niet onder onderhavig SMP, daar beschermde elementen buiten de invloedssfeer van deze werkzaamheden liggen. Echter, daar de bebouwing zich binnen het SMP-gebied bevindt, en de werkzaamheden zijn uitgevoerd ten behoeve van de aanleg van het warmtenet, worden ze ter volledigheid beschreven.

Ter plaatse van de grondgebonden rijwoningen aan de Gildeweg en omgeving zijn wel (veel) nesten van huismussen en gierzwaluwen aangetroffen. De werkzaamheden ter plaatse zijn reeds uitgevoerd onder een reguliere ontheffing (zaaknummer 01027357). Hierbij zijn 13 nesten van huismussen, twee nesten van gierzwaluwen, één zomerverblijfplaats en één paarverblijfplaats van een gewone dwergvleermuis en één paarverblijfplaats van een ruige dwergvleermuis verloren gegaan en ter mitigatie/compensatie 38 inbouwkasten geschikt voor de huismus/gierzwaluw en 27 inbouwkasten geschikt voor vleermuizen gerealiseerd. De betreffende ontheffing is verlopen in december 2024.

Ter plaatse van de overige bebouwing die onder fase 1 wordt 'aangepakt' zijn geen waarnemingen gedaan die indiceren dat er massa-winterverblijfplaatsen of kraamverblijfplaatsen aanwezig zijn.

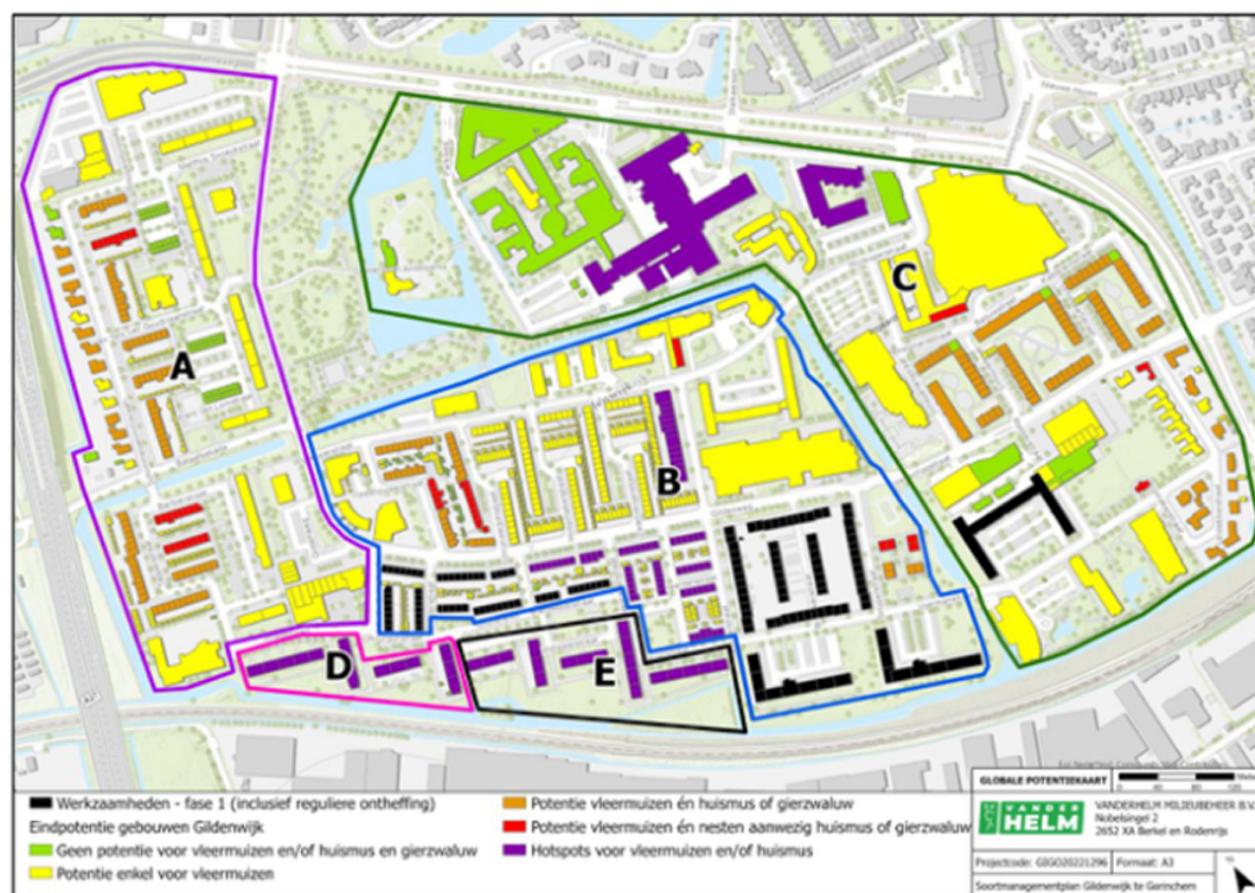
Ter plaatse van de Frisoflat (zie Afbeelding 13) zijn überhaupt geen nesten of verblijfplaatsen vastgesteld tijdens de nulmeting, hoewel verblijfplaatsen van vleermuizen niet zijn uitgesloten op basis van de gebiedsbrede ecologische quickscan. Vanuit een worst-case benadering dient derhalve te worden aangenomen dat er wel verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig kunnen zijn, en dient gewerkt te worden conform de maatregelen die staan uitgewerkt in onderhavig SMP.

Ter plaatse van Kremlin II (zie Afbeelding 13) is een regulier onderzoek uitgevoerd, conform de vigerende kennisdocumenten en onderzoeksprotocollen. Hierbij zijn kraamverblijfplaatsen en massa-winterverblijfplaatsen uitgesloten, evenals nesten van gierzwaluwen en verblijfplaatsen van de laatvlieger. Er zijn in totaal 17 verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld in de bebouwing (vijf zomerverblijfplaatsen, drie jaarronde verblijfplaatsen en één paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis en acht paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis). Deze verblijfplaatsen bevinden zich binnen de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden. Daarnaast zijn in dit complex zeven huismusnesten vastgesteld. Deze bevinden zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Door maatregelen toe te passen blijven de huismusnesten echter gespaard bij uitvoering van de werkzaamheden.

De werkzaamheden onder het SMP – in fase 1 – zullen dus niet leiden tot het verlies van een huismusbolwerk (er liggen minder dan tien huismusnesten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden, bovendien blijven de nesten gespaard), of tot verlies van een kraamverblijfplaats of massa-winterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis. De verwachting is daarom dat de werkzaamheden niet leiden tot een verslechtering van de lokale Svl van de gewone dwergvleermuis en/of de huismus. Wel worden zeven huismusnesten (tijdelijk) verstoord en tenminste 17 individuele verblijfplaatsen van vleermuizen verstoord en/of vernield. De gehele Gildewijk kent ruim voldoende alternatief voor de gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen die door de werkzaamheden tijdelijk moeten uitwijken. In paragraaf 4.3 staat bovendien beschreven dat er bovenop het bestaande alternatief ook tijdelijke voorzieningen worden aangebracht in de Gildewijk.

Fase 2 en fase "overig"

In fase 2 staan meer werkzaamheden gepland die van invloed zijn op de buitenste schil van de betreffende bebouwing. Het is nog onbekend waar eventuele overige werkzaamheden (fase "overig") van invloed op zullen zijn. Er moet daarom vanuit gegaan worden dat er meer verblijfplaatsen van vleermuizen en nesten van huismus en gierzwaluw verloren zullen gaan binnen fase 2 en fase "overig", dan binnen fase 1. Om te borgen dat ook tijdens deze fasen voldoende uitwijkmogelijkheden beschikbaar blijven voor de aanwezige fauna, wordt de Gildenwijk ten behoeve van fase 2 en fase "overig" verdeeld in vijf deelgebieden (zie Afbeelding 31). Bij de bepaling van de deelgebieden is in eerste instantie gekeken naar hotspots en in tweede instantie naar potenties die aanwezig zijn in de bebouwing waaraan werkzaamheden zouden kunnen worden uitgevoerd onder deze fasen (dus niet naar de bebouwing waaraan reeds werkzaamheden zijn uitgevoerd ten tijde van fase 1). Onder Afbeelding 31 wordt de bepaling van de deelgebieden verder toegelicht.

Afbeelding 31: overzicht deelgebieden mitigatie

Deelgebied A

Deelgebied A ligt in het westelijk deel van de Gildenwijk en kent vooral grondgebonden woningen (in eigendom van particulieren) en grote flats. In deelgebied A zijn relatief weinig beschermde elementen aangetroffen. Wel is veel geschikte bebouwing aanwezig, evenals geschikt groen, voor zowel vleermuizen als vogels.

Deelgebied B

Deelgebied B ligt in het hart van de Gildenwijk en kent veel verschillende typen bebouwing. In deelgebied B zijn relatief veel nesten van gierzwaluwen en huismussen vastgesteld. Binnen deelgebied B zijn bovendien veel kleinere verblijfplaatsen aangetroffen (zomer- en/of paarverblijfplaatsen, van zowel gewone dwergvleermuis als ruige dwergvleermuis). Echter, een belangrijk deel van de bebouwing waarbinnen deze elementen zijn aangetroffen, wordt reeds in fase 1 verduurzaamd, zelfs onder een reguliere ontheffing. Ongeveer tweederde deel van de bebouwing binnen het deelgebied valt (potentieel) onder fase 2.

Deelgebied C

Deelgebied C ligt in het oostelijk en noordelijk deel van de Gildenwijk. Het winkelcentrum, het ziekenhuis en het

natuurcentrum nemen ongeveer de helft van dit deelgebied in beslag. In deelgebied C zijn voornamelijk paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen vastgesteld, evenals enkele huismusnesten. Ter plaatse van het ziekenhuis is een mogelijke massa-winterverblijfplaats vastgesteld.

Deelgebied D

Deelgebied D bestaat vier gelijkende appartementenblokken langs de zogenaamde spoorloot, langs de zuidrand van de Gildewijk. In deelgebied D zijn meerdere paar- en zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis vastgesteld. De bebouwing is vergelijkbaar met die in deelgebied E, waarvan o.a. is vastgesteld dat dit in gebruik is als massa-winterverblijfplaats.

Deelgebied E

Deelgebied E bestaat vijf gelijkende appartementenblokken langs de zogenaamde spoorloot, langs de zuidrand van de Gildewijk. In deelgebied E zijn zeer veel en grote verblijfplaatsen vastgesteld: meerdere kraamverblijfplaatsen en mogelijke massawinterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Bovendien zijn enkele zomerverblijfplaatsen van laatvlieger vastgesteld binnen dit deelgebied.

Fasering per deelgebied (A t/m D)

Zowel in fase 2 als in fase "overig" geldt een aantal zaken, om de fasering – en dus het beschikbare alternatief – te borgen:

- Per deelgebied mag maximaal 30% van de bebouwing – per jaar – ongeschikt zijn.
 - Hiertoe wordt gerekend met het grondoppervlak van de bebouwing (dus oppervlakte op de kaart).
 - Bebouwing wordt als 'ongeschikt' bestempeld vanaf het moment van ongeschikt maken tot aan het moment van oplevering inclusief permanente voorzieningen.
 - Bij werkzaamheden aan een flatgebouw of appartementenblok wordt het gehele appartementenblok of het gehele flatgebouw meegerekend in de 30%.
 - Indien werkzaamheden worden aangemeld voor een jaar waarin de 30%-regel reeds is bereikt, dan worden de nieuwe werkzaamheden op een wachtlijst geplaatst, en zal de aanmelder te kennen worden gegeven wanneer de werkzaamheden wél kunnen worden uitgevoerd.
- Locaties met daarin kraam- en/of winterverblijfplaatsen mogen alleen ongeschikt gemaakt worden in de periode augustus/september.
 - De werkzaamheden dienen afgerond te zijn vóór april van het eerstvolgende jaar (dus binnen circa 7 maanden).
- Locaties waarin huismus- en /of gierzwaluwnesten zijn vastgesteld mogen alleen ongeschikt gemaakt worden in de periode september/oktober.
 - De werkzaamheden worden bij voorkeur afgerond vóór maart van het eerstvolgende jaar (dus binnen circa 5 maanden).
- Overige locaties mogen maximaal 1,5 maand voor aanvang van de werkzaamheden ongeschikt gemaakt worden, in de periode 15 april t/m 15 oktober.
 - Indien werk in de winter wordt uitgevoerd (15 oktober tot en met 15 april) dient ongeschikt gemaakt te worden in september.
- Alle werkzaamheden die mogelijk van invloed zijn op nesten van huismus of gierzwaluw en/of verblijfplaatsen van vleermuizen (uitgezonderd sloop/nieuwbouw) dienen binnen één jaar na ongeschikt maken te worden afgerond.
 - Indien werkzaamheden onverhoopt niet binnen de gestelde termijn kunnen worden afgerond, dan dient in overleg met de stadsecoloog bepaald te worden wanneer de werkzaamheden afgerond dienen te zijn. Ditzelfde geldt voor sloop/nieuwbouw-werkzaamheden.
- Er mogen niet meer dan 20 huismusnesten tegelijk ongeschikt zijn (vooral van toepassing in deelgebied B).
- Er mogen niet meer dan één gierzwaluwnesten (in het broedseizoen: half april tot en met augustus) tegelijk ongeschikt zijn (vooral van toepassing in deelgebied B).
- Bij werkzaamheden binnen deelgebied D moet worden onderzocht of bepaalde geveldelen in de huidige staat behouden kunnen blijven. Indien dit niet het geval is dienen kraamvoorzieningen in de kop- en langsgewels te worden gerealiseerd. Ook is het in dat geval noodzakelijk om alternatieve massa-wintervoorzieningen te realiseren. Hier is – in overleg met de stadsecoloog - maatwerk in nodig omdat er op het moment van schrijven nog geen documentatie is van succesvolle alternatieve massa-wintervoorzieningen.

Fasering deelgebied E

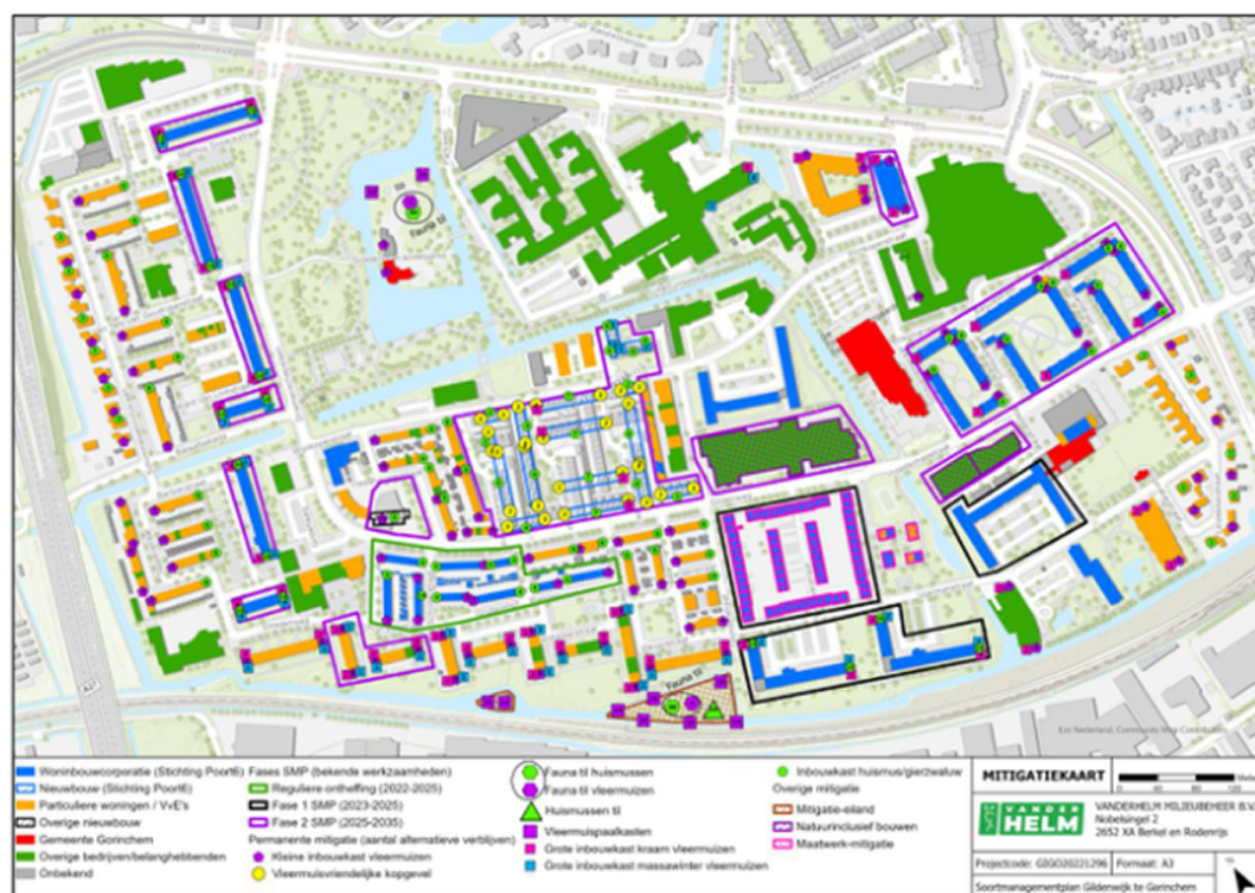
Vooralsnog zijn geen werkzaamheden bekend binnen deelgebied E. Mogelijk worden in de toekomst wel werkzaamheden aangemeld ter plaatse van de vijf appartementenblokken die binnen deelgebied E vallen (binnen fase "overig"). Op basis van het basisonderzoek wordt aangenomen dat zowel de langsgevels als de kopgevels van de vijf appartementenblokken in gebruik (kunnen) zijn als kraamverblijfplaats en/of massa-winterverblijfplaats. Daarom worden er ter plaatse van dit deelgebied extra strenge eisen gehanteerd, als aanvulling op de eisen die ook gelden binnen deelgebied A tot en met D:

- Binnen deelgebied E mag – wat betreft invasieve werkzaamheden (zoals bijvoorbeeld na-isolatie, vervangen kozijnen e.d.) - nooit aan meer dan één appartementenblok tegelijk gewerkt worden.
- Ongeschikt maken mag enkel in de periode augustus/september.
 - De werkzaamheden dienen afgerond te zijn vóór april van het eerstvolgende jaar (dus binnen circa 7 maanden).
- Per appartementenblok mag nooit aan méér dan één langsgevel en één kopgevel (in totaal dus maximaal één kopgevel en langsgevel) tegelijk gewerkt worden. Bedoelde werkzaamheden mogen enkel worden uitgevoerd in één van de volgende gevallen:
 - Er kan geborgd worden dat de omstandigheden in de (potentiële) massa-winterverblijfplaatsen niet wezenlijk veranderen (hiertoe dienen voorafgaand aan de werkzaamheden temperatuur- en vochtmetingen te worden gedaan in de betreffende geveldelen).
 - Er wordt gewerkt met toepassing van een maatregel waarvan eerder is aangetoond dat deze door gewone dwergvleermuizen in gebruik genomen wordt als massa-winterverblijfplaats (op het moment van schrijven is een dergelijke maatregel nog niet bekend).
 - Nadat een voorziening in deelgebied D (of E) aantoonbaar door gewone dwergvleermuizen in gebruik is genomen als grote winterverblijfplaats.
- Pas nadat is vastgesteld dat er (weer) activiteit is ter plaatse van het appartementenblok waaraan invasieve werkzaamheden zijn uitgevoerd kan, met inachtneming van bovenstaande voorwaarden, aan een volgend blok in deelgebied E gewerkt worden.

4.3 Mitigatie en compensatie van voortplantings- en rustplaatsen

Niet de gehele Gildenwijk is – in de huidige situatie – geschikt voor alle typen voortplantings- en rustplaatsen van alle SMP-soorten. Om het netwerk aan de aanwezige verblijfplaatsen in de Gildenwijk te versterken en verbeteren worden op sommige locaties juist voorzieningen getroffen die anders zijn dan wat nu in potentie aanwezig is. Welke voorzieningen op welke locaties worden gerealiseerd wordt bepaald door de stadsecoloog. Het afwegingskader dat de stadsecoloog daarbij zal toepassen wordt verder toegelicht in paragraaf 4.4. De stadsecoloog grijpt hierbij terug op de opgestelde mitigatiekaart (Afbeelding 32).

Overall waar werkzaamheden worden uitgevoerd dienen alternatieven gerealiseerd/teruggebracht te worden. Een deel daarvan bestaat uit inbouwstenen, een deel uit natuurinclusieve nieuwbouw en een deel zal bestaan standaardoplossingen middels natuurinclusieve voorzieningen (zijnde niet inbouwstenen). Uiteraard kan gekozen worden voor een combinatie van bijvoorbeeld inbouwstenen en natuurinclusieve voorzieningen (zijnde niet inbouwstenen). Hieronder wordt kort ingegaan op de eisen die gesteld worden aan deze drie werkwijzen.

Afbeelding 32: Mitigatiekaart.

Inbouwstenen

Bij het bepalen van de plaatsing van alternatieve verblijfplaatsen en nestlocaties wordt in eerste instantie gekeken naar locaties buiten het bereik van predatoren, met een vrije aanvliegroute. Vanuit dat oogpunt worden – behalve bij vrijstaande woningen – alleen inbouwstenen geplaatst in kopgevels. Dit betekent bijvoorbeeld dat bij een rij grondgebonden rijwoningen enkel ter plaatse van de hoekhuizen neststenen worden ingebouwd. Daar de vrijstaande woningen binnen de Gildenwijk zeer verschillend zijn, evenals de inrichting van de tuinen, mogen de bewoners – in overleg met de stadsecoloog-buitendienst - zelf één gevel aanwijzen waarin de neststenen worden geplaatst. Zij mogen daarbij kiezen tussen 2 kleine vleermuiskasten of drie gierzwaluwkasten in de betreffende gevel. Bij het bepalen van de exacte inbouwlocatie dient rekening te worden gehouden met de volgende zaken:

- uitvliegopeningen niet direct onder dakrand;
- voorzieningen op tenminste drie meter hoogte (liever vier meter hoogte);
- geen verstoring door verlichting.

Voor de bepaling van de plaatsing van de typen voorzieningen voor de overige gebouwen wordt per gebouw gekeken naar de aanwezigheid van nesten en verblijfplaatsen (op basis van de nulmeting en monitoringsresultaten), evenals naar de potentie van de omgeving van de bebouwing (bijvoorbeeld in relatie tot groenstructuren). In bijlage 10 staat per deelgebied beschreven welke voorzieningen op welke locaties worden ingebouwd, indien op die locaties wordt gewerkt onder de ontheffing van het soortenmanagementplan. Deze locaties zijn gebaseerd op de resultaten van de nulmeting.

Natuurinclusieve nieuwbouw

Afhankelijk van de locatie en de bouwstijl van de nieuwbouw bepalen de stadsecoloog en/of de stadsecoloog-buitendienst welke maatwerkoplossingen gevolgd zullen worden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een dak dat toegankelijk is gemaakt voor huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen; sierschoorstenen die functioneren als verblijfplaats voor vleermuizen en/of nestlocatie voor huismus en/of gierzwaluw; een toegankelijke spouw en/of ruimte achter de gevelbetimmering. Bij de keuzes die gemaakt worden wordt gekeken naar de potenties van de nieuwbouw, maar ook de variatie die de gekozen maatregelen brengen in het aanbod aan verblijfplaatsen

en nestlocaties in de Gildenwijk. Tot slot wordt bij de bepaling van de maatregelen stilgestaan bij de aansluiting van de openbare ruimte op de voorzieningen. Dit alles teneinde het netwerk aan verblijfplaatsen en nestlocaties in de Gildenwijk optimaal te versterken. In bijlage 10 is aangegeven welke potentiële nest- of verblijfplaatsen de nieuwbouw in ieder geval zal bieden.

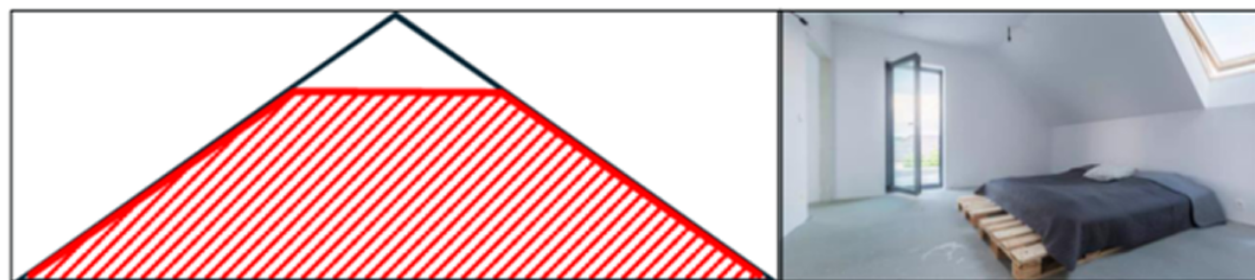
Standaard natuurinclusieve voorzieningen

Deze standaard natuurinclusieve voorzieningen lenen zich vooral als alternatieve nest- of verblijflocaties voor huismussen en vleermuizen. Eén of meerdere van deze oplossingen worden – indien mogelijk – toegepast, al dan niet in combinatie met inbouwstenen. De stadsecoloog-buitendienst bepaalt per situatie welke voorzieningen gerealiseerd dienen te worden, middels een afwegingskader (zie paragraaf 4.4).

Voorzieningen in rijwoningen met een schuin dak

Ten behoeve van alle soort(groep)en

Enkel van toepassing op hoekwoningen: indien de zolder beschikt/gaat beschikken over een verlaagd plafond (ook wel bekend als 'vals plafond') dan kan men het dak van binnenuit isoleren tot aan verlaagd plafond (Afbeelding 33). Dit is energetisch voordeliger voor de huiseigenaar en maakt dat het microklimaat in de nok van het dak niet of nauwelijks beïnvloed wordt door de isolatiewerkzaamheden. Potentiële nesten van huismus, gierzwaluw of verblijfplaatsen van vleermuizen onder dakpannen blijven behouden. Indien de nokpan en kantpannen strak op de kopgevel geplaatst zijn (waardoor er geen ruimte van 2,5 centimeter of groter aanwezig is tussen de gevel en enig deel van een nokpan of kantpan, dan dient de nokpan te worden 'uitgeschoven' totdat hieronder een invliegopening ontstaat van tenminste 3 centimeter in diameter.

Afbeelding 33: Links, schematische weergave van isolatie van binnenuit tot aan verlaagd plafond ('vals plafond'). Deze maatregel maakt dat het microklimaat in de nok nauwelijks verandert. Rechts: voorbeeld van zolder met verlaagd plafond. Bron isover.be.

Ten behoeve van de huismus

Bij plaatsing van een dakkapel wordt een ruimte van tenminste 12,5 x 12,5 x 12,5 tot 25 cm (met een voorkeur voor 20cm of groter) uitgespaard in de dakgootbekisting, waartoe een huismus toegang heeft via de buitenzijde van het dak. Deze ruimte dient toegankelijk te zijn middels een opening met een diameter van tenminste 3,4 cm. Huismussen kunnen dan nestelen in de holte die ontstaat in de dakgootbekisting (zie Afbeelding 34).

Afbeelding 34: Links: bekende huismusnesten in ruimte in dakgootbekisting bij dakkapel (locatie: ergens in Ridderkerk). Rechts: deel van de dakgootbekisting dat beschikbaar zou moeten zijn voor de huismus. Hierop zijn de genoemde afmetingen van toepassing.

Ten behoeve van (dwerg)vleermuizen

- Bij hoekwoningen met een dubbelwandige schoorsteen zonder stootvoegen, tegen de rand van het dak, worden stootvoegen van tenminste 1,5 centimeter uitgeslepen, opdat vleermuizen toegang krijgen tot de ruimte tussen de twee wanden van de schoorsteen (zie ook Afbeelding 35, links).
- Bij plaatsing van een dakkapel wordt een ruimte van tenminste 2 cm uitgespaard tussen de dakgootbekisting en de buitenwand van de dakkapel. Beide zijden van deze ruimte dienen ruw te zijn.
- Indien een windveer aanwezig is deze vervangen door een windveer van tenminste 20 centimeter hoog met een ruwe achterzijde die op circa 2,5 centimeter van de buitengevel wordt geplaatst.

Afbeelding 35: Links: voorbeeldschoorsteen met spouw en open stootvoegen (bron: joostdevree.nl). Rechts: Twee vleermuizen achter een boeiboord (Bron: checklistgroenbouwen.nl).

Voorzieningen in rijwoningen/appartementenblokken met plat dak

Ten behoeve van (dwerg)vleermuizen

- Bij hoekwoningen met een dubbelwandige schoorsteen zonder stootvoegen, tegen de rand van het dak, worden stootvoegen van tenminste 1,5 centimeter uitgeslepen, opdat vleermuizen toegang krijgen tot de ruimte tussen de twee wanden van de schoorsteen (zie ook Afbeelding 35, links).
- Plaatsen boeiboord van tenminste 20 centimeter hoog met ruwe achterzijde op circa 2,5 centimeter van de buitengevel, onder dakrand (zie ook Afbeelding 35, rechts).
- Bij aanwezigheid dakgootbekisting: uitsparen van circa 2 cm tussen de dakgootbekisting en de buitengevel. Beide zijden van deze ruimte dienen ruw te zijn.

Voorzieningen in hoge flatgebouwen

Ten behoeve van (dwerg)vleermuizen

- Indien de onderste verdieping in gebruik is als berging: berging zelf niet naïsoleren (behalve plafond) en stootvoegen aanbrengen/toegankelijk maken (door te verbreden tot 1,5 centimeter of bijenbekjes te verwijderen), opdat vleermuizen toegang hebben tot de spouw van de bergingen.
- Indien een niet-geïsoleerde liftschacht, trappenhuis of liftopbouw aanwezig is deze niet na-isoleren en stootvoegen aanbrengen/toegankelijk maken (door te verbreden tot 1,5 centimeter of bijenbekjes te verwijderen), opdat vleermuizen toegang hebben tot de spouw van de liftschacht/trappenhuis of liftopbouw.

4.4 Afwegingskader stadsecoloog

Particulieren en VvE's

Indien een particulier of VvE zelf contact opneemt met de gemeente, of via een ingediende omgevingsvergunningsaanvraag in het Omgevingsloket wordt doorgestuurd naar de gemeente, dan zal de stadsecoloog voor iedere situatie bepalen of de particulier of VvE de geplande werkzaamheden onder het SMP kan en mag uitvoeren, en zo ja, onder welke voorwaarden. Hiertoe doorloopt hij een aantal stappen in een

afwegingskader, die hem – bij werken onder het SMP – doen uitkomen bij één of meerdere ecologische werkprotocollen (opgenomen in bijlage 12). Indien meerdere werkprotocollen van toepassing zijn en zich discrepanties tussen de verschillende werkprotocollen voordoen, dan dient de stadsecoloog te bepalen op welke wijze de werkzaamheden het beste doorgang kunnen vinden.

STAP 0: Bepalen of werkzaamheden onder het SMP kunnen worden uitgevoerd

Doel van onderhavig SMP is het versterken van de plaatselijke deelpopulaties van huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Daartoe dient in eerste instantie de Svl geborgd te worden, en in tweede instantie verbeterd. In dat kader vallen sloop/nieuwbouw-werkzaamheden van een woning van een particulier, indien in de te slopen woning huismusnesten aanwezig zijn die deel uitmaken van een huismusbolwerk, en/of kraamverblijfplaatsen en/of massa-winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aanwezig zijn, buiten onderhavig SMP.

Ook het kappen van een boom kan niet altijd doorgang vinden onder onderhavig SMP. Indien de betreffende boom mogelijk van essentieel belang is voor een huismusbolwerk (bijvoorbeeld als kwetterplek) en/of voor de functionaliteit van een kraamverblijfplaats of massa-winterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis, dan mag de kap alleen plaatsvinden indien het behoud van die functionaliteit geborgd kan worden middels herplant. Deze afweging dient gemaakt te worden door de stadsecoloog.

STAP 1: Bepalen mogelijke start werkzaamheden

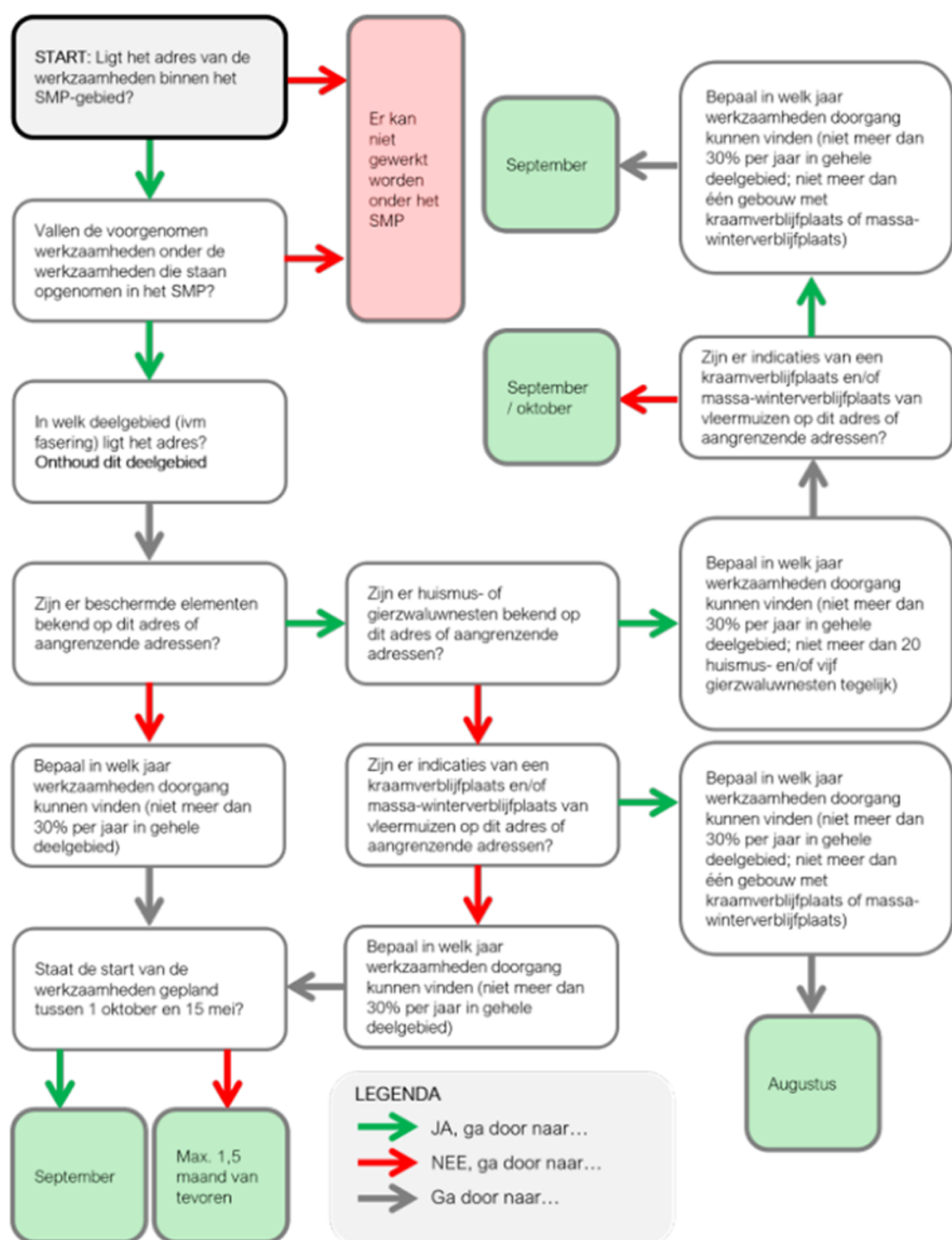
Om te bepalen op welk moment de betreffende bebouwing ongeschikt gemaakt kan worden doorloopt de stadsecoloog het schema uit Figuur 1. Bij het doorlopen van dit schema maakt de stadsecoloog gebruik van het administratiesysteem (zie hoofdstuk 6) om te bepalen of er indicaties zijn van beschermde elementen (zoals huismus- of gierzwaluwnesten en/of kraam- of massa-winterverblijfplaatsen van vleermuizen) en om te bepalen of de grenzen, zoals genoemd in paragraaf 4.2, reeds zijn bereikt. Na het doorlopen van dit schema weet de stadsecoloog dus de maand(en) en het jaar waarin de ongeschikt-maak-werkzaamheden kunnen aanvangen. Hierdoor kan ook een inschatting gemaakt worden van de (mogelijke) start van de geplande werkzaamheden. N.B. in Figuur 1 wordt gesproken over “aangrenzende adressen”. Hiermee worden verschillende dingen bedoeld:

- Een andere woning in hetzelfde (flat)gebouw;
- Een andere grondgebonden rijwoning in hetzelfde rijtje grondgebonden rijwoningen;
- Enig gebouw dat losstaat van het betreffende adres, maar wel tegenover of naast het betreffende adres staat (binnen een straal van 50 meter).

NB! Indien de betreffende bebouwing binnen deelgebied E ligt, dan kunnen de voorgenomen werkzaamheden enkel doorgang vinden indien is vastgesteld dat een alternatieve massa-winterverblijfplaats in gebruik is genomen, of indien voldoende aannemelijk kan worden gemaakt dat de omstandigheden in de spouw (wat betreft luchtvochtigheid en temperatuur) niet wezenlijk veranderen, als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden.

STAP 2: Bepalen te volgen ecologisch werkprotocol

In Tabel 10 is een overzicht opgenomen van de omgevingsvergunningsaanvragen waarvoor de stadsecoloog en bericht ontvangt. De werkzaamheden waarvoor vergunning kan worden aangevraagd zijn genummerd. Indien meerdere werkzaamheden zijn opgesomd is de ‘werkzaamheid’ gesplitst. De werkzaamheden waarop de rij van toepassing is zijn dikgedrukt. In de rechterkolom wordt verwezen naar het ecologisch werkprotocol (de ecologische werkprotocollen zijn bijgevoegd in bijlage 12) dat zich leent voor deze werkzaamheden. In sommige gevallen kan niet zondermeer worden bepaald welk werkprotocol het beste van toepassing is. In dat geval bepaalt de stadsecoloog, indien nodig op basis van aanvullende informatie van de aanvrager, welk ecologisch werkprotocol van toepassing is.

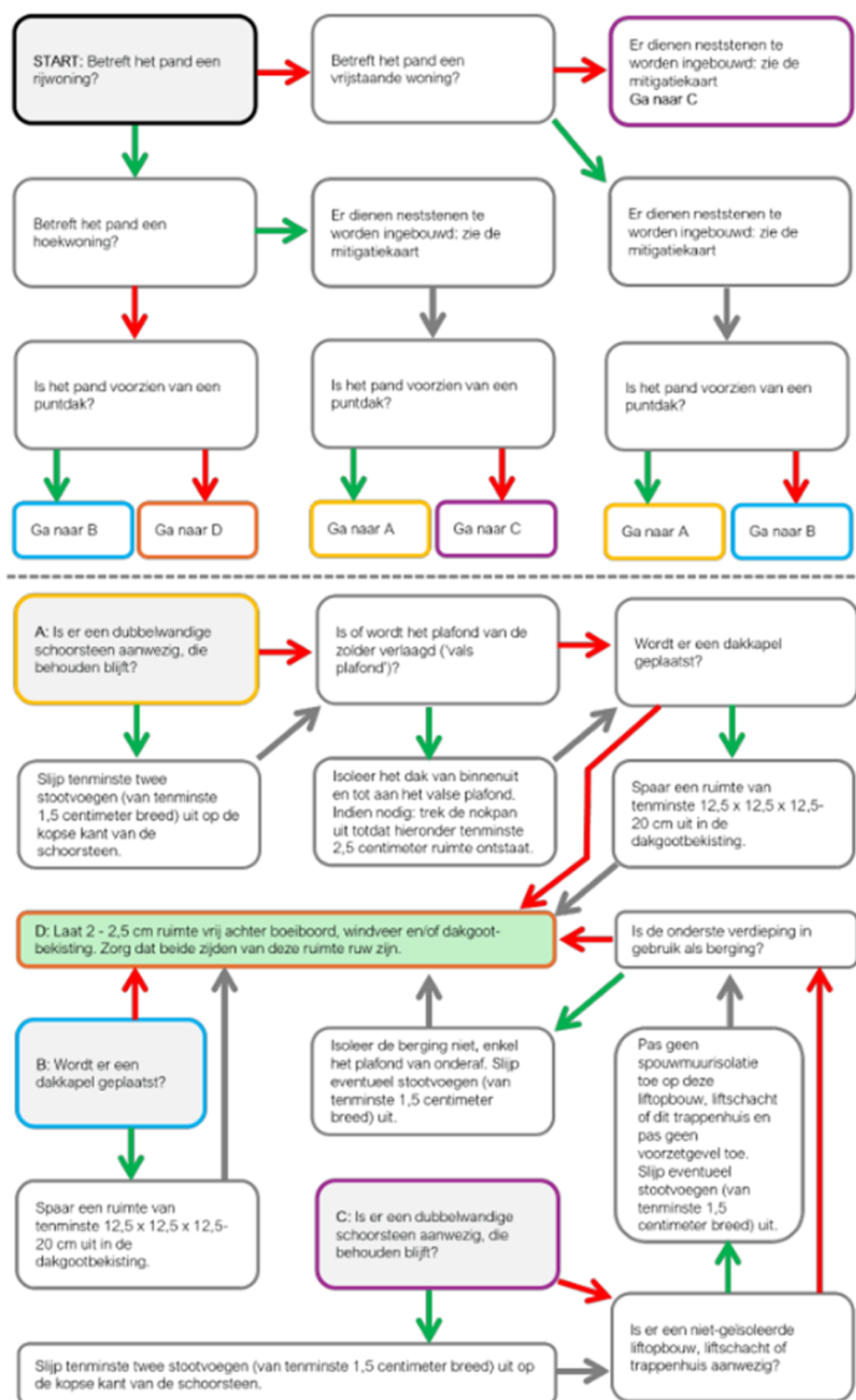
Figuur 1: Stroomschema bepaling moment van ongeschikt maken. Het grijsgekleurde vlak is het startpunt, de groengekleurde vlakken zijn de eindpunten. De momenten waarop ongeschikt gemaakt kan worden zijn weergegeven binnen de groengekleurde kaders.

Tabel 10: Werkzaamheden waarvoor omgevingsvergunningen worden aangevraagd, verdeeld over de van toepassing zijnde werkprotocol ("WP"). In enkele gevallen dient de stadsecoloog zelf in te schatten welk ecologisch WP gevolgd dient te worden. In sommige gevallen is de aard van de aanvraag onderverdeeld in meerdere categorieën, opdat naar het juiste protocol kan worden verwezen. De betreffende categorie is dikgedrukt.

Nr.	WERKZAAMHEDEN	ECOLOGISCH WERKPROTOCOL
1a	Aanbouw, uitbouw of bijgebouw bouwen of vervangen	WP 1 - Sloop en nieuwbouw en/of WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
1b	Aanbouw, uitbouw of bijgebouw bouwen of vervangen	WP 6 - Ingrijp aan de gevel en/of WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
1c	Aanbouw, uitbouw of bijgebouw bouwen of vervangen	WP 1 - Sloop en nieuwbouw en/of WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
2a	Woonruimte toevoegen of wijzigen	WP 6 - Ingrijp aan de gevel en/of WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
2b	Woonruimte toevoegen of wijzigen	Stadsecoloog bepaalt welk WP van toepassing is
3a	Bouwwerk of deel van een bouwwerk slopen, of asbest verwijderen	WP 1 - Sloop en nieuwbouw
3b	Bouwwerk of deel van een bouwwerk slopen, of asbest verwijderen	Stadsecoloog bepaalt welk WP van toepassing is
4	Bestaand gebouw verbouwen	WP 6 - Ingrijp aan de gevel en/of WP 7 - Ingrijp aan het dak
5	Dakkapel plaatsen, vervangen of veranderen	WP 7 - Ingrijp aan het dak
6a	Nieuwe kozijn plaatsen of vervangen	WP 6 - Ingrijp aan de gevel
6b	Nieuwe kozijn plaatsen of vervangen	WP 4 - Vervangen kozijnen
7	Boom of beplanting onderhouden of weghalen	WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
9	Nieuw gebouw bouwen	WP 1 - Sloop en nieuwbouw en WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
10	Zonnepanelen of zonneboiler plaatsen of vervangen	WP 3 - Vervangen of repareren (kleine) externe elementen (opbouw)
12	Bestaande aanbouw, uitbouw of bijgebouw verbouwen	WP 6 - Ingrijp aan de gevel
14	Bouwwerk onderhouden	WP 5 - Reinigen gevels, herstellen voegwerk en schilderen en/of WP 3 - Vervangen of repareren (kleine) externe elementen (opbouw) en/of WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
15	Werkzaamheden in, aan of op een monument of archeologisch monument uitvoeren, of dit anders gebruiken	Stadsecoloog bepaalt welk WP van toepassing is
17a	Gevel isoleren,	WP 2 - Isoleren en na-isoleren en/of WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
17b	Gevel isoleren, gevelpaneel vervangen of andere werkzaamheden aan de gevel uitvoeren	WP 6 - Ingrijp aan de gevel en/of WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
17c	Gevel isoleren, gevelpaneel vervangen of andere werkzaamheden aan de gevel uitvoeren	Stadsecoloog bepaalt welk WP van toepassing is
22a	Dakraam plaatsen of vervangen	WP 7 - Ingrijp aan het dak
22b	Dakraam plaatsen of vervangen	WP 4 - Vervangen kozijnen
23	Bouwplaats inrichten	WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
26a	Luik, rolluik, rolhek of zonwering plaatsen of vervangen	WP 6 - Ingrijp aan de gevel
26b	Luik, rolluik, rolhek of zonwering plaatsen of vervangen	WP 6 - Ingrijp aan de gevel of WP 3 - Vervangen of repareren (kleine) externe elementen (opbouw) (afhankelijk van de aard van de constructie).
29	Afscheiding tussen balkons of dakterrassen plaatsen of vervangen. Afhankelijk van de aard van de constructie	WP 3 - Vervangen of repareren (kleine) externe elementen (opbouw)

STAP 3: Bepalen te plaatsen voorzieningen

De stadsecoloog-buitendienst gaat op huisbezoek bij de aanvrager, en neemt ter plaatse de situatie op. Op basis van zijn inschattingen in het veld en eventuele aanvullende informatie van de aanvrager bepaalt hij welke fauna-voorzieningen geplaatst dienen te worden, om onder onderhavig SMP te kunnen werken. Hierbij volgt hij het stroomschema uit Figuur 2.

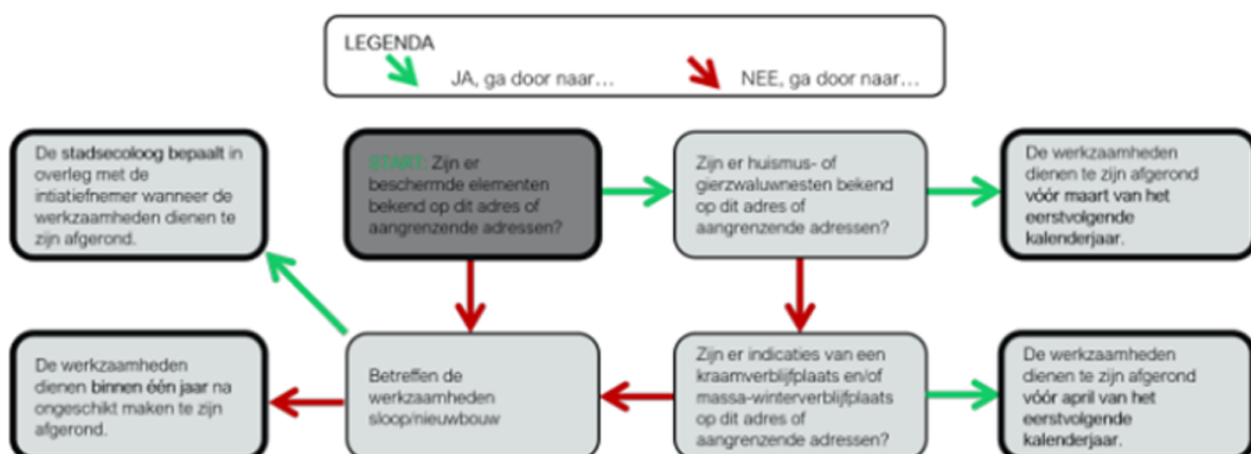

Figuur 2: Stroomschema inbouwvoorzieningen. Na het doorlopen van het stroomschema dienen zoveel mogelijk natuurinclusieve oplossingen te worden toegepast. De legenda is dezelfde als die van Figuur 1. De grijsgekleurde vlakken zijn de startpunten, het groengekleurde vlak is het eindpunt.

STAP 4: Opstellen overeenkomst werken onder SMP

Tijdens of na het huisbezoek wordt een overeenkomst opgesteld, waarin de afspraken die gemaakt zijn tussen de particulier en de stadsecoloog staan opgetekend. In deze overeenkomst zal in ieder geval te lezen zijn:

- In welk kalenderjaar de particulier de geplande werkzaamheden mag uitvoeren;
- In welke maand van dat jaar de particulier de bebouwing ongeschikt mag laten maken;
- Aan welke eisen een bedrijf dat ongeschikt komt maken moet voldoen;
- Welke voorzieningen zullen worden aangebracht, ten behoeve van huismussen, gierzwaluwen en/of huismussen;
- Wanneer de werkzaamheden moeten zijn afgerond. Hiertoe kan de ecooloog het stroomschema in Figuur 3 volgen.

Figuur 3: Stroomschema oplevering werk. N.B. Sloop/nieuwbouwwerkzaamheden van particulieren kunnen niet onder onderhavig SMP worden uitgevoerd indien een massa-winterverblijfplaats of kraamverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aanwezig is, of indien het onderdeel uitmaakt van een huismusbolwerk.

Bij de overeenkomst dient ook het van toepassing zijnde ecologisch werkprotocol te worden geleverd. Indien meerdere werkprotocollen van toepassing zijn en er discrepanties tussen deze werkprotocollen zijn, dan dient de stadsecoloog een nieuw ecologisch werkprotocol op te stellen, waarin het beste uit de van toepassing zijnde ecologisch werkprotocollen worden samengevoegd.

Nadat deze overeenkomst is getekend kan de gemeente de particulier machtigen om onder haar ontheffing te werken.

Gemeente en Poort6

STAP 0: Bepalen of werkzaamheden onder het SMP kunnen worden uitgevoerd

Voor gemeente Gorinchem en Poort6 is tijdens het schrijven van dit SMP al bepaald welke complexen onder het SMP vallen (zie Afbeelding 13 en Afbeelding 15).

STAP 1: Bepalen mogelijke start werkzaamheden

De stadsecoloog doorloopt het schema uit Figuur 1 om, in overleg met de betreffende projectleider van de gemeente of Poort6, te bepalen op welk moment de betreffende bebouwing ongeschikt gemaakt kan worden. Bij het doorlopen van dit schema maakt de stadsecoloog gebruik van het administratiesysteem (zie hoofdstuk 6) om te bepalen of er indicaties zijn van huismus- of gierzwaluwnesten en/of kraam- of massa-winterverblijfplaatsen van vleermuizen, en om te bepalen of de grenzen, zoals genoemd in paragraaf 4.2, reeds zijn bereikt. Na het doorlopen van dit schema weet de stadsecoloog dus de maand(en) en het jaar waarin de ongeschikt-maak-werkzaamheden kunnen aanvangen. Hierdoor kan ook een inschatting gemaakt worden van de (mogelijke) start van de geplande werkzaamheden.

STAP 2: Bepalen te volgen ecologisch werkprotocol

In Tabel 11 is een overzicht opgenomen van de werkzaamheden die door gemeente Gorinchem en Poort6 voorzien zijn in de complexen die worden vermeld in Afbeelding 13 en Afbeelding 15. In de rechterkolom wordt verwezen naar het ecologisch werkprotocol (de ecologische werkprotocollen zijn bijgevoegd in bijlage 12) dat zich leent voor deze werkzaamheden. In sommige gevallen kan niet zondermeer worden bepaald welk

werkprotocol het beste van toepassing is. In dat geval bepaalt de stadsecoloog, indien nodig op basis van aanvullende informatie van de betreffende projectleider, welk ecologisch werkprotocol van toepassing is.

Tabel 11: nog uit te voeren werkzaamheden in de complexen van Poort6 en de gemeente onder het SMP, verdeeld over de van toepassing zijnde werkprotocol. Indien er "Maatwerk" staat dient de stadsecoloog zelf in te schatten welk EWP gevolgd dient te worden. In sommige gevallen is de aard van de aanvraag onderverdeeld in meerdere categorieën, opdat naar het juiste protocol kan worden verwezen. De betreffende categorie is dikgedrukt. Tot slot zijn een aantal werkzaamheden **rood gearceerd**. Dit betreft werkzaamheden waarvan niet volledig uitgesloten kan worden dat deze nodig zijn, en daarom zekerheidshalve meegenomen worden in het SMP.

COMPLEX	WERKZAAMHEDEN	ECOLOGISCH WERKPROTOCOL
KREMLIN-II (fase 1) POORT6	Gevel en dak na-isoleren,	WP 2 - Isoleren en(na) isoleren en/of WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
	Voegwerk herstel i.c.m. na-isoleren (voorkomen lekkende isolatieparels en milieuverontreiniging) en overige grote ingrepen aan gevel: waterslag en lateien repareren of vervangen, regenpijpen vervangen, dilatatievoegen dichtten.	WP 6 - Ingrep aan de gevel en/of WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
	Nieuw kozijn plaatsen of vervangen, glas vervangen	WP 4 - Vervangen kozijnen
	Overige werkzaamheden aan het dak: vervangen dakpannen en tengels, dakbeschot vervangen, dakrand vervangen of herstellen.	WP 7 - Ingrep aan het dak en/of WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
	Regulier onderhoud (kleine ingrepen) aan de gevel: voegwerkherstel reinigen, schilderen, enz.	WP 5 - Reinigen gevels, herstellen voegwerk en schilderen
	Inpandige werkzaamheden, inclusief aansluiten op warmtenet en installeren warmte-unit	Maatwerk of geen werkprotocol nodig
FRISOFLAT (fase 1) POORT6	Na-isoleren bergingen van de onderkant gebouw en een aantal zijgevels	WP 2 - Isoleren en na-isoleren en/of WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
	Regulier onderhoud (kleine ingrepen) aan de gevel: voegwerkherstel reinigen, schilderen, enz.	WP 5 - Reinigen gevels, herstellen voegwerk en schilderen
	Inpandige werkzaamheden, inclusief aansluiten op warmtenet en installeren warmte-unit	Maatwerk of geen werkprotocol nodig
INTERVAM FLATS (fase 2) POORT6	Regulier onderhoud (kleine ingrepen) aan de gevel: voegwerkherstel reinigen, schilderen, enz.	WP 5 - Reinigen gevels, herstellen voegwerk en schilderen
	Inpandige werkzaamheden, inclusief aansluiten op warmtenet en installeren warmte-unit	Maatwerk of geen werkprotocol nodig
	Zonnepanelen plaatsen (MOGELIJK, inventarisatie vindt plaats)	WP 7 - Ingrep aan het dak
	Gevel en dak na-isoleren (MOGELIJK, inventarisatie vindt plaats)	WP 2 - Isoleren en na-isoleren en/of WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
	Nieuw kozijn plaatsen of vervangen, glas vervangen (MOGELIJK, inventarisatie vindt plaats)	WP 4 - Vervangen kozijnen
WONINGEN WIJNKOPERSTRAAT "De Doosjes" (fase 2) POORT6	Sloop en nieuwbouw	WP 1 - Sloop en nieuwbouw
	Herinrichten openbare ruimte inclusief groen	WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
AUTOCENTER DIKO (fase 2) GEMEENTE	Sloop en nieuwbouw	WP 1 - Sloop en nieuwbouw
	Herinrichten openbare ruimte inclusief groen	WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
GILDE VAKCOLLEGE (fase 2) GEMEENTE	Sloop en nieuwbouw	WP 1 - Sloop en nieuwbouw
	Herinrichten openbare ruimte inclusief groen	WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
VOORMALIG BELASTINGKANTOOR (fase 2) GEMEENTE	Sloop en nieuwbouw (MOGELIJK, inventarisatie vindt plaats)	WP 1 - Sloop en nieuwbouw
	Indien geen sloop: grootschalige renovatie gebouw	Maatwerk
	Herinrichten openbare ruimte inclusief groen	WP 8 - Werkzaamheden aan het groen

COMPLEX	WERKZAAMHEDEN	ECOLOGISCH WERKPROTOCOL
PIAZZAFLAT (fase 2) POORT6	Gevel en dak na-isoleren,	WP 2 - Isoleren en(na) isoleren en/of WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
	Regulier onderhoud (kleine ingrepen) aan de gevel: voegwerkherstel reinigen, schilderen, enz.	WP 5 - Reinigen gevels, herstellen voegwerk en schilderen
	Inpandige werkzaamheden, inclusief aansluiten op warmtenet en installeren warmte-unit	Maatwerk of geen werkprotocol nodig
	<i>Zonnepanelen plaatsen (MOGELIJK, inventarisatie vindt plaats)</i>	<i>WP 7 - Ingrep aan het dak</i>
	<i>Nieuw kozijn plaatsen of vervangen, glas vervangen (MOGELIJK, inventarisatie vindt plaats)</i>	<i>WP 4 - Vervangen kozijnen</i>
	<i>Overige werkzaamheden aan het dak: vervangen dakpannen en tengels, dakbeschot vervangen, dakrand vervangen of herstellen (MOGELIJK, inventarisatie vindt plaats)</i>	<i>WP 7 - Ingrep aan het dak en/of WP 8 - Werkzaamheden aan het groen</i>
APPARTEMENTEN VROEDSCHAPS- STRAAT (fase 2) POORT6	Gevel en dak na-isoleren,	WP 2 - Isoleren en(na) isoleren en/of WP 8 - Werkzaamheden aan het groen
	Regulier onderhoud (kleine ingrepen) aan de gevel: voegwerkherstel reinigen, schilderen, enz.	WP 5 - Reinigen gevels, herstellen voegwerk en schilderen
	Inpandige werkzaamheden, inclusief aansluiten op warmtenet en installeren warmte-unit	Maatwerk of geen werkprotocol nodig
	<i>Zonnepanelen plaatsen (MOGELIJK, inventarisatie vindt plaats)</i>	<i>WP 7 - Ingrep aan het dak</i>
	<i>Nieuw kozijn plaatsen of vervangen, glas vervangen (MOGELIJK, inventarisatie vindt plaats)</i>	<i>WP 4 - Vervangen kozijnen</i>
	<i>Overige werkzaamheden aan het dak: vervangen dakpannen en tengels, dakbeschot vervangen, dakrand vervangen of herstellen (MOGELIJK, inventarisatie vindt plaats)</i>	<i>WP 7 - Ingrep aan het dak en/of WP 8 - Werkzaamheden aan het groen</i>

STAP 3: Bepalen te plaatsen voorzieningen

De voorzieningen zijn voor de complexen waarbij gemeente Gorinchem of Poort6 de initiatiefnemer van de werkzaamheden is reeds bepaald, zie daartoe de mitigatiekaart in bijlage 6 en het mitigatieplan inbouwvoorzieningen in bijlage 10. Voor sommige complexen is het realiseren van voorzieningen nog steeds maatwerk. Hierover vindt afstemming plaats bij start van het project, zoals beschreven in de ecologische werkprotocollen.

5 Monitoringsplan

Ten behoeve van de gestandaardiseerde monitoring van (deel)populaties ter plaatse van de Gildenwijk (en later ook Haarwijk en Stalkaarsen) te Gorinchem is onderhavig monitoringsplan opgesteld. De nulmeting ten behoeve van het basisonderzoek is uitgevoerd in de winter van 2020, het najaar van 2021 en het voorjaar/de zomer van 2022 en 2025. De methode van uitvoering van de nulmeting is opgenomen in het separaat geleverde rapport van het basisonderzoek naar huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger.

Met betrekking tot de monitoring van de populatieontwikkeling wordt door ODH aanbevolen om gestandaardiseerde (landelijke) methodieken zoals (Vleer)MUS in te zetten. Doordat deze methodieken landelijk gebruikt worden, is het mogelijk resultaten te vergelijken met andere gemeenten en provincies en zodoende betere conclusies te trekken. Naast de monitoring van populatieontwikkeling vindt ook een monitoring van het gebruik van (alternatieve) nest- en verblijfplaatsen plaats.

Hieronder wordt per soortgroep toegelicht hoe de monitoring wordt opgezet.

5.1 Vogels

Monitoring populatieontwikkeling

Ten behoeve van de monitoring van de huismus en de gierzwaluw wordt de gestandaardiseerde methode van Sovon, voor het tellen van stadsvogels, gebruikt. Het Meetnet Urbane Soorten (MUS) is al actief sinds 2007 en werkt met de volgende vereisten:

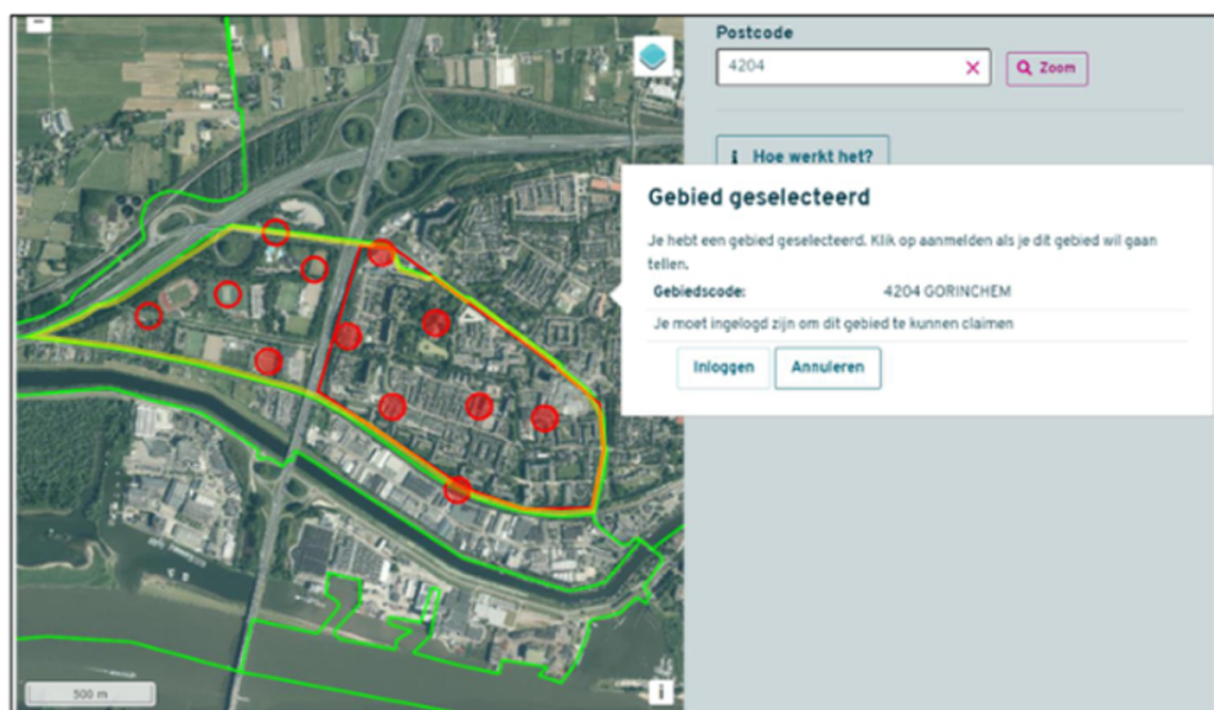
- Er wordt gekozen voor een beschikbaar telgebied (groen omlijnd in Afbeelding 36).
- Hierbinnen staan al 12 telpunten aangegeven, die minimaal 200 meter uit elkaar liggen. Van deze telpunten moeten er tenminste 8 worden geteld, middels
- Drie tellingen per jaar:
 - Telling 1 in april, tussen een half uur voor zonsopkomst en twee uur erna.
 - Telling 2 tussen 15 mei en 15 juni, tussen een half uur voor zonsopkomst en twee uur erna.
 - Telling 3 tussen 15 juni en 15 juli, tussen 19u00 en zonsondergang.
- Per telpunt:
 - Wordt gedurende exact vijf minuten geteld.
 - Worden alle waargenomen individuen genoteerd (met uitzondering van overvliegende vogels zonder terreinbinding). Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt in gedrag, leeftijd of geslacht.
- Er wordt geen maximale waarneemafstand gehanteerd voor het registreren van waarnemingen.
- Tellingen worden enkel uitgevoerd bij gunstige weersomstandigheden: windkracht van maximaal 3 Bft en geen neerslag.

Het telgebied waar de Gildenwijk in ligt wordt tot op het moment van schrijven niet geteld en kan dus gemakkelijk worden "geclaimd" door de stadsecoloog-buitendienst, om (met hulp van (amateur)vogelaars) te tellen. Zo kan er niet alleen volgens de MUS-methode, maar ook daadwerkelijk voor het MUS-project geteld worden tijdens de monitoring van vogels in de Gildenwijk.

Aansluitend aan iedere punttelling conform het MUS-protocol (duur: vijf minuten) wordt per telpunt genoteerd of er tijdens de telling waarnemingen zijn gedaan van nestindicerend gedrag van huismus en/of gierzwaluw, en zo ja, hoeveel volwassen individuen daarbij zijn waargenomen. Dit betreft een aanvulling op de MUS-methodiek, die de stadsecoloog in staat stelt te monitoren waar de huismusbolwerken en gierzwaluwkolonies zich bevinden.

Gebruik (alternatieve) nestplaatsen

De stadsecoloog-buitendienst van gemeente Gorinchem brengt jaarlijks de nesten van huismussen in de Gildenwijk in kaart, middels één bezoekronde in het broedseizoen. Tijdens deze ronde worden tenminste de bekende nestlocaties (vanuit eerdere observaties) bezocht, evenals de gerealiseerde alternatieve nestplaatsen.

Afbeelding 36: Het MUS-gebied (geel omlijnd) waarbinnen de acht datapunten (rood gearceerde rode cirkels) geteld worden komt grotendeels overeen met het gebied van de Gildenwijk (rood kader). De groene lijnen geven beschikbare telgebieden weer. Bron: portal.sovon.nl.

5.2 Vleermuizen

Monitoring populatieontwikkeling

Bij het toepassen van landelijk toegepaste gestandaardiseerde methoden ontstaan – wat betreft de monitoring van vleermuizen – meerdere moeilijkheden. In overleg met ODH is toch gekozen voor monitoring middels VleerMUS.

In het document "Praktische handleiding uitvoering vleerMUS - Notitie van de Zoogdierverseniging", ten behoeve van SMP's (Project "vleerMUS in het kader van SMP's Arcadis", auteurs [REDACTED], [REDACTED] en [REDACTED], d.d. 9 augustus 2021) staat beschreven hoe invulling gegeven dient te worden aan een VleerMUS-route. Een paar belangrijke voorschriften:

- Er dient gefietst te worden met een constante snelheid tussen de 10 en 15 kilometer per uur;
- De route duurt in anderhalf uur gefietst te worden (en is dus tenminste 15 kilometer lang);
- Routes liggen veelal langs groene en/of waterrijke structuren;
- De routes dienen verdeeld te zijn over binnenstedelijk (urban), randstedelijk (urban-rural) en net buitenstedelijk (rural) milieu.

Het is niet mogelijk om een volledige VleerMUS-route in te tekenen binnen de Gildenwijk. Met het oog op het toekomstige SMP in Stalkaarsen en Haarwijk (aangrenzende wijken in Gorinchem) zal de route ook deze wijken doorkruisen. In Afbeelding 37 is de voorgenomen monitoringsroute weergegeven. Deze route heeft een lengte van iets meer dan 15 kilometer en voert door de Gildenwijk, Stalkaarsen, Haarwijk, randstedelijk en ruraal gebied. Bij het afleggen van de route worden continu en automatisch opnames gemaakt met een Batlogger. De vleermuisgeluiden die daarmee worden verzameld worden naderhand geanalyseerd. Door jaarlijks te monitoren welke soorten en hoeveel geluiden van die soorten worden opgenomen kan een inschatting gemaakt worden van aantalsontwikkelingen van die soorten. De VleerMUSbezoeken dienen conform de eerdergenoemde handleiding te worden uitgevoerd:

- De route wordt drie keer gefietst in de periode 15 juli tot 15 september
- De drie rondes moeten binnen twee weken worden uitgevoerd, maar liefst zo kort mogelijk na elkaar.
- De route wordt gefietst bij goede weersomstandigheden:
 - o Het moet droog zijn (geen neerslag).
 - o Windkracht van maximaal 3 Bft.
 - o Bij de start van de route moet de temperatuur hoger zijn dan 13 graden.
 - o Het fietsen van de route dient een kwartier na zonsondergang gestart te worden.

Afbeelding 37: Route t.b.v. VleerMUSmonitoring in Gildenwijk, Stalkaarsen, Haarwijk en ruraal gebied.

Gebruik (alternatieve) verblijfplaatsen

Jaarlijkse controle ingebouwde kraam- en massa-wintervoorzieningen

De stadsecoloog-buitendienst loopt tenminste één keer in de maand juni en één keer in de maand augustus de ingebouwde kraam- en massa-wintervoorzieningen af, om deze te inspecteren op gebruik. Bij deze inspectie wordt overdag of in de vroege avond gezocht naar gebruikssporen met behulp van een verrekijker en een batdetector. Hierbij wordt onder andere gelet op:

- Poepjes;
- Vetranden bij invliegopeningen;
- Individuen;
- Sociale geluiden.

Tweejaarlijks onderzoek naar zwermende gewone dwergvleermuizen.

Om ook gedurende de loop van het SMP inzicht te houden in locaties met kraamverblijfplaatsen en massa-wintervoorzieningen van de gewone dwergvleermuis, wordt iedere twee jaar (2026, 2028, 2030, 2032 en 2034) een onderzoek uitgevoerd naar zwermende dwergvleermuizen, in het voorjaar en het najaar.

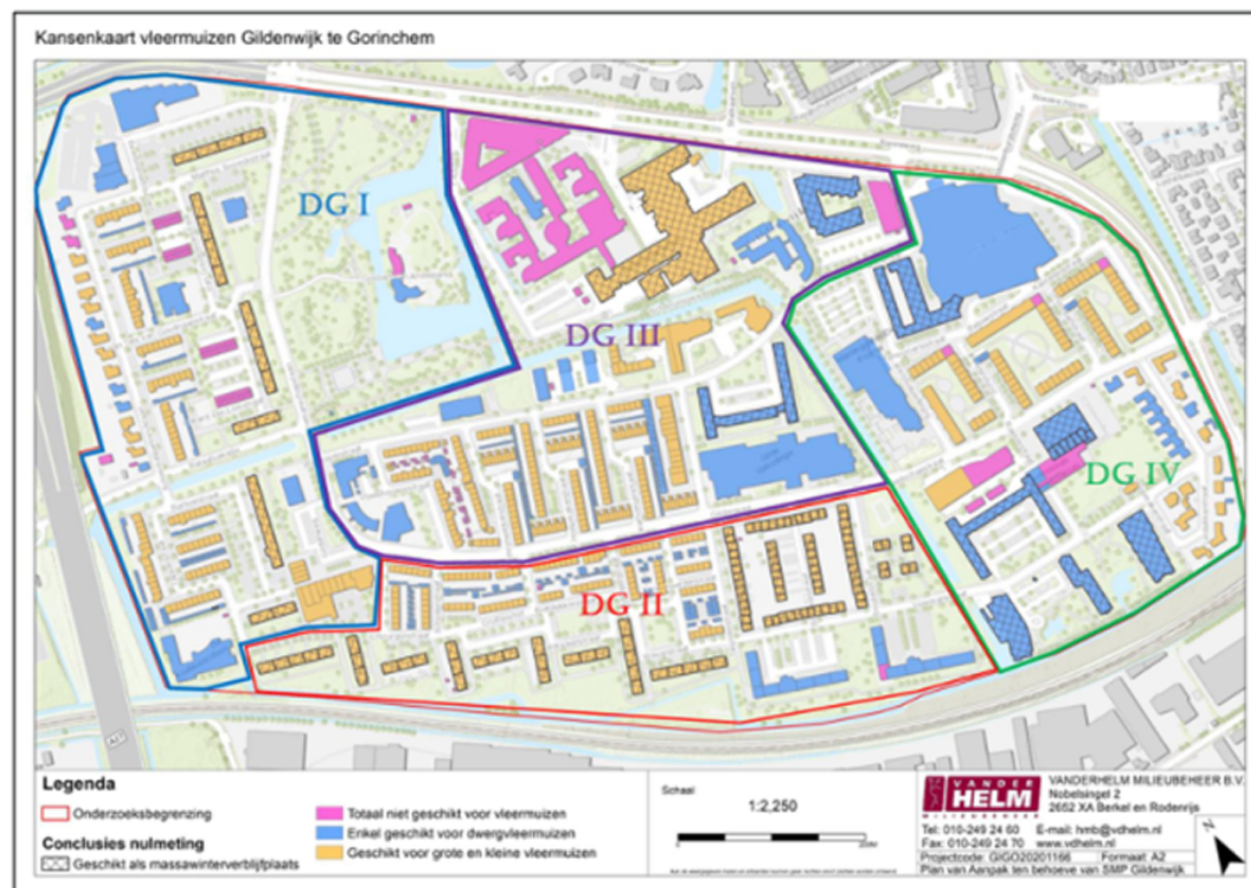
Voorjaarsonderzoek

Er worden drie veldbezoeken gebracht in de periode 15 mei tot en met 15 juli, met tenminste 10 dagen tussen twee opvolgende bezoeken en tenminste één bezoek in juni. Tijdens deze veldbezoeken wordt door vier deskundig ecologen – op de fiets - onderzoek gedaan in de vroege ochtend (zie Afbeelding 38 voor de verdeling van de Gildenwijk onder de ecologen). Gedurende de laatste drie uur tot zonsopkomst wordt de gehele Gildenwijk meermaals doorkruist en worden alle locaties waar gezwerm wordt genoteerd. Tijdens de veldbezoeken dient de minimumtemperatuur boven de 12 graden Celsius te liggen, de windkracht onder de 4 Bft en dient het droog te zijn.

Najaarsonderzoek

Aanvullend op het onderzoek in het voorjaar wordt ook in augustus één veldbezoek gebracht. Tijdens dit veldbezoeken wordt door vier deskundig ecologen – op de fiets - onderzoek gedaan gedurende twee uur, rond

middernacht (zie Afbeelding 38 voor de vier deelgebieden (DG I tot en met DG IV) die ieder door één ecooloog worden onderzocht). Gedurende deze twee uur wordt gehele Gildenwijk meermaals doorkruist en worden alle locaties waar gezwermd wordt genoteerd. Tijdens de veldbezoeken dient de minimumtemperatuur boven de 12 graden Celsius te liggen, de windkracht onder de 4 Bft en dient het droog te zijn.

Afbeelding 38: Deelgebieden t.b.v. het onderzoek naar zwermende dwergvleermuizen. In de deelgebieden is aangegeven hoe groot de afstand is bij het volledig doorkruisen van het deelgebied.

6 Administratie, processen en coördinatie

Een SMP is van nature een managementplan. In eerdere hoofdstukken is beschreven hoe middels een nulmeting de beschermde elementen van huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen in kaart zijn gebracht. Daarnaast is een effectenbeoordeling uitgevoerd om te bepalen wat de effecten zijn van de werkzaamheden op de soorten. Voorts zijn mitigatie- en compensatieplannen beschreven om te bepalen hoe de betreffende soorten en functies binnen het SMP gebied worden beheerd. Middels een monitoringsplan worden veranderingen gevolgd en wordt de effectiviteit van de plannen beoordeeld.

Hierbij zijn verschillende actoren en processen betrokken. Om dit in goede banen te leiden is een heldere verdeling van verantwoordelijkheden, een gedegen procesbeschrijving en inzichtelijk administratiesysteem noodzakelijk. In onderhavig hoofdstuk wordt hier uitgebreid op in gegaan. In de samenwerkingsovereenkomst tussen Poort6 en gemeente Gorinchem (zie bijlage 13) zijn afspraken over de administratie, coördinatie en communicatie opgenomen. In de praktijk vormt gemeente Gorinchem de hoofdcoördinator en communicator. Dit wordt hieronder toegelicht.

6.1 Communicatieplan

Het SMP is ontwikkeld voor de gehele Gildenwijk. Gemeente Gorinchem ziet dan ook iedereen die gebruik zou kunnen maken van de gebiedsgerichte ontheffing als stakeholder:

- Particuliere woningeigenaren
- Verenigingen van Eigenaren (VvE's)
- Commercieel vastgoed / projectontwikkelaars
- Maatschappelijk vastgoed
- Gemeentelijk vastgoed

Om deze verscheidene stakeholders te informeren en te betrekken bij het SMP heeft Gemeente Gorinchem een communicatieplan opgesteld (bijgevoegd in bijlage 14). In dit plan staat uitgewerkt hoe de gemeente naar en met de stakeholders zal communiceren middels drie 'hoofdstappen':

- *Informeren*: Bewustwording creëren over het Soorten Management Plan (SMP) en de voordelen ervan.
- *Betrekken*: Betrekken van Particuliere woningeigenaren, Verenigingen van Eigenaren (VvE's), commercieel vastgoed en maatschappelijk vastgoed bij het SMP.
- *Activeren*: Stimuleren tot actie en samenwerking voor de uitvoering van het SMP, om werkzaamheden uit te voeren onder het SMP.

De genoemde stakeholders kunnen op verschillende manieren in aanraking komen met de gemeente, en dus zal de communicatie via verschillende banen lopen. Hieronder wordt dat verschil kort toegelicht.

Interne communicatie gemeente Gorinchem

Voor een gebiedsbrede aanpak is het noodzakelijk dat verscheidene entiteiten binnen gemeente Gorinchem (goed) op de hoogte zijn van onderhavig SMP. Hiertoe is het "projectteam SMP" opgericht, dat bestaat uit de projectleider SMP, projectmedewerker SMP, stadsecoloog, stadsecoloog-buitendienst en communicatieadviseur van gemeente Gorinchem. Ook vanuit Poort6 neemt de projectleider SMP deel aan dit projectteam. Het volledige projectteam SMP komt indien nodig maandelijks, maar tenminste ieder half jaar bijeen om de voortgang van het werk binnen de Gildenwijk te bespreken en de plannen indien nodig aan te passen, op basis van bijvoorbeeld monitoringsresultaten.

Het projectteam SMP vormt hét interne aanspreekpunt binnen gemeente Gorinchem. Daarnaast zijn drie teams van de gemeente actief binnen de reikwijdte van onderhavig SMP:

- Team Vastgoed – dit team houdt zich binnen gemeente Gorinchem bezig met de gemeentelijke panden en andere maatschappelijke gebouwen;
- Team Ruimtelijke ontwikkeling – dit team houdt zich bezig met alle projecten in de bebouwde omgeving en vormt dan ook het eerste contact voor externen die projecten willen uitvoeren in de Gildenwijk;
- Team Stadsbeheer – dit team is verantwoordelijk voor het beheer van het openbaar groen binnen gemeente Gorinchem. Vanuit die rol is zij dus ook actief binnen de Gildenwijk.

Het projectteam SMP zal de drie gemeentelijke teams (team Vastgoed, team Ruimtelijke Ontwikkeling en team Stadsbeheer) actief benaderen om te zorgen dat zij goed op de hoogte zijn van het SMP, middels de volgende werkwijze:

- Op het moment van schrijven van onderhavig SMP, heeft zij de betreffende teams reeds op de hoogte gebracht van de hoofdlijnen uit onderhavig SMP.
- Zodra de gebiedsbrede ontheffing is verleend zal het projectteam SMP (indien nodig met hulp van een externe ecoloog), middels een interne workshop of cursus, de reikwijdte van onderhavig SMP, de randvoorwaarden en maatregelen in groter detail toelichten aan de drie gemeentelijke teams.
- Deze cursus/workshop zal jaarlijks herhaald worden opdat alle (nieuwe) collega's op de hoogte blijven van de wijze waarop onder onderhavig SMP en de gebiedsbrede ontheffing gewerkt kan worden.
 - Dit herhaalmoment biedt ook ruimte voor evaluatie, zowel vanuit team Vastgoed, team Ruimtelijke ontwikkeling en team Stadsbeheer (waar liepen zij (in het kader van het SMP) tegenaan, konden ze op dat moment snel terecht bij het projectteam SMP en kon het probleem worden verholpen), als vanuit het projectteam SMP (hoe verloopt het werk binnen de gehele Gildenwijk, hebben de maatregelen het gewenste effect e.d.). De bevindingen uit dit jaarlijkse overleg zullen worden teruggekoppeld in het halfjaarlijkse overleg binnen het projectteam SMP.
- De stadsecoloog en/of stadsecoloog-buitendienst houden contact met een vertegenwoordiger van ieder team, over lopende projecten en invulling hieraan vanuit het SMP.

Daar het voornemen van gemeente Gorinchem is om in de (nabije) toekomst ook in andere wijken, en uiteindelijk in de gehele gemeente, middels een SMP te werken, zal het projectteam SMP eens per halfjaar een kort verslag delen op het intranet van gemeente Gorinchem.

Communicatie gemeente Gorinchem met particulieren en VvE's

Een kleine greep uit de middelen die worden ingezet ten behoeve van communicatie (zie ook het communicatieplan dat is bijgevoegd in bijlage 14) met particulieren en VvE's:

- Digitale berichten op de website van de gemeente en social media;
- Wijkbijeenkomsten;
- Berichten in lokale media (zoals bijvoorbeeld de wijkkrant);
- Sociaal-maatschappelijke happenings (zoals bijvoorbeeld de activiteit 'maak je eigen vleermuiskast');
- Isolatiekorting en financiële compensatie (zoals bijvoorbeeld gratis aanbieden neststenen aan particulieren en VvE's).

Communicatie gemeente Gorinchem en Poort6

Vanuit Poort6 neemt de projectleider SMP deel aan het projectteam SMP van gemeente Gorinchem en derhalve aan de maandelijkse overleggen van dit team. Daarnaast overlegt deze projectleider SMP van Poort6 (waar nodig) maandelijks met de stadsecoloog(-buitendienst). Tijdens deze overleggen komen de volgende zaken ter sprake:

- De status van de monitoringtaken;
- De planning van de individuele projecten;
- Grootchalige projecten (planning en locatie);
- Opdrachten aan externe deskundigen;
- Opdrachtnemers ecologisch onderzoek;
- Mitigatie-opgave;
- Stand van zaken m.b.t. bekende verblijfplaatsen en nestlocaties;
- Evaluatie van eventuele problemen;
- Terugkoppeling overleg met provincie (o.a. bevoegd gezag).

De stadsecoloog-buitendienst vormt binnen de gemeente het eerste aanspreekpunt voor Poort6 en zal ook actief toezien op de correcte uitvoering van de werkzaamheden van Poort6 (in het kader van het SMP, in de Gildenwijk).

Communicatie met het bevoegd gezag

Zoals opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst tussen Poort6 en gemeente Gorinchem (zie bijlage 13) verloopt de communicatie met het bevoegd gezag via de stadsecoloog. Deze communicatie met het bevoegd gezag kan plaatsvinden op verschillende manieren (zowel passief als actief). Hieronder wordt kort toegelicht op welke wijze dit in ieder geval dient te gebeuren.

Toegang tot SMP-dashboard

Na verlening van de gebiedsbrede ontheffing dient het handhavende bevoegd gezag (Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, hierna OZH) het werk te (kunnen) controleren. Hiertoe krijgt zij (met wachtwoord) toegang tot SMP-dashboard van de Gildenwijk (zie Afbeelding 39) via [Administratiesysteem Soorten Management Plan Gildenwijk Gorinchem](#). De werking van dit dashboard wordt verder toegelicht onder het kopje "administratieplan".

Administratieve uitdraai per kwartaal

Naast het openstellen van het dashboard voor OZH zal de stadsecoloog ieder kwartaal een uitdraai van het administratiesysteem mailen naar OZH (mailadres: toezichtnatuur@ozh.nl).

In deze uitdraai zal het volgende te lezen zijn:

- Lopende werkzaamheden van het afgelopen kwartaal (al eerder gestart);
 - (Geplande) einddatum van die werkzaamheden;
 - Bij het betreffende werk toegepaste/toe te passen natuurinclusieve oplossingen;
 - Initiatiefnemer van het betreffende werk (incl. contactgegevens).
- Startdata nieuwe werkzaamheden uit het afgelopen kwartaal;
 - (Geplande) einddatum van die werkzaamheden;
 - Bij het betreffende werk toegepaste/toe te passen natuurinclusieve oplossingen;
 - Initiatiefnemer van het betreffende werk (incl. contactgegevens).
- Voorziene werkzaamheden komend half jaar;
 - Geplande startdatum (ongeschikt-maak)werkzaamheden;
 - Geplande einddatum van de werkzaamheden;
 - Bij het betreffende werk toe te passen natuurinclusieve oplossingen;
 - Initiatiefnemer van het betreffende werk (incl. contactgegevens).

Indien gewenst vindt naar aanleiding van de opgestuurde uitdraai een overleg plaats tussen de stadsecoloog en de betrokken handhaver.

Rapportage monitoringsresultaten

Naast deze periode terugkoppeling van de planning van werkzaamheden vindt een jaarlijkse terugkoppeling plaats over de monitoringsresultaten. Hiertoe mailt de stadsecoloog in het eerste kwartaal van het kalenderjaar ná uitvoering van de betreffende monitoring een rapportage van die monitoring aan OZH. In die rapportage dient tenminste te zijn opgenomen:

- Monitoringsmomenten;
- Weersomstandigheden op de momenten van monitoring;
- Betrokkenen bij de monitoringsmomenten;
- Resultaten van de monitoring;
- Interpretatie van de resultaten;
- Vertaling van deze interpretatie naar (invloed op) de lokale Svl van de betreffende soorten.

Indien gewenst vindt naar aanleiding van de opgestuurde rapportage een overleg plaats tussen de stadsecoloog en de betrokken handhaver.

Evaluatie t.b.v. verlenging ontheffing

De gebiedsbrede ontheffing wordt aangevraagd voor een periode van vijf jaar (2025 – 2030), met een verlenging van nogmaals vijf jaar (2030 – 2035). Voordat de verlenging kan worden verleend dient er in het eerste kwartaal van 2030 een overleg plaats te vinden tussen de betrokken handhaver van OZH en de stadsecoloog. Indien gewenst kan ook een betrokken toetser van Omgevingsdienst Haaglanden (hierna ODH) aansluiten bij het overleg.

Als voorbereiding op het overleg bereidt de stadsecoloog een evaluatiestuk voor: hierin wordt besproken welke werkzaamheden zijn uitgevoerd in de afgelopen vier jaar, welke voorzieningen er zijn teruggebracht, welke problemen zich voordeden bij (de planning van) de werkzaamheden en hoe die problemen zijn opgelost. Ook dient te worden ingegaan op de monitorings-resultaten van de afgelopen vier jaar, en wat deze (lijken te) zeggen over de Svl van de soorten waarop onderhavig SMP van toepassing is.

Tot slot dient een inschatting te worden gegeven van het werk dat nog verwacht kan worden in het staartje van de eerste ontheffingstermijn (2030) en binnen de doorlooptijd van de verlenging (2030 – 2035), en een prognose wat betreft de Svl van de huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en

laatlager, wanneer verder wordt gewerkt conform onderhavig SMP. Indien die prognose daar reden toe geeft dient een aangepast maatregelenpakket te worden voorgesteld.

6.2 Administratieplan

Zoals in hoofdstuk 4 reeds toegelicht ontvangt de stadsecoloog een melding wanneer voor een project binnen de Gildenwijk een omgevingsvergunningsaanvraag wordt ingediend voor een activiteit die mogelijk van invloed is op beschermde elementen. Particulieren en VvE's die (vanuit de gemeente) géén omgevingsvergunning hoeven aan te vragen via het omgevingsloket, maar toch onder het SMP willen werken (bijvoorbeeld bij na-isolatie van de spouwmuur) dienen een contactformulier in te vullen dat bij de stadsecoloog terecht komt.

Zowel bij de melding als via het contactformulier wordt de stadsecoloog op de hoogte gebracht van de (globale) geplande werkzaamheden en de contactgegevens van de initiatiefnemers. Deze gegevens worden overgenomen in een digitaal administratiesysteem, in de vorm van een GIS-database. Hetzelfde geldt bij werkzaamheden door Poort6 (reeds aangemeld bij de stadsecoloog). Hieronder wordt de werking en reikwijdte van deze digitale GIS-database toegelicht.

Digitale GIS-database

De basis van het administratiesysteem van het SMP is een GIS geoportaal in beheer door de gemeente Gorinchem. De gemeente Gorinchem gebruikt momenteel al een GIS geoportaal om verschillende ruimtelijke aspecten (milieu, ecologie, natuur) te beheren. Iedere wijk binnen de gemeente Gorinchem beschikt daarnaast ook al over een 'Ecologie kaart' waar alle relevante aspecten met betrekking tot de Wet natuurbescherming worden samengevat. Dit portaal kan eenvoudig uitgebreid worden met een speciale kaart/omgeving voor het SMP. Toegang tot het portaal kan verleend worden aan alle betrokkenen (inclusief bevoegde gezagen). Al het in dit SMP weergegeven kaartmateriaal zal verwerkt worden in deze omgeving.

Het adressenboek dat opgesteld is in het kader van het SMP (zie bijlage 4) is de onderliggende database waarop het GIS geoportaal voornamelijk zal draaien.

In de praktijk zullen tenminste de volgende aspecten in de GIS omgeving zichtbaar zijn:

- **Resultaten van de nulmeting en effectenbeoordeling**, zowel in de vorm van punten (specifieke locaties van de aangetroffen nesten, rust- en voorplantingsplaatsen) als vakken (contouren bebouwing met hieraan gekoppeld de resultaten van het basisonderzoek – zie Afbeelding 29, en de effectenbeoordeling – zie Afbeelding 30). Deze "beschermde elementen-kaart" is bijgevoegd op A3-formaat in bijlage 6.
- **Mitigatieplan in tijd**: in de GIS omgeving zal per gebouw en voor het hele SMP gebied zichtbaar zijn welke mitigerende maatregelen in tijd, afhankelijk van het deelgebied zie Afbeelding 31; van toepassing zijn. Eventuele restricties (bijvoorbeeld het maximaal aantal gebouwen dat binnen een deelgebied tegelijkertijd ongeschikt gemaakt mag worden) zullen ook hierin verwerkt worden.
- **Planning werkzaamheden**: in de GIS omgeving zal per gebouw aangegeven worden welke werkzaamheden uitgevoerd worden en wanneer deze gepland staan. Ook zal bijgehouden worden welke werkzaamheden lopende zijn en welke werkzaamheden afgerond zijn. Een deel van de werkzaamheden is al bekend en dus al opgenomen in de database.
De stadsecoloog zal elke nieuwe aanvraag (in samenwerking met GIS medewerker van de gemeente Gorinchem) toevoegen aan de database, en zo de planningsgegevens in de kaart up-to-date houden.
- **Compensatie van voortplantings- en rustplaatsen**: in de GIS omgeving zal een overzicht bijgehouden worden van de te realiseren voorzieningen. Een voorbeeld: de afspraken wat betreft aan te brengen voorzieningen, tussen de stadsecoloog-buitendienst en de initiatiefnemer – worden in de database opgenomen.
Indien de geplande voorzieningen gerealiseerd zijn (en de werkzaamheden afgerond), dan zal dit ook worden aangegeven in de GIS-database.
- **Overige zaken**: Om alle informatie inzichtelijk te houden zal alle documentatie die van toepassing is op een bepaald adres aan dat adres gekoppeld worden. Denk hierbij aan:
 - Ingevuld contactformulier voor deelname aan SMP;
 - Ingevuld en ondertekend toestemmingsformulier voor deelname SMP;
 - Te volgen ecologisch werkprotocol;
 - Logboek met foto's, gemaakt door een ecologisch deskundige (zoals bijvoorbeeld de stadsecoloog-buitendienst);

- o Communicatie met het bevoegd gezag.

In Afbeelding 39 is een impressie van hoe het GIS-dashboard eruit ziet weergegeven. In bijlage 6 is de kaart die gedeeltelijk te zien is op onderstaande afbeelding in A3-formaat opgenomen.

Afbeelding 39: Impressie van het GIS-dashboard.

6.3 Managementplan

Binnen het projectteam SMP is niet iedereen eindverantwoordelijke voor de verschillende acties. De personen die het vaakst eindverantwoordelijke zijn betreffen de projectleider SMP en de stadsecoloog. In Tabel 12 zijn de verschillende acties, planning van die acties, stakeholders bij die acties en eindverantwoordelijken van die acties benoemd.

Tabel 12: Stakeholders en eindverantwoordelijke, benoemd per (type) actie, binnen gemeente Gorinchem. Afgeronde elementen zijn groen gearceerd, elementen die zijn opgestart (maar nog niet rond) zijn blauw gearceerd.

Periode	Actie	Stakeholders	Eindverantwoordelijke
Januari 2024	Stadsecoloog aannemen bij Gemeente Gorinchem	Teammanager Stadsontwikkeling	Teammanager Stadsontwikkeling
Augustus 2024	Opstellen van communicatiecampagne	Projectmedewerker team SMP en Communicatieadviseur	Projectleider SMP (gemeente)
September 2024	Opstellen Meldpunt voor inwoners met postcodecheck	Projectmedewerker team SMP en Communicatieadviseur	Projectleider SMP (gemeente)
Oktober 2024	GIS geoportaal voor administratie SMP lanceren: Administratiesysteem Soorten Management Plan Gildenwijk Gorinchem (wachtwoord nodig)	Stadsecoloog, GIS medewerker gemeente Gorinchem, Projectmedewerker SMP en projectleider SMP (Poort6)	Projectleider SMP (gemeente)
Oktober 2024	Start uitvoering communicatiecampagne (intern & extern)	Projectmedewerker SMP en Communicatieadviseur	Projectleider SMP (gemeente)
Oktober 2024	Inrichting van werkzaamheden met omgevingsvergunningen afdeling	Projectmedewerker SMP en Stadsecoloog	Projectleider SMP (gemeente)
Oktober 2024 t/m 2035	GIS geoportaal actualiseren / up-to-date houden	Stadsecoloog, Stadsecoloog - buitendienst, GIS medewerker gemeente Gorinchem en Extern Ecologisch adviesbureau (indien nodig)	Stadsecoloog

Periode	Actie	Stakeholders	Eindverantwoordelijke
September 2025 tot en met 2035	Begeleiding particulieren die willen deelnemen aan het warmtenet (zie ook paragraaf 6.1)	Stadsecoloog en Projectmedewerker SMP	Projectleider SMP (gemeente)
September 2025	Gedetailleerde uitleg SMP en gebiedsbrede ontheffing, incl. achtergrond en randvoorwaarden.	Stadsecoloog – Team Vastgoed Stadsecoloog – Team Ruimtelijke ontwikkeling Stadsecoloog – Team Stadsbeheer Stadsecoloog-buitendienst – Poort6	Stadsecoloog
2025 – 2035: maandelijks	Tussentijdse overleggen	Stadsecoloog – Team Vastgoed Stadsecoloog – Team Ruimtelijke ontwikkeling Stadsecoloog – Team Stadsbeheer Stadsecoloog-buitendienst – Poort6	Stadsecoloog
2025 – 2035: maandelijks	Tussentijdse overleggen	Projectleider SMP (Poort6) – Projectleiders Poort6	Projectleider SMP (Poort6)
September 2025 t/m 2035	Ecologische begeleiding tijdens uitvoering werkzaamheden	Stadsecoloog, Projectmedewerker SMP, GIS medewerker gemeente Gorinchem, projectleider SMP (Poort6) en Extern Ecologisch adviesbureau (indien nodig).	Stadsecoloog
April 2026	Start uitvoering mitigerende maatregelen bij Particulieren, VvE's en resterende panden.	Stadsecoloog en Projectmedewerker SMP	Projectleider SMP (gemeente)
2026 – 2035: jaarlijks Drie tellingen tussen 1 april en 15 juli	MUStellingen	Stadsecoloog-buitendienst Extern Ecologisch adviesbureau (indien nodig)	Stadsecoloog
2026 – 2035: jaarlijks Drie tellingen tussen 1 april en 15 juli	MUStellingen	Stadsecoloog-buitendienst Extern Ecologisch adviesbureau (indien nodig)	Stadsecoloog
2026 – 2035: jaarlijks tussen 1 april en 15 mei	Controle bekende nestlocaties en permanente voorzieningen huismussen	Stadsecoloog-buitendienst Extern Ecologisch adviesbureau (indien nodig)	Stadsecoloog
2026 – 2035: halfjaarlijks	Bespreking resultaten tot nu toe en eventueel benodigde aanpassingen in werkwijze	Projectteam SMP	Projectleider SMP (gemeente)
2026, 2028, 2030, 2032, 2034: Drie bezoeken tussen 15 mei t/m 15 juli & één bezoek in augustus	Nachtelijk onderzoek naar zwermende gewone dwergvleermuizen bij kraam- en/of massa-winterverblijfplaatsen	Stadsecoloog-buitendienst Extern Ecologisch adviesbureau (indien nodig)	Stadsecoloog
2026 – 2035: jaarlijks Eén bezoek in juni en één bezoek in augustus	Controle ingebouwde kraam- en massa-wintervoorzieningen op tekenen van bewoning (poepjes e.d.)	Stadsecoloog-buitendienst Extern Ecologisch adviesbureau (indien nodig)	Stadsecoloog
2026 – 2035: jaarlijks Drie tellingen tussen 15 juli en 15 september	VleerMUS-monitoring	Stadsecoloog-buitendienst Extern Ecologisch adviesbureau (indien nodig)	Stadsecoloog
2027 – 2035: Jaarlijks	Update uitleg over SMP en evaluatiemoment	Stadsecoloog – Team Vastgoed Stadsecoloog – Team Ruimtelijke ontwikkeling Stadsecoloog – Team Stadsbeheer Stadsecoloog-buitendienst – Poort6	Stadsecoloog

Zoals duidelijk blijkt uit Tabel 12 zal de projectleider SMP (gemeente) vooral verantwoordelijk zijn voor het opstarten van interne processen die het voor de verschillende partijen mogelijk maakt om onder het SMP te werken. De stadsecoloog is wat meer *hands on* betrokken bij het SMP: hij maakt meer inhoudelijke afwegingen.

Wat er allemaal bij die afwegingen komt kijken is reeds uitgebreid besproken in hoofdstuk 4. De projectleider SMP (Poort6) vormt de (verantwoordelijke) schakel tussen alle projectleiders van Poort6 die werken in de Gildenwijk en het projectteam SMP, en dan met name de stadsecoloog en stadsecoloog-buitendienst.

Indien zich incidenten of andere onverwachte gebeurtenissen voordoen, dan worden deze direct gedeeld met de stadsecoloog en de projectleider SMP van de gemeente. Zij kunnen vervolgens beslissen om bijvoorbeeld een extra overlegmoment van het projectteam SMP in te plannen, of contact zoeken met het bevoegd gezag (OZHZ). De gevolgen van dergelijke incidenten en/of de gekozen oplossingen worden schriftelijk vastgelegd en door de stadsecoloog toegevoegd aan het administratiesysteem.

7 Referentielijst

- Bij12 (2017) Kennisdocument Huismus, versie 1.0
- Bij12 (2022) Kennisdocument Huismus, versie 2.1
- Bij12 (2017) Kennisdocument Gierzwaluw, versie 1.0
- Bij12 (2023) Kennisdocument Gierzwaluw, versie 2.0
- Bij12 (2017) Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, versie 1.0
- Bij12 (2024) Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, versie 2.0
- Bij12 (2017) Kennisdocument Ruige dwergvleermuis, versie 1.0
- Bij12 (2024) Kennisdocument Ruige dwergvleermuis, versie 2.0
- Breur, T.D. 2019. *Vleermuisonderzoek Gorinchem, Complex 404. Rapportcode: SO19018v01. Breur Ecologie & Onderzoek. Dordrecht*
- Breur, T.D. 2020. *Vleermuisonderzoek Gorinchem, Complex 408. Rapportcode: SO19050v01. Breur Ecologie & Onderzoek. Dordrecht.*
- Breur, T.D. 2021. *Soortgericht onderzoek. Gorinchem, Complex 406, Rapportcode: SO20074v01. Breur Ecologie & Onderzoek. Dordrecht*
- Epe, M., E.A. Jansen, M.J. Schillemans (2021). *vleerMUS in het kader van SMP's Arcadis. Documentnummer N202103. Zoogdierstichting, Nijmegen, d.d. 09-08-2021.*
- Feyerabend, F., & Simon, M. (2000): *Use of roosts and roost switching in a summer colony of 45kHz phonic type pipistrelle bats (Pipistrellus pipistrellus Schreber, 1774).* Myotis, 38: 51–59.
- Gemeente Gorinchem (2017). *Beleidsplan duurzaamheid 2017-2021, d.d. mei 2017.*
- Gemeente Gorinchem (2023). *Gorinchem klimaatproof – Samen maken we Gorinchem klimaatproof! Klimaatadaptatiestrategie Gorinchem 2023 – 2027.*
- Korsten, E., E.A. Jansen, M. Boonman, M.J. Schillemans en H.J.G.A. Limpens (2016) *Swarm and Switch: On the trail of the hibernating common pipistrelle.* Bat News. No. 110. p. 8-10. Bat Conservation Trust. London
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, *Zoogdieren van West-Europa. 2^e druk 2003 VZZ. Uitgeverij KNNV.*
- Meschede, A. & Heller, K.-G. (2002): *Ökologie und Schutz von Fledermäusen in Wäldern. – Münster(Landwirtschaftsverlag) – Schriftenreihe für Landschaftspflege und Naturschutz 66, 374 S.*
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (2011) *Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis - Pipistrellus pipistrellus.*
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (1979). *Vogelrichtlijn. 79/409/EEG.*
- Nationale Databank Flora en Fauna (2016), *NDFF Uitvoerportaal.*
- Omgevingsdienst Haaglanden (2023). *Richtlijn soortenmanagementplannen Zuid-Holland, versie 2, d.d. oktober 2023.*
- Rijksoverheid (2012). Versie 0.4. *Memorie van toelichting bij het voorstel van wet met regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming)*
- Rijksoverheid (2016). *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden. Stb-2016-34 ISSN 0920 – 2064 's-Gravenhage 2016. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de Natuur (Wet natuurbescherming).*
- Sendor, T. (2002). *Population ecology of the pipistrelle bat (Pipistrellus pipistrellus Schreber, 1774): the significance of the year-round use of hibernacula for life histories.*
- SOVON Vogelonderzoek Nederland. <https://www.sovon.nl/>
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2018. *Vogelatlas van Nederland. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering. Tweede druk, Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.*
- VanderHelm Milieubeheer B.V. (2020). GIGO20201166. *Plan van Aanpak "nulmeting" SMP Gildenwijk, d.d. 8-12-2020.*
- VanderHelm Milieubeheer B.V. (2021). GIGO20201166. *Resultaten veldonderzoek vorstzwermende dwergvleermuizen Gildenwijk, d.d. 22-02-2021.*
- VanderHelm Milieubeheer B.V. (2022). GIGO20210650. *Gebiedsbrede ecologische quickscan Gildenwijk, d.d. 02-08-2022.*
- Voortman, T. & Bakker, G. (2020): *Maternity roost site use of common pipistrelles.* DEINSEA 19: 1 16 [2020]
- Zoogdierverseniging. *Zoogdieratlas. <http://www.zoogdierverseniging.nl/zoogdieratlas>*

BIJLAGE 1 Kwaliteitsborging en verantwoording

Deskundigheid

De uitvoerend ecologen voldeden ten tijde van de onderzoeken aan ten minste één van de door het Ministerie van Economische Zaken genoemde voorwaarden en zijn daarmee gekwalificeerd als deskundige. Deze voorwaarden zijn vermeld in Box 1.

Box 1: Voorwaarden voor deskundigheid, Ministerie van Economische Zaken.

Het Ministerie verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals de Zoogdiervereeniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of soortenbescherming.

Volledigheid onderzoek

De ecologische quickscan betreft een onderzoek naar onder andere de (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in en nabij het projectgebied. Het onderzoek is gebaseerd op een bureaustudie en een éénmalig veldbezoek. Voor een volledige inventarisatie van alle aanwezige flora en fauna ter plaatse van het projectgebied dient een soortgericht onderzoek te worden uitgevoerd wat veelal gebonden is aan bepaalde perioden in het jaar.

Uit een soortgericht onderzoek kan naar voren komen dat beschermde soorten aanwezig zijn en dat daarop een negatief effect ontstaat. Mitigerende en/of compenserende maatregelen zijn dan nodig en mogelijk dient een ontheffing te worden aangevraagd om de werkzaamheden te kunnen uitvoeren. Deze vervolgstappen zijn geen onderdeel van de ecologische quickscan.

Kwaliteitsborging

VanderHelm Milieubeheer B.V. is lid van het 'Netwerk Groene Bureaus (NGB) - Brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging'. De werkzaamheden die door VanderHelm Milieubeheer B.V. worden uitgevoerd, zijn gebaseerd op de door de NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010).

VanderHelm Milieubeheer B.V. is VCA** (versie 2008/05) gecertificeerd.

Onderhavig project is uitgevoerd in overeenstemming met het kwaliteitssysteem van VanderHelm Milieubeheer B.V.

Verantwoording

VanderHelm Milieubeheer B.V. is een onafhankelijk adviesbureau en verklaart hierbij geen financiële of juridische belangen te hebben bij de uitkomst van het gevoerde onderzoek.

BIJLAGE 2 Regionale situatiekaart projectgebied

BIJLAGE 3 Begrippenlijst

Term	Uitleg
Aantikken	In het geval van gierzwaluw en vleermuis: Herhaaldelijk zeer dicht langs een deel van een object vliegen en/of kortstondig aan dit deel van het object blijven hangen, om daarna weer weg te vliegen.
Adressenboek	Bestand waarin alle bekende adressen binnen het SMP-gebied zijn gekoppeld aan belangrijke gegevens (met betrekking tot het SMP)
Appartement	Alle woningen in een appartementenblok (dus ook die op de begane grond)
Balts	Gedrag waarbij sociaal geluid herhaaldelijk en veelvuldig wordt ge-uit met als doel een (potentiële) nestlocatie of paarverblijfplaats/baltsterritorium te adverteren.
Baltsterritorium	Het gebied dat door een territoriaal mannetje gebruikt wordt om de paarverblijfplaats te adverteren.
Batdetector	Geluids-apparatuur die (ultrasoon)geluid omzet in hoorbaar geluid.
Bezoekronde	Onderdeel van het veldonderzoek. Tijdens één bezoekronde wordt het gehele gebied overzien, volgens de methode die voor dat onderzoeksmoment geldt. Een bezoekronde kan meerdere veldbezoeken behelzen, als het bijvoorbeeld is opgedeeld in meerdere deelgebieden en niet alle deelgebieden tegelijk worden onderzocht. Het gehele veldonderzoek bestaat uit meerdere bezoekronden.
Bureaustudie	Passief onderzoek, waarbij gebruik gemaakt wordt van literatuurbronnen en bestaande data.
Compensatie / compenserende maatregelen	Compenserende maatregelen worden op een andere locatie getroffen om de effecten op een populatie achteraf te herstellen.
Conventioneel onderzoek	Regulier onderzoek
Energiezuinige woningen	Woningen met energielabel B, A of hoger
Expert judgement	Een oordeel, geveld op basis van de vaardigheden en gespecialiseerde kennis van een expert op het betreffende gebied.
Fase 1	790 woningen, verspreid over 6 deellocaties, worden aangesloten op het warmtenet, in de periode 2022-2025.
Fase 2	Woningen en andere gebouwen, verspreid over 4 deellocaties, worden aangesloten op het warmtenet, in de periode 2025-2035
Foerageergebied	Jachtgebied
Gebiedsbrede aanpak	Aanpak die niet gericht is op (een) enkel(e) object, maar een gebied met als minimale grootte een CBS-buurt of -wijk, zoals bijvoorbeeld de Gildenwijk, onderhanden neemt.
Gebouwbewonende soorten	Diersoorten die voor hun voortplantings- en rustlocaties gebruik maken van bebouwing
Gemeente Gorinchem	De gemeente als bestuursorgaan, van het gebied binnen de gemeentegrens van Gorinchem.
Gildenwijk	Een wijk in de gemeente en de stad Gorinchem, die ligt ingeklemd tussen de A27, Banneweg en een spoorlijn.
GIS geoportaal	Betreft een verzameling van digitale kaarten die online gedeeld worden via een GIS viewer in beheer bij Gemeente Gorinchem. In deze omgeving zal één overzichtelijke kaart beschikbaar zijn waarin alle relevante informatie van het SMP wordt samengevat. Deze kaart wordt ook gedeeld met het bevoegd gezag.
Gorinchem	Stad in Zuid-Holland, die deel uitmaakt van gemeente Gorinchem.
Groen	Bomen, struiken, kruidenrijke vegetaties en gazon, in het openbaar gebied (onder gemeentelijk beheer).
Grondgebonden woning	Rijwoning, vier- of twee-onder-één dak, vrijstaande woning.
GSvl	Gunstige staat van instandhouding
Hoekwoning	Woning op de hoek van een rij grondgebonden woningen. Deze woningen beschikken over een kop- en twee langsegevels, en verschillen daarin van een tussenwoning.
Hotspot	Gebied met een concentratie van voortplantings- en rustplaatsen en/of andere belangrijke elementen.
Individuele winterverblijfplaats	Verblijfplaats van één of enkele dieren tijdens milde winters
Inpandig	Aan de binnenkant van woningen en gebouwen. Dit betreffen <u>geen</u> werkzaamheden aan de spouw, gevel of het dak.
Invlieger	Dier dat invliegt in een verblijfplaats of nestlocatie.
Kraamverblijfplaats	Verblijfplaats van een groep vleermuizen (vrouwjes), waarbij is vastgesteld dat de vrouwjes regelmatig terugkeren om de jongen te zogen of waarbij de jongen in de verblijfplaats zijn vastgesteld na uitvliegen van de moeders
Kraskras doorlopen/kraskras doorfietsen	Het volledig doorkruisen van een deelgebied: Alle straten en stegen in het deelgebied bewandelen of befietsen, waardoor iedere woning aan voor en achterzijde wordt gezien/gehoord, tijdens het monitoringsonderzoek.
Literatuuronderzoek	Bureaustudie
Massa-winterverblijfplaats	Verblijfplaats van vele tientallen tot duizend(en) gewone dwergvleermuizen, in de winter, waarbij zwermgedrag is vastgesteld tijdens vorstperiodes
Minst kwetsbare periode	De periode van het jaar waarin de betreffende soort - op populatieniveau - de minste hinder zal ondervinden van verstoringen

Term	Uitleg
Mitigatie / mitigerende maatregelen	Mitigerende maatregelen hebben als doel de negatieve effecten op de plaats van de handeling tot een minimum te beperken.
Monitoringsplan	Plan van Aanpak ten behoeve van het monitoren van het gebruik van de Gildenwijk door huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis.
Na-isoleren	Vullen van een lege spouw, bijvullen van eerder aangebrachte isolatie in de spouw van een gebouw, aanbrengen van een buitenschil op de gevel van een gebouw, aanbrengen van isolatiemateriaal aan de binnenzijde van een gebouw (bijvoorbeeld in het dak).
Natuurinclusieve bouw	Nieuwbouw en renovatie waarbij met opzet ruimte voor flora en fauna wordt ingebouwd. Dit kan bijvoorbeeld door een spouw teogankelijk te maken, maar ook door nestkasten in te bouwen.
Nazomer	Augustus en september.
Nest(indicerende) waarnemingen	Waarnemingen die wijzen op de aanwezigheid van een nest. Bij de huismus kan dit bijvoorbeeld betreffen: een tjlpend mannetje, huismussen die met nestmateriaal een mogelijke nestholte in gaan, een mannetje en een vrouwtje die een nestholte ingaan, enz. Bij de gierzwaluw kan dit bijvoorbeeld betreffen: een gierzwaluw die een nestholte in gaat, gierzwaluwen die gierend langs een gevel vliegen, piepende jonge gierzwaluwen, die buiten hoorbaar zijn vanuit de nestholte.
Nulmeting	Het soortgericht onderzoek naar huismus, gierzwaluw en vleermuizen dat de basis vormt voor het soortenmanagementplan. Dit onderzoek is erop gericht om de belangrijkste elementen van de onderzochte soorten vast te stellen.
Ochtendbezoek	Veldbezoek dat is uitgevoerd tot aan of in de ochtend. In het geval van vleermuizen wordt hiermee bedoeld: de laatste uren van de nacht (tot zonsopkomst).
Ochtendronde	Ochtendbezoek
ODH	Omgevingsdienst Haaglanden
Omgevingsbezoek	Bezoek in het veld, aan de omgeving van het eigenlijk onderzoeksgebied. Bijvoorbeeld: Een veldbezoek ten behoeve van het vaststellen van uitvliegende vleermuizen in het voorjaar is voorbij, waarna in de omgeving van het onderzoeksgebied wordt gekeken naar foeragerende of zwermende vleermuizen.
Ongeschikt maken	Potentiële verblijfplaatsen worden zodanig behandeld dat dieren die gebruik maken van deze verblijfplaatsen deze nog wel kunnen verlaten, maar niet meer terug in de verblijfplaats kunnen. Het object wordt daardoor ongeschikt als verblijfplaats.
Paarverblijfplaats	Verblijfplaats van een vleermuis, waarbij territoriaal gedrag is waargenomen in het paarstizoen
Participatief proces	Proces waarbij burgers wordt gevraagd om mee te doen, het wordt niet opgelegd.
Particulieren	Eigenaren van koopwoningen die los van een vve opereren.
Poort6	Woningbouwcorporatie Poort6
Potentiekaart	Kaart waarop is aangegeven in welke delen van de Gildenwijk potentiële verblijfplaatsen aanwezig zijn voor de betreffende soort, evenals potentiële locaties van andere belangrijke structuren
Potentiële verblijfplaats	Iedere locatie waarvan niet kan worden uitgesloten dat zich daar een voortplantings- of rustplaats van fauna bevindt.
Projectgebied	Het gehele gebied waar het soortenmanagementplan betrekking op heeft, in dit geval de Gildenwijk te Gorinchem
Regulier onderzoek /onderzoek op reguliere wijze	Onderzoek dat erop gericht is om elementen van de onderzochte soorten uit te sluiten. Dit onderzoek wordt uitgevoerd conform de betreffende protocollen en richtlijnen.
Schuilplaats	Locatie waar een dier kan schuilen bij (mogelijke aanwezigheid van) slechte weersomstandigheden of predatoren.
SMP	Soortenmanagementplan
Svl	Staat van Instandhouding
Tuin	Groen in privébeheer bij de eigenaren/huurders van gebouwen
Tussenwoning	Grondgebonden rijwoningen die aan een andere grondgebonden rijwoning grenzen. Deze woningen beschikken over twee langsegevels, maar <u>niet</u> over een kopgevel.
Uitvlieger	Dier dat uitvliegt uit een nestlocatie of verblijfplaats.
Veldbezoek	Locatiebezoek, waarbij in het veld wordt gekeken naar bijvoorbeeld potentiële verblijfplaatsen.
Veldwerker	Persoon die veldbezoeken uitvoert.
Verduurzaming	Terugbrengen van emissies door gebruikt te maken van energiebronnen die hernieuwbare energie leveren (niet fossiel) en warmteverlies tegen te gaan middels isolatie
Vorstzwermen	Zwermen bij temperaturen onder het vriespunt.
VvE's	Verenigingen van Eigenaren, deze zijn vooral actief in appartementenblokken met koopwoningen.
Warmtenet	Netwerk van ondergrondse leidingen, via welke warmte uit oppervlaktewater en uit afvalwater naar woningen wordt geleid.
Warmtecamera	Warmtebeeldcamera: deze apparatuur relatieve temperatuursverschillen zichtbaar en maakt het daardoor mogelijk om zoogdieren in de nacht te zien, zonder gebruik van verlichting.
Winterperiode	November tot en met maart.

Term	Uitleg
WP	Werkprotocol: hierin staat vermeld aan welke randvoorwaarden voldoen moet worden tijdens uitvoering werk.
Zandbad	Locatie met zand waar bijvoorbeeld huismussen in "badderen" in hun strijd tegen parasieten.
Zomerverblijfplaats	Verblijfplaats van een of meerdere vleermuizen, waarbij geen specifiekere functie (kraamverblijfplaats, paarverblijfplaats of verblijfplaats waarin de vleermuis in winterslaap gaat) kon worden vastgesteld.
Zwermen (vleermuizen)	Herhaaldelijk aantikken (in de nabijheid) van een invliegopening van een verblijfplaats.

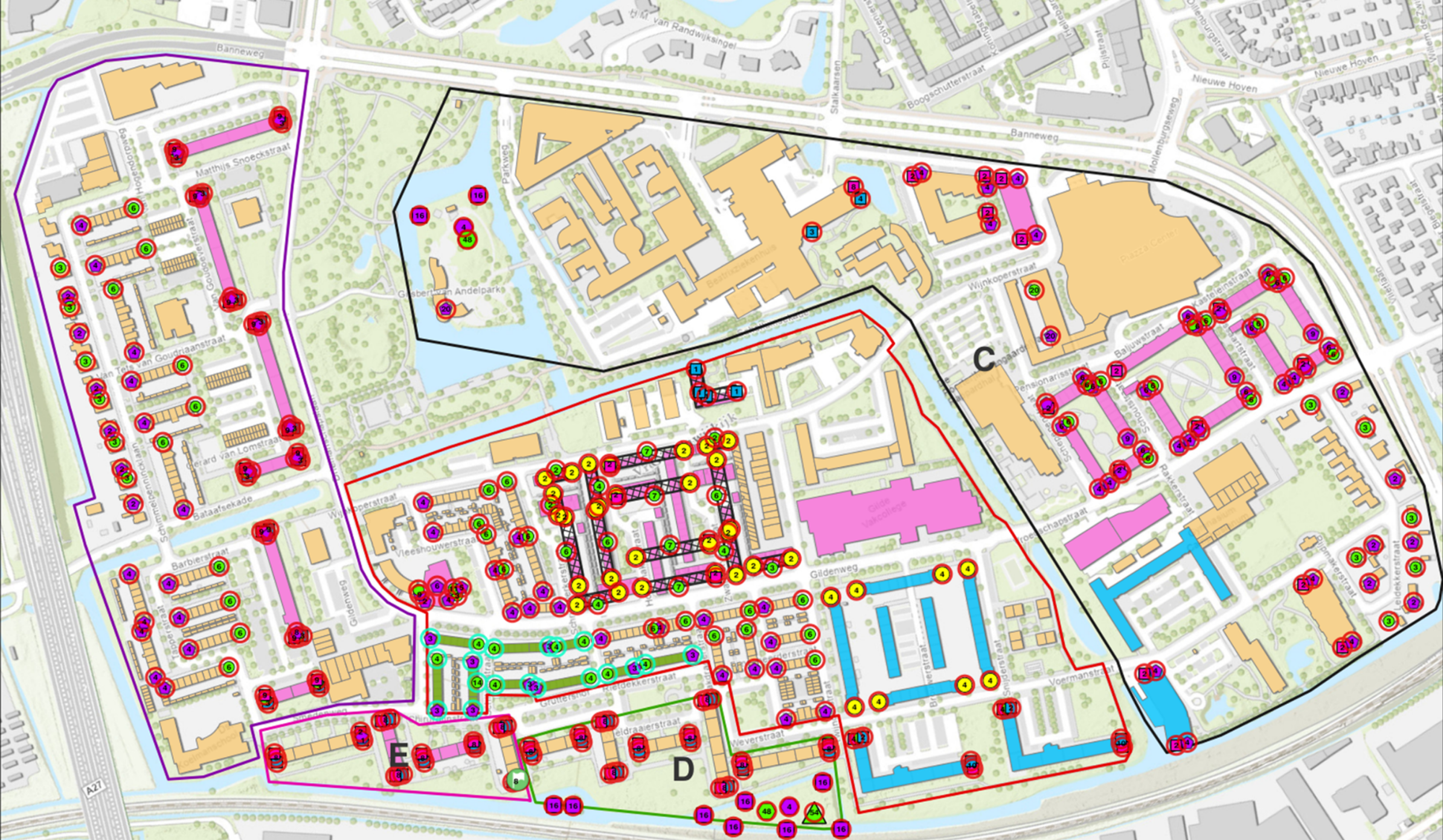
BIJLAGE 4 Adressenboek

(wordt separaat geleverd)

BIJLAGE 5 Basisrapport nulmeting

(wordt separaat geleverd)

BIJLAGE 6 GIS-Dashboard, mitigatiekaart en beschermde elementen-kaart

Status ecologische begeleiding SMP

Werk in uitvoering

Werk afgerond

Permanente mitigatie - status

Nog niet ingebouwd

Ingebouwd, nog niet in gebruik genomen SMP soorten

Ingebouwd, in gebruik genomen SMP soorten

Permanente mitigatie

Fauna til huismussen

Fauna til vleermuizen

Grote inbouwkast kraam vleermuizen

Grote inbouwkast massawinter vleermuizen

Huismussen til

Inbouwkast huismus/gierzwaluw

Kleine inbouwkast vleermuizen

Vleermuispaalkasten

Maatwerk voorziening vleermuizen

Status bebouwing SMP gebied

Nog geen werkzaamheden bekend

Werk fase 1 in voorbereiding (bebouwing nog geschikt)

Werk fase 2 in voorbereiding (bebouwing nog geschikt)

Werk (overig) in voorbereiding (bebouwing nog geschikt)

Werk in uitvoering (bebouwing ongeschikt)

Werk afgerond

Nieuwbouw (gepland)

Gebouw gesloopt

Deelgebieden mitigatie

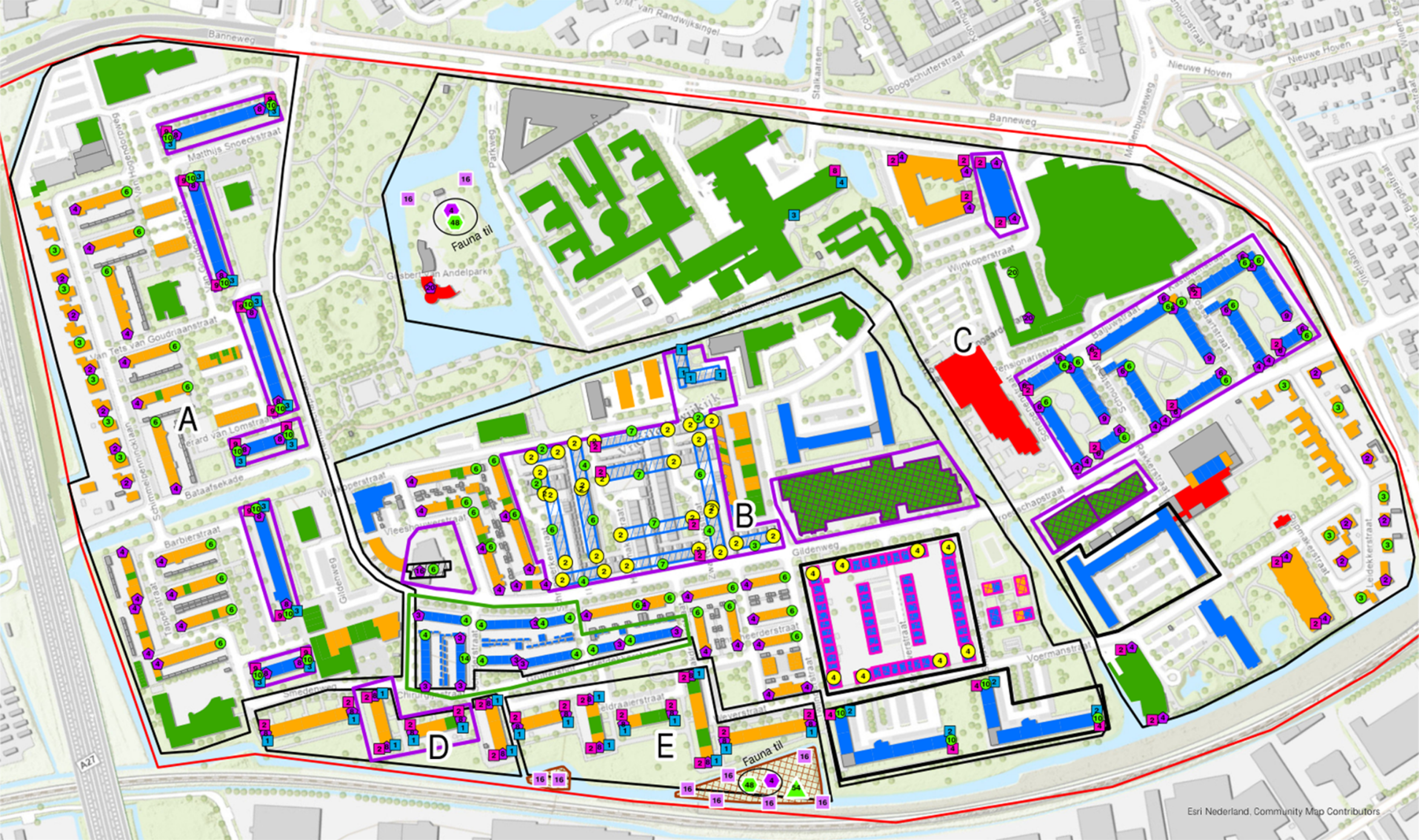
A

B

C

D

E

Esri Nederland, Community Map Contributors

Projectbegrenzing SMP

Deelgebieden mitigatie

Woningbouwcorporatie (Stichting Poort6)

Nieuwbouw (Stichting Poort6)

Particuliere woningen / VvE's

Overige nieuwbouw

Gemeente Gorinchem

Overige bedrijven/belanghebbenden

Onbekend

Fases SMP (bekende werkzaamheden)

Reguliere ontheffing (2022-2025)

Fase 1 SMP (2023-2025)

Fase 2 SMP (2025-2035)

Permanente mitigatie (aantal alternatieve verblijven)

Kleine inbouwkast vleermuizen

Vleermuisvriendelijke kopgevel of schoorsteen

Grote inbouwkast kraam vleermuizen

Grote inbouwkast massawinter vleermuizen

Inbouwkast huismus/gierzwaluw

Extra (mogelijk): Huismussen til

Extra (mogelijk): Fauna til vleermuizen

Extra (mogelijk): Fauna til huismussen

Optioneel: Vleermuispaalkasten

Overige mitigatie

Mitigatie-eiland

Natuurinclusief bouwen

Maatwerk-mitigatie

MITIGATIEKAART

VANDERHELM MILIEUBEHEER B.V.
Nobelsingel 2
2652 XA Berkel en Rodenrijs

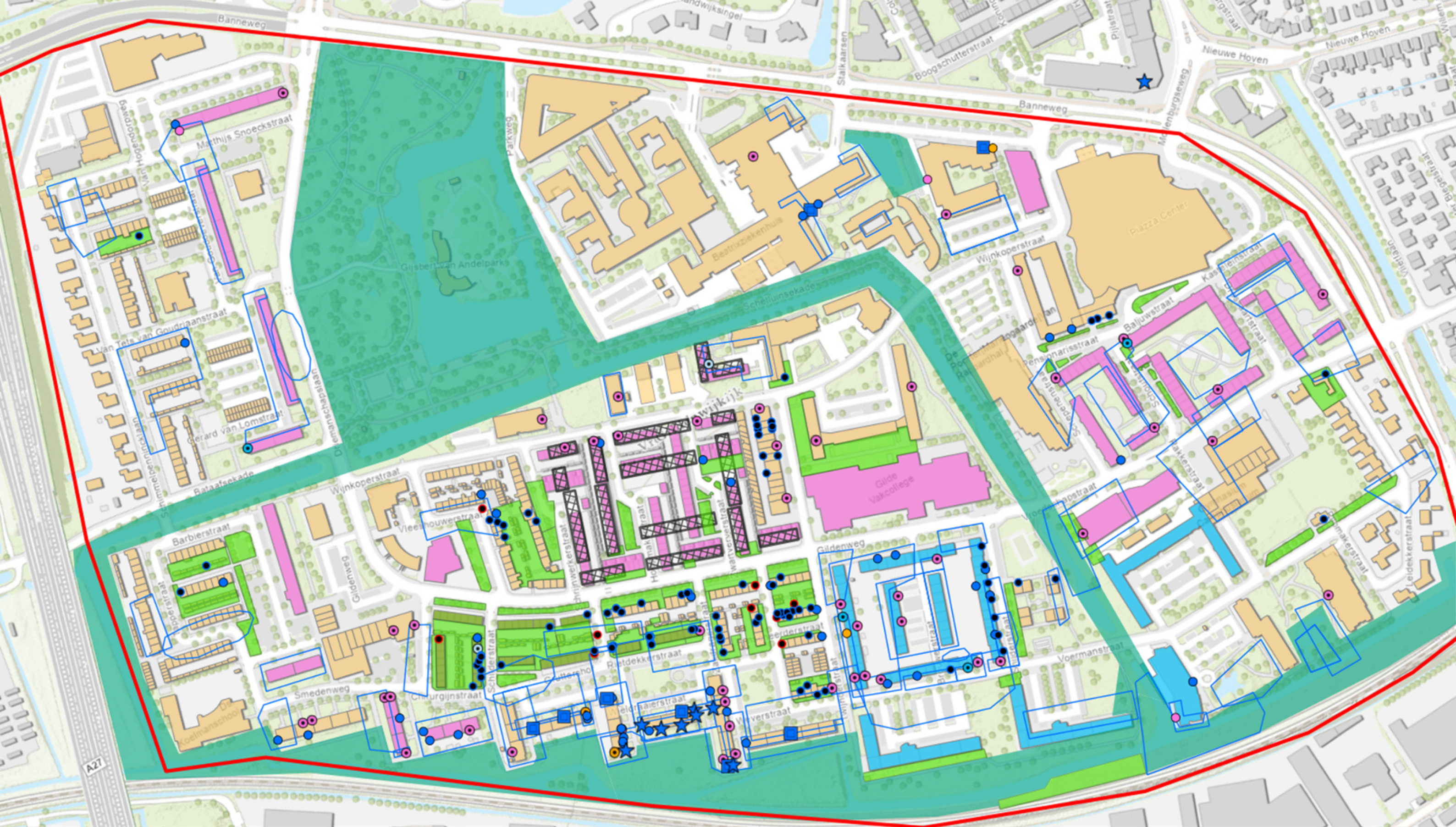
Projectcode: GIGO20221296

Formaat: A3

Soortmanagementplan Gildenwijk te Gorinchem

Meter
0 40 80 120

● Conclusies_SMP - Nestindicerende waarnemingen huismus Gildenwijk ● Conclusies_SMP - Nestindicerende waarnemingen gierzwaluw Gildenwijk Conclusies_SMP - Verblijfplaatsen vleermuizen ★ gewone dwergvleermuis, kraamverblijfplaats ■ gewone dwergvleermuis, (massa) winterverblijfplaats ● gewone dwergvleermuis, paarverblijfplaats ● gewone dwergvleermuis, zomer- en/of paarverblijfplaats ● gewone dwergvleermuis, zomerverblijfplaats ● laatvlieger, aantikkende dieren	● laatvlieger, zomerverblijfplaats ● ruige dwergvleermuis, paarverblijfplaats ● ruige dwergvleermuis, zomerverblijfplaats ■ Baltsterritoria vleermuizen Conclusies_SMP - Belangrijke groenstructuren ■ essentieel groen huismus ■ essentieel foerageergebied vleermuizen Status werkzaamheden ■ Nog geen werkzaamheden bekend	■ Werk fase 1 in voorbereiding (bebouwing nog geschikt) ■ Werk fase 2 in voorbereiding (bebouwing nog geschikt) ■ Werk (overig) in voorbereiding (bebouwing nog geschikt) ■ Werk in uitvoering (bebouwing ongeschikt) ■ Werk afgerond ■ Nieuwbouw (gepland) ■ Gebouw gesloopt ■ Projectbegrenzing SMP

BIJLAGE 7 Berekeningen (alternatieve) verblijfplaatsen

De input voor onderstaande tabel staat uitgewerkt op de volgende pagina.

	INBOUW per FASE per soortfunctiecombinatie				TOTAAL INBOUW	GEWENSTE INBOUW	geplande factor	daadwerke- lijke factor	#verblijven/nesten
	FASE 0	FASE 1	FASE 2	OVERIG					
GD - zomer	25,59	0,00	173,25	412,29	611	640	Individueen x4	3,8	1344 VM totaal
GD - paar	1,00	8,00	107,11	61,45	178	216	Individueen x4	3,3	3,8 per vleermuis
GD - kraam	0,00	20,00	160,00	110,00	290	105	Verblijven x8	22,0	4,2 p.v. incl. alternatieve
GD - mw	0,00	8,00	46,00	23,00	77	72	Verblijven x8	8,5	standaards
RD - zomer	0,00	5,37	0,00	0,00	5	8	Individueen x4	2,7	
RD - paar	0,40	0,00	112,63	22,26	135	200	Individueen x4	2,7	
LV - zomer	0,00	32,00	0,00	16,00	48	16	Verblijven x8	24	
HM	26,00	20,00	254,00	156,63	457	294	Nesten x3	4,7	505 gz/hm
GZ	12,00	20,00	53,00	73,37	158	79	Nesten x5	10	5,4 per broedpaar

De "alternatieve standaardvoorzieningen" (dakranden, dakgoten e.d.) zullen dan moeten voorzien in nog:

135 voorzieningen voor vleermuizen.

BIJLAGE 8 Onderbouwing belang en alternatievenafweging De Doosjes

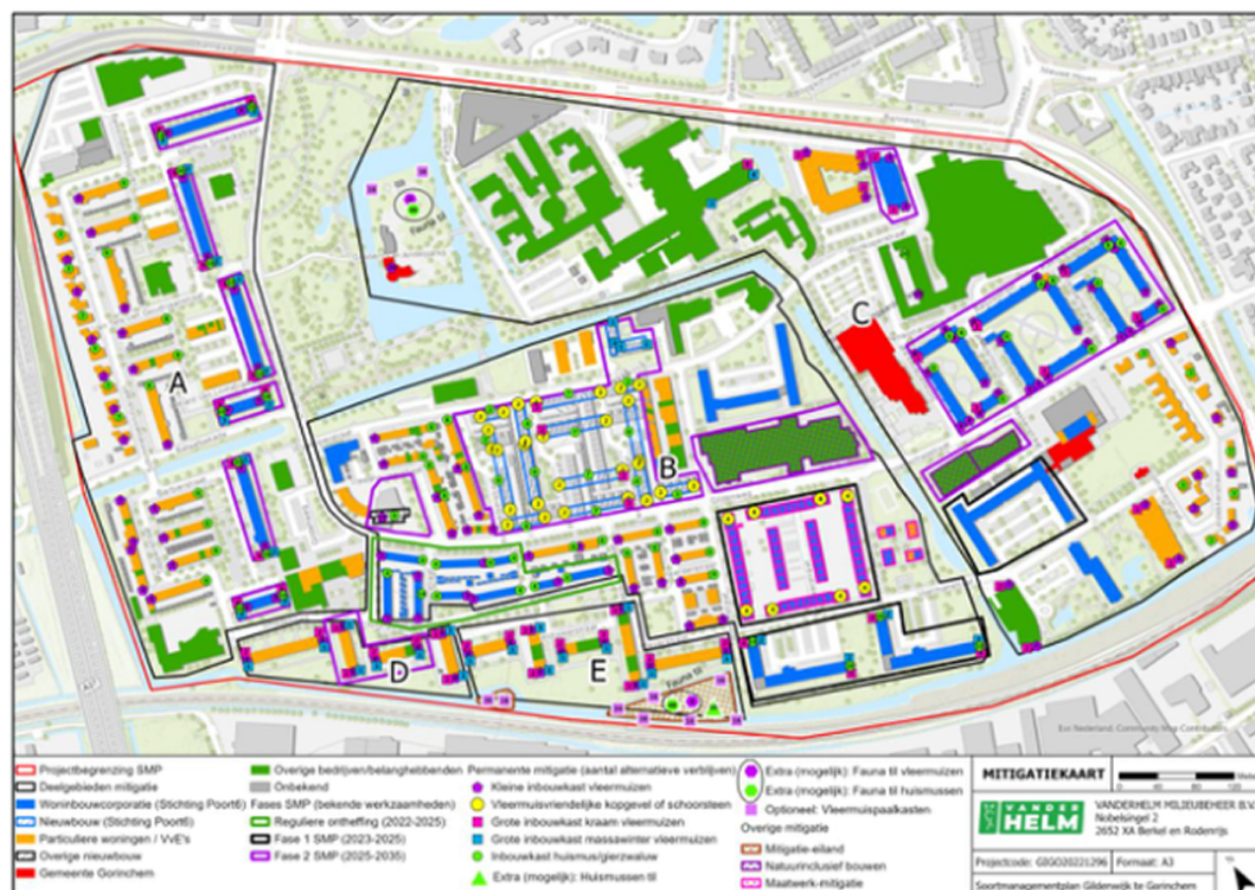
(wordt separaat geleverd)

BIJLAGE 9 Rapportages energie-advies voor VvE's

(wordt separaat geleverd)

BIJLAGE 10 Mitigatieplan inbouwvoorzieningen

In onderhavige bijlage wordt per deelgebied (zie Afbeelding 40) beschreven welke inbouwvoorzieningen worden toegepast, in overleg met de stadsecoloog.

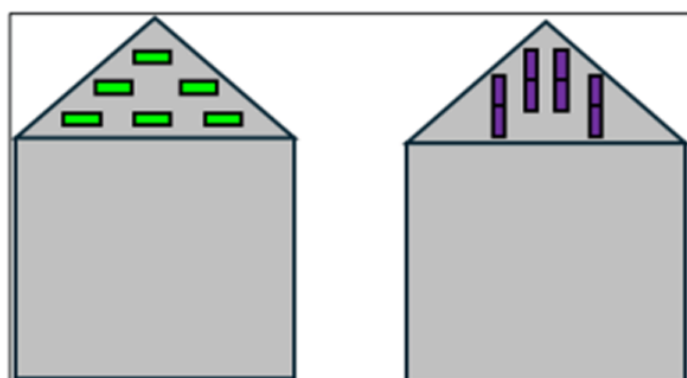
Afbeelding 40: Inbouwvoorzieningen ter plaatse van de Gildenwijk. Deze kaart is ook in PDF formaat opgenomen in bijlage 6.

Deelgebied A

- Ter plaatse van de appartementenblokken in deelgebied A worden massa-winterverblijfplaatsen en kraamverblijfplaatsen voor vleermuizen, en neststenen voor gierzwaluwen (ook geschikt als nestlocatie voor huismus en spreeuw) ingebouwd. De aanwezige flatgebouwen zijn zeer hoog. De voorzieningen worden als volgt geplaatst in de gevels (zie ook Afbeelding 41): drie massa-winterverblijfplaatsen (bovenste verdieping, en dan steeds twee verdiepingen naar beneden), negen kraamverblijfplaatsen per gevel (drie naast elkaar, op tussenliggende verdiepingen, gerekend vanaf dak). Op de vierde verdieping 8 kleine vleermuisvoorzieningen (met een minimale hoogte van 80 centimeter). Verspreid over 2de en 3de verdieping 10 gierzwaluwkasten per gevel.
- Ter plaatse van de grondgebonden rijwoningen worden in de kopgevel óf wel zes gierzwaluwkasten (dit geldt voor de oostelijk, noordelijk en noordwestelijk georiënteerde kopgevels), óf wel vier kleine vleermuisvoorzieningen met een minimale hoogte van 80 centimeter (dit geldt voor de zuidelijk en westelijk georiënteerde kopgevels) ingebouwd. Zie voor de inbouwpatronen Afbeelding 42.

Afbeelding 41: Patroon inbouwvoorzieningen in grote flats in deelgebied A. De kleuren corresponderen met de legenda in Afbeelding 40. Blauw: massa-winterverblijfplaats, roze: kraamverblijfplaats, paars: zomer-/paarverblijfplaats, groen: neststenen (geschikt voor gierzwaluw, huismus en spreeuw)

Afbeelding 42: Patronen inbouwvoorzieningen in kopgevels hoekhuizen grondgebonden rijwoningen. De kleuren corresponderen met de legenda in Afbeelding 40. Groen: neststenen (geschikt voor gierzwaluw, huismus en spreeuw), paars: kleine vleermuiskasten (geschikt als zomer- of paarverblijfplaats).

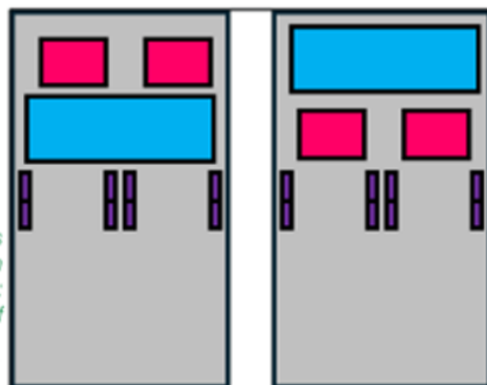
Deelgebied B

- Ter plaatse van de grondgebonden rijwoningen met pannendaken worden in de kopgevel óf wel zes gierzwaluwkasten (dit geldt voor de oostelijk, noordelijk en noordwestelijk georiënteerde kopgevels), óf wel vier kleine vleermuiskasten, met een minimale hoogte van 80 centimeter (dit geldt voor de zuidelijk en westelijk georiënteerde kopgevels) ingebouwd. Zie voor de inbouwpatronen Afbeelding 42.
- De grondgebonden rijwoningen met platte daken worden gesloopt en zullen worden vervangen door anders georiënteerde grondgebonden rijwoningen. Ter plaatse van de nieuwbouw worden de volgende voorzieningen toegepast:
 - Over de gehele langsgevel worden, aan de voorzijde van de woningen (de gevel met de voordeur) en direct onder de uitstekende dakgoot gierzwaluw-neststenen ingebouwd. Hierbij wordt één steen per twee woningen aangebracht, op een locatie die niet boven een ruit is geplaatst, en waar geen regenpijp komt. Doordat de uitstekende dakgoot voor schaduw zorgt kunnen de neststenen in alle langsgevels geplaatst worden, zonder rekening te houden met oriëntatie ten opzichte van de zon. De neststenen zijn geschikt als nestlocatie voor zowel huismus als gierzwaluw.
 - Alle kopgevels worden voorzien van een vleermuisvriendelijke spouw. Dit houdt in dat er een ruimte van 1,8 tot 2,5 centimeter open blijft tussen het buitenblad en het isolatiemateriaal op het binnenblad van de spouw. De binnenruimte in de spouw (binnenzijde buitenblad en buitenzijde isolatiemateriaal) zal ruw zijn, indien nodig door toepassing van houtwolcement of kunststof gaas met een maaswijdte van 3 tot 10 mm. De open stootvoegen of invliegstenen zullen een toegang bieden van tenminste 2,5 centimeter breed (maar niet meer dan 3,5 cm) en worden aangebracht op tenminste 4 meter hoogte.
 - Ter plaatse van vier kopgevels worden voor vleermuizen bovendien twee kraamkasten (per kopgevel, dus acht in totaal) ingebouwd. De kraamkasten worden geplaatst op een dergelijke hoogte dat de invliegopeningen ten minste 4 meter boven de grond uitkomen.
- Het complex aan de Wijnkoperstraat (bestaande uit aanleunwoningen) wordt gesloopt, opdat er een zelfde soort complex kan worden gerealiseerd, dat voldoet aan de eisen van deze tijd. Ter plaatse van de nieuwbouw worden de volgende voorzieningen toegepast:
 - Ter plaatse van de kopgevels worden voor vleermuizen in totaal vier massa-wintervoorzieningen ingebouwd (één per gevel).
- Het huidige Autocenter Diko wordt gesloopt en zal worden vervangen door een appartementencomplex ("De Herault"). Het is zeer waarschijnlijk dat deze ontwikkeling in het kader van het SMP plaats zal vinden en de gemeente Gorinchem zal hier ook op sturen. In onderhavig SMP is er dan ook vanuit gegaan dat deze ontwikkeling plaats vindt in het kader van het SMP en dat dus de volgende voorzieningen zullen worden toegepast:
 - De voorgevel wordt voorzien van zes inbouwkasten die geschikt zijn als zomer-, paar-, en/of individuele winterverblijfplaats van vleermuizen, en van drie inbouwkasten die geschikt zijn als nestlocatie voor de gierzwaluw, huismus of spreeuw.

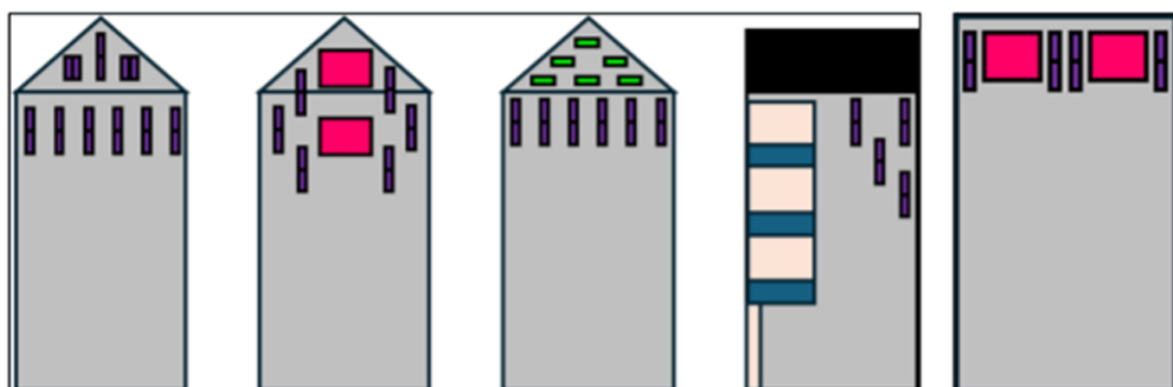
- o De linker zijgevel wordt voorzien van zes inbouwkasten die geschikt zijn als zomer-, paar-, en/of individuele winterverblijfplaats van vleermuizen, en van een inbouwkast die geschikt is als nestlocatie voor de gierzwaluw, huismus of spreeuw.
 - o De rechter zijgevel wordt voorzien van een inbouwkast die geschikt is als zomer-, paar-, en/of individuele winterverblijfplaats van vleermuizen, en van twee inbouwkasten die geschikt zijn als nestlocatie voor de gierzwaluw, huismus of spreeuw.
 - o De achtergevel wordt voorzien van zes inbouwkasten die geschikt zijn als zomer-, paar-, en/of individuele winterverblijfplaats van vleermuizen.
- Ter plaatse van de appartementenblokken in deelgebied B worden massa-winterverblijfplaatsen en kraamverblijfplaatsen voor vleermuizen, en neststenen voor gierzwaluwen (ook geschikt als nestlocatie voor huismus en spreeuw) ingebouwd. De aanwezige flatgebouwen zijn minder hoog dan die in deelgebied A. De voorzieningen worden als volgt geplaatst in de gevels (zie ook Afbeelding 41 voor een indicatie van het patroon): twee massa-winterverblijfplaatsen (bovenste verdieping, en derde verdieping van boven) en vier kraamverblijfplaatsen per gevel (twee naast elkaar, op tweede en vierde verdieping, gerekend vanaf dak). Verspreid over 2de en 3de verdieping 10 gierzwaluwkasten per gevel.
- Het Complex Kremlin-II betreft een pand met (gemeentelijke) monumentenstatus. Hierdoor kunnen er geen wijzigingen worden aangebracht in de gevel. Het complex is voorzien van 48 hoge schoorstenen, die na aansluiting van het complex op het warmtenet geen functie meer hebben. Daarom worden 32 van de 48 schoorstenen vervangen door een zogenaamde "laatvlieger-schoorsteen". De binnenruimte van de schoorsteen wordt omgevormd tot een meerlaagse (kraam)kast waar zowel dwergvleermuizen als laatvliegers gebruik van kunnen maken. Vleermuizen kunnen op drie kanten van de schoorstenen aanvliegen. Ophoping van vleermuismest wordt voorkomen door een schuin vlak aan te brengen op de bodem van de voorziening, dat afloopt naar open stootvoegen.

Deelgebied C

- Ter plaatse van de grondgebonden rijwoningen worden in de kopgevel ófwel zes gierzwaluwkasten (dit geldt voor de oostelijk, noordelijk en noordwestelijk georiënteerde kopgevels), ófwel vier kleine vleermuiskasten, met een minimale hoogte van 80 centimeter (dit geldt voor de zuidelijk en westelijk georiënteerde kopgevels) ingebouwd. Zie voor de inbouwpatronen Afbeelding 42.
- Ter plaatse van de appartementenblokken met pannendak, in deelgebied C, worden kleine vleermuiskasten (van tenminste 80 centimeter hoog), kraamverblijfplaatsen voor vleermuizen en neststenen voor gierzwaluwen (ook geschikt als nestlocatie voor huismus en spreeuw) ingebouwd. De noordelijk, oostelijk en noordwestelijk georiënteerde kopgevels worden voorzien van 6 gierzwaluwkasten en zes kleine vleermuiskasten. De westelijk georiënteerde kopgevels worden voorzien van twee kraamkasten en zes vleermuiskasten. De zuidelijk georiënteerde blinde kopgevels worden voorzien van negen kleine vleermuiskasten. Op de blinde delen van een langsggevels (van de blokken met een balkon op de zuidelijke kopgevel) worden vier kleine voorzieningen gerealiseerd. Voor patronen, zie Afbeelding 44.
- Ter plaatse van de appartementenblokken zonder pannendak, in deelgebied C, worden geschakelde kleine vleermuiskasten en kraamkasten ingebouwd. De blinde kopgevels worden voorzien van twee kraamkasten en vier kleine vleermuiskasten (met een hoogte van tenminste 80 centimeter). Voor patroon, zie Afbeelding 45.
- Ter plaatse van het ziekenhuis worden in de zuidgevel met daarin de vastgestelde massawinterverblijfplaats in iedere verdieping, hoger dan de tweede, een massa-winterverblijfplaats gerealiseerd. In de oostelijk georiënteerde kopgevel worden 4 massa-winterverblijfplaatsen en twee kraamkasten ingebouwd.
- Ter plaatse van de appartementenblokken boven de winkels worden afwisselend kleine vleermuiskasten en gierzwaluwkasten (geschikt voor gierzwaluw, huismus en spreeuw) ingebouwd, op geschikte locaties. Welke locaties geschikt zijn dient t.z.t. overlegd te worden met een deskundig ecooloog. In totaal worden er circa 20 kleine vleermuiskasten en 20 gierzwaluwkasten ingebouwd.

Afbeelding 43: Patronen waartussen afgewisseld kan worden bij de kopgevels van de appartementenblokken in deelgebied D. De kleuren corresponderen met de legenda in Afbeelding 40. Blauw: massa-winterverblijfplaats, roze: kraamkasten, paars: kleine vleermuiskasten (geschikt als zomer- of paarverblijfplaats)

Afbeelding 44: Patroon inbouwkasten in appartementenblokken met pannendak, binnen deelgebied C. De kleuren corresponderen met de legenda in Afbeelding 40. Groen: neststenen (geschikt voor gierzwaluw, huismus en spreeuw), paars: kleine vleermuiskasten (geschikt als zomer- of paarverblijfplaats), roze: kraamkasten.

Afbeelding 45: Patroon inbouwkasten in appartementenblokken zonder pannendak, in deelgebied C..

- Ter plaatse van het Natuurcentrum in het Gijs van Andelpark worden in of op de westelijke gevels twaalf en op de ronde toren nog eens acht kleine vleermuiskasten geplaatst. Daarnaast wordt de optie onderzocht om één faunatil (hierbij is uitgegaan van een hooizolder-model, dat voorziet in vier alternatieve verblijfplaatsen voor vleermuizen en 48 alternatieve nestlocaties voor huismussen) en/of enkele paalkasten (voor vleermuizen) te plaatsen. Het Natuurcentrum en het eiland waarop deze gelegen is, is in beheer bij gemeente Gorinchem. Het eiland is ter plaatse van beide bruggen die toegang verlenen tot het eiland, afgesloten middels een hek, dat enkel open staat tijdens bezoeken van het Natuurcentrum. Hierdoor zal er geen sprake zijn van verstoring (door mensen) van de te plaatsen voorzieningen.

Deelgebied D

- Binnen deelgebied D staan enkel appartementenblokken. Voor al deze appartementenblokken geldt dat in elke kopgevel een massa-winterverblijfplaats, twee kraamverblijfplaatsen en tweemaal vier geschakelde kleine kasten worden ingebouwd. Tussen blokken kan worden gevarieerd in plaatsing van de massawinterverblijfplaats, zie beide varianten in Afbeelding 43. Indien ook langsegevel(delen)(s) nageïsoleerd dienen te worden, dan worden in die delen aan de voorzijde, op de bovenste drie verdiepingen, kleine vleermuiskasten (één tussen twee woningen in) en aan de achterzijde, op de bovenste twee verdiepingen, kraamkasten (één per woning, onder het kleine dwarse raam) ingebouwd.

Deelgebied E

- Binnen deelgebied E staan enkel appartementenblokken.
- Omdat uit de nulmeting volgt dat de appartementenblokken in deelgebied E mogelijk van essentieel belang zijn voor de plaatselijke populatie gewone dwergvleermuis, is maatwerk nodig.
- De appartementenblokken in deelgebied E zullen tenminste dezelfde voorzieningen als de blokken uit deelgebied D krijgen, met daarbovenop maatwerkvoorzieningen. Op het moment van schrijven is nog niet bekend welke.
- Daarnaast wordt de optie onderzocht om de twee eilandjes gelegen in de "Spoorsloot" (bruin gearceerd in Afbeelding 40) in te richten als *mitigatie eilanden*. Deze eilanden liggen in een donkere, groene en waterrijke omgeving. Tijdens de nulmeting is hier veel foerageeractiviteit van huismussen en dwergvleermuizen vastgesteld. Daarnaast liggen de eilandjes op korte afstand (enkele tientallen meters) van de appartementenblokken waar meerdere kraam- en massawinterverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen vastgesteld zijn. De eilandjes zijn derhalve uitermate geschikt om voorzieningen te realiseren voor dwergvleermuizen en huismussen. Mogelijk worden, met als doel de monitoring van effectiviteit van deze voorzieningen, op het grotere (oostelijke) eilandje één faunatil (hooizolder-model, dat voorziet in vier alternatieve verblijfplaatsen voor vleermuizen en 48 alternatieve nestlocaties voor huismussen) en/of zes vleermuispaalkasten en/of één huismussentil (die zal voorzien in 54 alternatieve nestlocaties voor huismussen) gerealiseerd. Op het kleinere (westelijke) eilandje worden mogelijk twee vleermuispaalkasten geplaatst.

BIJLAGE 11 Bekende werkzaamheden fase 1 en 2

B11.1 Werkzaamheden FASE 1 (2022-2025).

In Afbeelding 13 is een overzicht opgenomen van de gebouwen die aangesloten worden op het warmtenet tijdens fase 1 van het project binnen de Gildenwijk. Dit betreft 740 woningen, verspreid over 5 deellocaties:

1. Grondgebonden woningen met hellend pannendak (totaal 57) in de omgeving van de Gildenweg.
2. Complex 'Kremlin-II' bestaande uit appartementenblokken met zowel platte daken als hellende pannendaken met in totaal 232 woningen.
3. Willem Alexanderflat, bestaande uit een flatgebouw met plat dak (maximaal 10 verdiepingen) met in totaal 131 woningen.
4. Munter- en Tichelaar flat, bestaande uit twee flatgebouwen met plat dak (maximaal 10 verdiepingen) met in totaal 185 woningen.
5. De Frisoflat, bestaande uit een flatgebouw met plat dak (maximaal 10 verdiepingen) met in totaal 138 woningen.

In Tabel 13 is een overzicht opgenomen van de werkzaamheden die in het kader van het SMP plaats gaan vinden gedurende fase 1 van het project (2023-2025). Werkzaamheden ter plaatse van de Munterflat, Tichelaarflat en Frisoflat zijn al uitgevoerd, daar dit enkel in pandige werkzaamheden betroffen, of werkzaamheden die zodanig konden worden uitgevoerd dat de aanwezigheid van beschermde elementen konden worden uitgesloten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Deze werkzaamheden zijn dus niet ontheffingsplichtig en zijn op het moment van indienen van onderhavig SMP feitelijk al afgerond. De werkzaamheden zijn wel meegenomen in onderhavig SMP daar de projectlocaties alsnog een rol gaan spelen in het mitigatie- en compensatieplan (zie paragraaf 4.3)

Ook de werkzaamheden ter plaatse van de Gildenweg en omgeving zijn reeds uitgevoerd, onder een reguliere ontheffing (zaaknummer: 01027357).

Tabel 13: overzicht bekende werkzaamheden fase 2 binnen het SMP gebied op het moment van schrijven van onderhavig SMP

COMPLEX	BEKENDE WERKZAAMHEDEN BINNEN FASE 1 (2023-2025)						START
	Na-isoleren i.c.m. voegwerkherstel	Installeren collectieve warmtenet aansluiting	Installeren individuele warmte-unit	Plaatsen van steigers	Schilderen (regulier onderhoud)	In pandig werk: o.a. gasfornuizen vervangen	
Gildenweg e.o.	JA ¹	NEE	JA	JA	MOGELIJK	JA	2022*
Kremlin-II	JA	NEE	JA	JA	MOGELIJK	JA	2025
Munterflat Tichelaarflat	NEE	JA	NEE	NEE	NEE	JA	2023 [^]
Frisoflat	JA ²	JA	NEE	NEE	MOGELIJK	JA	2023 [^]

1. Huidig energielabel C/D, toekomstig energielabel A/B.

2. Huidig energielabel D/E, toekomstig energielabel C/B.

* Werkzaamheden uitgevoerd onder een reguliere ontheffing.

[^] Ter plaatse van deze complexen beperken de werkzaamheden zich voornamelijk tot in pandige werkzaamheden en een beperkt aantal uit pandige werkzaamheden (installeren collectieve warmtenet aansluiting houdt in dat een sleuf gegraven wordt door de straat om de warmteleidingen te verbinden met een verdeelunit binnen het gebouw). Deze werkzaamheden zijn niet ontheffingsplichtig.

B11.2 Werkzaamheden FASE 2 (2025-2035).

In Afbeelding 15 is een overzicht opgenomen van de gebouwen waarvan de woningbouwcorporatie Poort6 voornemens is om deze aan te sluiten op het warmtenet tijdens fase 2 van het project binnen de Gildenwijk. Dit betreft woningen verspreid over drie locaties, alle in beheer bij woningbouwcorporatie Poort6:

- Intervam flats (zes flatgebouwen met meer dan 10 verdiepingen en plat dak) gelegen in het westelijke deel van de Gildenwijk.
- Piazzafat (appartement met 4-10 verdiepingen, met plat dak).
- Appartementenblokken (4 verdiepingen) in de omgeving van de Vroedschapsstraat.

Daarnaast worden ook vier locaties herontwikkeld. Bestaande panden worden gesloopt waarna woningen gerealiseerd worden. Het betreft panden die op dit moment nog in verhuur zijn met verschillende functies (woningen, bedrijf, kantoor en school).

- Grondgebonden woningen met platte daken in de omgeving van Wijnkoperstraat.
- Autocenter Diko aan de Gildenweg 68 wordt gesloopt, waarna een appartementencomplex wordt gerealiseerd. In bijlage 9 wordt kort beschreven welke voorzieningen voor vleermuizen en vogels worden getroffen in de nieuwbouw.
- Voormalig belastingkantoor aan de Vroedschapstraat 15: het pand is momenteel in gebruik als tijdelijke opvang voor asielzoekers. Vanaf december 2024 vervalt deze tijdelijke functie (waarna het pand herontwikkeld wordt tot een andere functie-waarschijnlijk woningen). Tijdens de herontwikkeling is er ruimte voor natuurinclusief bouwen.
- Gilde Vakcollege Techniek aan de Gildenweg 4. Dit gebouw is sterk verouderd. In het noordelijke deel van Gorinchem wordt een nieuw schoolgebouw gerealiseerd. Het oude gebouw wordt gesloopt, waarna de locatie herontwikkeld wordt (waarschijnlijk woningbouw). Tijdens de herontwikkeling is er ruimte voor natuurinclusief bouwen.

Tot slot zijn twee VvE's voornemens om werkzaamheden uit te voeren onder het SMP.

In Tabel 14 is een overzicht opgenomen van de werkzaamheden binnen het SMP-gebied plaatsvinden gedurende fase 2 van het project (2025-2033). Verder lopen er gesprekken met andere gebouw eigenaren (zoals bijvoorbeeld Beatrix ziekenhuis) om in fase 2 aan te sluiten. Onder andere gebouw eigenaren vallen ook VvE's en particulieren. Dit dient nog bevestigd te worden, waarna deze gebieden ook onderdeel worden van het SMP. In paragraaf 6.1 word beschreven hoe dit aanmeldingsproces van VvE's en particulieren werkt.

Tabel 14: overzicht bekende werkzaamheden fase 2 binnen het SMP gebied op het moment van schrijven van onderhavig SMP

COMPLEX	BEKENDE WERKZAAMHEDEN FASE 2 (2025-2035)							PLANNING
	Na-isoleren	Sloop en nieuwbouw	Installeren collectieve warmtenet aansluiting	Installeren individuele warmte-unit	Zonnepanelen plaatsen	Plaatsen van steigers	Inpandig werk	
Intervam flats	Inventarisatie vindt plaats	NEE	NEE	JA	Inventarisatie vindt plaats	MOGELIJK	JA	2026-2033
Woningen Wijnkoperstraat	-	JA	-	JA	Inventarisatie vindt plaats	-	NEE	2026-2028
Piazza flat	JA	NEE	JA	NEE	Inventarisatie vindt plaats	JA	JA	2026-2033
Appartementen Vroedschapsstraat	JA	NEE	NEE	JA	Inventarisatie vindt plaats	JA	JA	2026-2033
Autocenter Diko	-	JA	Inventarisatie vindt plaats	Inventarisatie vindt plaats	Inventarisatie vindt plaats	-	NEE	
Gilde Vakcollege	-	JA	Inventarisatie vindt plaats	Inventarisatie vindt plaats	Inventarisatie vindt plaats	-	NEE	
Belasting-Kantoor	-	MOGELIJK	Inventarisatie vindt plaats	Inventarisatie vindt plaats	Inventarisatie vindt plaats	MOGELIJK	NEE	
VvE's Spoorloot	Inventarisatie vindt plaats	NEE	Inventarisatie vindt plaats	Inventarisatie vindt plaats	Inventarisatie vindt plaats	MOGELIJK	MOGELIJK	2026-2028

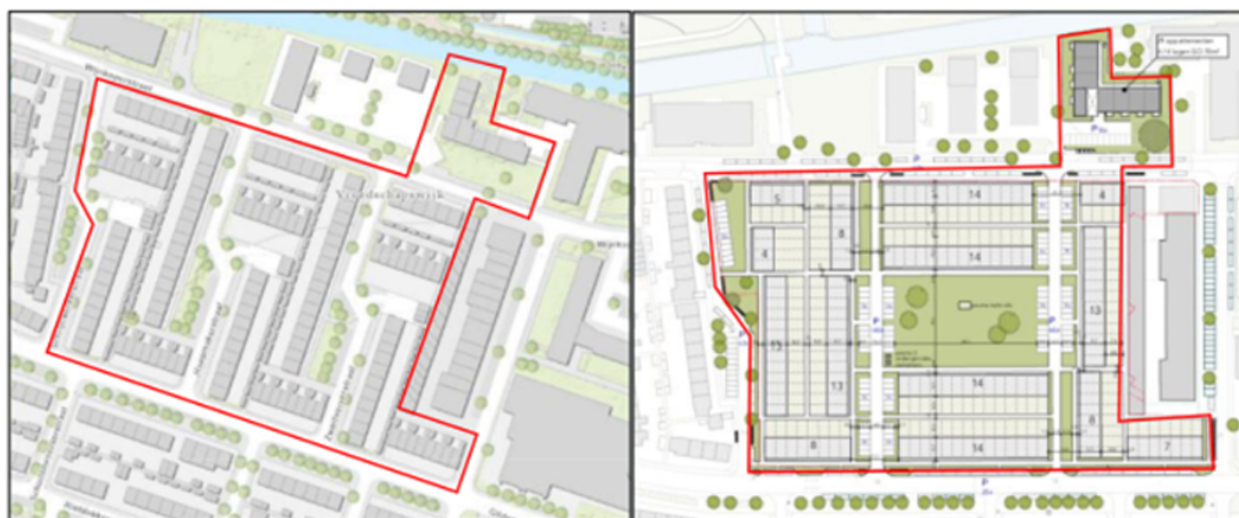
In Tabel 15 worden de werkzaamheden binnen Fase 2 verder beschreven. De sloop en nieuwbouw projecten (Wijnkoperstraat, Autocenter Diko en Gilde Vakcollege) worden behandeld op de volgende pagina.

Tabel 15: beschrijving werkzaamheden fase 2 binnen het SMP gebied op het moment van schrijven van onderhoud SMP

Werkzaamheden	Beschrijving	Werkzaamheden ontheffingsplichtig?
Na-isoleren (mogelijk i.c.m. voegwerkherstel)	De Piazza flat en de appartementen langs de Vroedschapstraat worden na-geïsoleerd. De exacte werkwijze van het na isoleren is nog niet duidelijk. Voor nu wordt uitgegaan van een worst case scenario waarbij het na-isoleren van spouwmuren, in combinatie met voegwerkstel kan leiden tot verstoring of vernieling van rust-, voortplantings- en verblijfplaatsen van beschermde diersoorten. Daarnaast wordt uitgegaan van het plaatsen van steigers met doek langs alle gevels (worst case scenario). Dit zal tevens leiden tot verstoring van rust-, voortplantings- en verblijfplaatsen van beschermde diersoorten.	JA
Installeren collectieve warmtenet aansluiting	De werkzaamheden bestaan uit het aansluiten van de bebouwing op de warmteleidingen die vanaf mei 2022 gelegd zijn in de Gildenwijk (zie Afbeelding 11). Hiervoor dient in eerste instantie een sleuf gegraven te worden door de straat om de warmteleidingen te verbinden met een verdeelunit binnen het gebouw. Dit betreft uitpandige werkzaamheden. Hiervoor wordt enkel verharding verwijderd. Perkjes en groenzones worden niet aangetast door deze werkzaamheden. Ook worden geen steigers geplaatst. Negatieve effecten op soorten kunnen voorkomen worden door middel van zorgvuldig werken (rekening houden met zorgplicht en eventueel algemene broedvogels binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden). Na het aansluiten van de warmteleidingen op de verdeelunit, worden alle woningen binnen het gebouw aangesloten op de verdeelunit. Dit betreft volledig inpandige werkzaamheden en hebben geen effect op beschermde diersoorten.	NEE
Installeren individuele warmte-unit	Betreft volledig inpandige werkzaamheden, die bestaan uit het wisselen van de huidige CV ketels (op gas) door nieuwe, duurzamere individuele warmte-units. Dit betreft volledig inpandige werkzaamheden die geen effect hebben op beschermde diersoorten.	NEE
Plaatsen van steigers	Naar alle waarschijnlijkheid van toepassing bij complex Piazza-flat, appartementen Vroedschapsstraat, en mogelijk van toepassing bij complex Intervam flats en voormalig belastingkantoor. Indien de steigers omgeven zijn met doek (in verband met veiligheidsvoorschriften) kunnen deze werkzaamheden leiden tot verstoring van beschermde diersoorten.	MOGELIJK
Inpandig werk: o.a. gasfornuizen vervangen	Omvat alle overige inpandige werkzaamheden die uitgevoerd worden in het kader van de verduurzaming en aansluiting op het warmtenet. Dit betreft volledig inpandige werkzaamheden die geen effect hebben op beschermde diersoorten.	NEE

Sloop en nieuwbouw Wijnkoperstraat (complex 404-408)

De 133 woningen aan de Wijnkoperstraat, Zwartververstraat, Schrijnwerkerstraat, Hoepmakerstraat en de Gildenweg worden gesloopt en vervangen door nieuwbouw, evenals als de 19 aanleunappartementen van het Clara en 9 garageboxen in deze omgeving. Deze bebouwing is bij woningbouwcorporatie Poort6 bekend als 'Complex 404-408'. In de nieuwe situatie worden er 139 eengezinswoningen (huidige situatie 133) en 29 appartementen (huidige situatie 19) gerealiseerd. De woningen voldoen aan de meest recente energetische en duurzaamheidseisen (o.a. voorzien van een individuele warme-unit, zie ook Tabel 14). Daarnaast wordt de openbare ruimte grotendeels heringericht. Dit is zichtbaar op Afbeelding 46. De groene ruimte in het midden tussen de rijwoningen zal worden voorzien van huismusvriendelijke beplanting. De bebouwing zelf zal in het kader van de mitigatie voor het SMP zoveel als mogelijk natuurinclusief ingericht worden, met permanente inbouwvoorzieningen voor huismus, gierzwaluw en vleermuizen. Dit wordt nader toegelicht in paragraaf 4.2.

Afbeelding 46: huidige situatie complex 404-408 (links) en nieuwe situatie (rechts). Bron: Poort6.

Sloop en nieuwbouw Autocenter Diko (Gildenweg 68)

De stedenbouwkundige voorkeursvariant voor de herontwikkeling van het huidige Autocenter Diko (Gildenweg 68) is inmiddels op de hoofdlijnen akkoord bevonden door gemeente Gorinchem. De beoogde visie bestaat uit nieuwbouw van vier bouwlagen, waarbij de begane grond volledig is ingericht als algemene ruimte. Op de drie bovenliggende lagen bevinden zich in totaal 27 appartementen. In Afbeelding 47 is een impressie opgenomen van de toekomstige situatie. Het gebouw heeft een plat dak dat mogelijk voorzien wordt van zonnepanelen. Het is zeer waarschijnlijk dat deze ontwikkeling in het kader van het SMP plaats zal vinden en de gemeente Gorinchem zal hier ook op sturen. Echter, indien de projectontwikkelaar buiten het SMP om wil werken, dan zal de gemeente Gorinchem dit helaas niet kunnen tegen houden. Indien de ontwikkeling plaats vindt in het kader van het SMP zal het gebouw zoveel als mogelijk natuurinclusief ingericht worden met onder andere permanente inbouwvoorzieningen en bijenbakstenen. Indien dit niet het geval is, worden nog steeds inbouwvoorzieningen getroffen in het kader van het Bouwbesluit.

Afbeelding 47: huidige situatie Autocenter Diko (links) en nieuwbouw nieuwe situatie (rechts). Bron: gemeente Gorinchem

Herontwikkeling voormalig Belastingkantoor (Vroedschapstraat 15).

Het voormalige Belastingkantoor aan de Vroedschapstraat 15 was tot december 2024 in gebruik als tijdelijke opvang voor asielzoekers, in beheer door het COA. Na december 2024 verviel deze tijdelijke functie, en heeft gemeente Gorinchem het pand teruggekocht van het COA. Op het moment van schrijven is er sprake van leegstandbeheer. De gemeente is voornemens om op deze locatie woningen te realiseren. Tijdens deze herontwikkeling is er ruimte voor natuurinclusief bouwen. In de nieuwbouw zal zodanig rekening gehouden worden met vleermuizen en vogels dat er tenminste 9 voorzieningen voor de gierzwaluw/huismus, tenminste zestien kleine en tenminste vier kraamvoorzieningen voor vleermuizen worden gerealiseerd.

Werkzaamheden VvE's Spoorstoot

De VvE's van twee appartementenblokken aan de Spoorstoot (Smedenweg 1-47 en Chirurgijnstraat 1 – 47) zijn voornemens werkzaamheden uit te voeren onder onderhavig SMP. De appartementenblokken hebben in de huidige situatie energielabel E en F, en kampen met overlast door schimmelvorming op de plafonds. Om de schimmelvorming in de toekomst te voorkomen en de bebouwing aan te kunnen sluiten op het warmtenet dient de isolatiewaarde van de thermische schil verbeterd te worden (opdat wordt voorzien in een energielabel C of beter), en dienen de woningen voorzien te worden van vraaggestuurde ventilatie. Hiertoe worden werkzaamheden voorbereid aan in ieder geval het dak, de vloeren, de kop- en mogelijk ook de langsgevels. Op het moment van schrijven wordt nog geïnventariseerd, door beide VvE's afzonderlijk, wat nodig is en wat financieel haalbaar is.

B11.3 Werkzaamheden OVERIG (2026 – 2035)

Aangenomen wordt dat er na afgifte van de gebiedsbrede ontheffing op basis van onderhavig SMP meer VvE's zullen verzoeken om (verduurzamings)werkzaamheden uit te voeren onder onderhavig SMP. Op het moment van schrijven is hier echter nog geen zicht op. Wel is middels de in paragraaf 4.2 besproken fasering geborgd dat de werkzaamheden verspreid over de tijd worden uitgevoerd.

BIJLAGE 12 Werkprotocollen

(wordt separaat geleverd)

BIJLAGE 13 Samenwerkingsovereenkomst gemeente Gorinchem en Poort6

(wordt separaat geleverd)

BIJLAGE 14 Communicatieplan gemeente Gorinchem

(wordt separaat geleverd)

BIJLAGE 15 Lokale Adaptatiestrategie (LAS)

(wordt separaat geleverd)

BIJLAGE 16 Omgevingsvisie Gorinchem

(wordt separaat geleverd)

BIJLAGE 17 Beleidsplan Duurzaamheid Gorinchem (2017 – 2021)

(wordt separaat geleverd)

BIJLAGE 18 Concept Gebiedspaspoort Woonwijken West

(wordt separaat geleverd)

BIJLAGE 19 Toestemmingsformulier deelname SMP

Voor: [Naam initiatiefnemer of bedrijfsnaam en contactpersoon]
Van: [Naam SMP-Coördinator]
Datum: [Huidige datum]

Onderwerp: Toestemming voor gebruik gebiedsontheffing gebouw bewonende soorten

Overwegende dat:

- [Naam initiatiefnemer of bedrijfsnaam en contactpersoon] voornemens is om onderhoudswerkzaamheden en verduurzamingswerkzaamheden uit te voeren aan [xx-aantal] woningen in woonblokken aan de straatnaam te Gorinchem;
- Hierbij negatieve effecten op gebouw bewonende diersoorten (gewone dwergvleermuis, huismus en gierzwaluw) niet op voorhand zijn uit te sluiten;
- Gemeente Gorinchem een ontheffing heeft voor het verstoren van vaste rust- en verblijfplaatsen van de genoemde soorten [titel ontheffing] met kenmerk [xxxxx], verleend voor het tijdvak van [start datum] tot en met [eind datum], hierna te noemen 'gebiedsontheffing';
- Andere partijen gebruik kunnen maken van deze gebiedsontheffing, mits de gemeente hiervoor toestemming geeft, en mits geborgd is dat de betreffende partij passende maatregelen neemt ten behoeve van het Soortenmanagementplan horende bij de gebiedsontheffing;
- De initiatiefnemer de werkzaamheden conform werkprotocol(len) uitvoert.

verleent de gemeente Gorinchem hierbij toestemming aan [Naam initiatiefnemer of bedrijfsnaam en contactpersoon] om gebruik te maken van de gebiedsontheffing voor de [xx-werkzaamheden] aan [xx-aantal] woningen te [adres], Gorinchem, in [Kalenderjaar + maand].

Daarbij neemt [Naam initiatiefnemer of bedrijfsnaam en contactpersoon] passende maatregelen ten behoeve van zorgvuldigheid bij de werkzaamheden en maatregelen voor het inbouwen van faunavoorzieningen. Deze maatregelen betreffen voor dit project:

- [Het aanbrengen van 5 inbouwneststenen in de kopgevel]
- [Het geschikt maken van de eerste 5 dakpanrijen voor huismus]
- [Het vrijhouden van isolatie van xxm2 spouwmuur per gevel, per verdieping ter hoogte van een open stootvoeg.]

Het natuur-vrij maken van locaties en het plaatsen van mitigerende maatregelen dient in overleg te gebeuren met de stadsecoloog om de kwaliteit hiervan te waarborgen.

Wij verzoeken u het volgende aan te leveren bij de gemeente:

Voorafgaand aan de sloop:

- [Resultaten ontmoediging / controlerende uit te voeren kort voor de start werkzaamheden; Deze gegevens graag mailen naar [Stadsecoloog - mail adres]]

Tijdens of na afloop van de werkzaamheden:

- [Beknopt verslag uitgevoerde werkzaamheden;]
- [Foto's gerealiseerde faunavoorzieningen; deze gegevens graag mailen naar [Stadsecoloog mail adres]]

De werkzaamheden moeten afgerond zijn voor: [Datum]

Tevens verzoeken wij u om deze machtiging, evenals de eerdergenoemde ontheffing, altijd aanwezig te hebben op de werklocatie.

Met vriendelijke groet,

Naam: [Naam projectleider SMP/Stadsecoloog]

**Gemeente
Gorinchem**

Functie [Stadsecoloog / Projectleider SMP]

CONCEPT